

MATICA

**DJEČJE IGRAČKE IZ HRVATSKE BAŠTINE
NA UNSCO-VOJ LISTI NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE**

"Susret čuvara hrvatske etno
baštine" u Filderstadtu

Stota obljetnica hrvatske
župe sv. Ćirila i Metoda u New Yorku

Mijo Marić o Hrvatskim
svjetskim igrama 2014.

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXIII
Broj / No. 10/2013

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knezović

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:

Tradicijske igracke iz Hrvatskog zagorja
(Hrvatski etnografski muzej;
snimio Hrvoje Salopek)

*Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!*

www.matis.hr

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

- 4 Njemačka: Smotra folklora u Filderstadtu
- 6 HMI: Promocija Panonskog ljetopisa
- 8 Posjet Hrvatima na jugu SAD-a
- 12 SAD: Kulturna turneja HBZ-a
- 13 Njemački parlamentarac Juratović u Zagrebu
- 14 Razgovor o Hrvatskim svjetskim igrama 2014.
- 18 Obljetnica hrvatske župe u New Yorku
- 20 Predstavljanje monografije Male škole hrvatskoga jezika i kulture
- 23 Arheološko otkriće na Kordunu
- 24 Jubilarni susret pjesnika u Rovinju
- 26 HKM Maribor: Molitva za žrtve komunizma
- 28 Razgovor s Ružom Studer iz Švicarske
- 31 Predstavljanje: "Okovana crkva u Hrvatskoj"
- 32 Jubilej Hrvatskog glasnika iz Crne Gore
- 34 Hrvatske tradicijske igračke
- 37 Njemačka: Hodočašće u Kevelaer
- 38 Hrvatsko-njemačka spisateljica Ruža Kanitz
- 40 U spomen: Ivana Mustapić

42 NAŠI GRADOVI PAKRAC

- 41 Matičin vremeplov
- 45 HMI: Izložba Hermana Hemeteka
- 48 Zagreb: Izložba "Alegorija i arkadija"
- 50 Ante Čipčić, hrvatski iseljenik iz Angole
- 52 Knjiga o Bedemu ljubavi
- 56 Nova knjiga Oscara Bradasica iz Čilea
- 59 Monografija o gradu Gospiću
- 63 Umro pjevač Vinko Coce

KOLUMNNE

11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)	42 Naši gradovi (Zvonko Ranogajec)	46 (S)kretanja (Šimun Šito Ćorić)	54 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)	58 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)	60 Glas iz tuđine (Jozo Župić)
---	--	---	---	--	--------------------------------------

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Posebna večer hrvatskoga folklora

Treba čestitati domaćinima i organizatorima susreta, folklornom društvu "Ruža" i HKZ-u "Kraljica mira" iz Filderstadta na prekrasnoj ideji okupljanja i povezivanja hrvatskih folklornih skupina iz raznih zemalja, te promicanja ljepote naše tradicijske kulture

KUD Zdenac iz Garešnice

Napisala: **Srebrenka Šeravić**

U organizaciji folklornog društva "Ruža" i pod okriljem Hrvatske katoličke zajednice "Kraljica mira" iz Filderstadta, gradića nedaleko od Stuttgarta, održan je u subotu 12. listopada u tamošnjoj gradskoj sportskoj dvorani prvi *Susret čuvara hrvatske etno baštine*, smotra folklora na kojoj je nastupilo čak devetnaest hrvatskih folklornih skupina: iz Njemačke, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Švicarske.

Pozivu domaćina odazvale su se s područja Njemačke: folklorna skupina Hrvatske katoličke misije Darmstadt, FS "Ružmarin" Hrvatske katoličke zajednice Reutlingen, FS "Vila Velebita" Hrvatske katoličke zajednice Sindelfingen, FS "Aurora" Hrvatske katoličke misije Mühlheim/Oberhausen, FS "Don Josip Koko-rić" Hrvatske katoličke misije Nürnberg, FS "Kristali" Hrvatske katoličke misije

Offenbach, Folklorno društvo Hrvatske zajednice Vaihingen – Enz, Folklorno društvo "Adria" Hrvatske katoličke misije Duisburg, Hrvatsko folklorno društvo "Zvonimir" Sindelfingen, FS "Krešimir" Hrvatske katoličke zajednice Bad Canstatt, Folklorna skupina "Tamburica"

Voditelj Frano Ridjan pozdravlja predstavnike svih grupa

Hrvatske katoličke zajednice Esslingen i "Croatia Ensemble" Hrvatske katoličke misije Frankfurt. Iz švicarskoga grada Basela sudjelovao je KUD "Croatia", iz Bosne i Hercegovine folklorna skupina "Fra Bernardin Smoljan" HKUD-a Rodoč, Mostar, a iz Srijemske Mitrovice

Slavonsko kolo

u Srbiji doputovao je folklorni ansambl Hrvatskoga kulturnog centra "Srijem". Republiku Hrvatsku predstavila su tri folklorna društva: KUD "Rudar" iz Glogovca kraj Koprivnice, Folklorni ansambl "Zdenac" iz Garešnice i na posljétku Hrvatsko kulturno-glazbeno društvo "Dunav" iz Vukovara.

VELIKO ZANIMANJE PUBLIKE

Zanimanje publike za ovaj koncert bilo je uistinu veliko. Velika dvorana s više od 1.100 sjedala bila je premalena da primi sve one koji su željeli uživati u večeri hrvatskoga folklora. Službeno otvorenje Smotre započelo je u 14 sati pozdravnim govorima i molitvom koju je predvodio o. Ante Buljan, svećenik HKZ Filderstadt, a zatim je u dvorani održan svečani mimohod predstavnika svih folklornih skupina.

Nastupe folklornih skupina pažljivo je pratila i prosudbena komisija u sastavu: Vidoslav Bagur, Vjekoslav Martinić i Srebrenka Šeravić. Oni su kasnije, na sastanku svih voditelja, porazgovarali o programu, koreografijama, plesu, nošnjama i glazbi. Sve folklorne skupine uložile su puno truda kako bi se predstavile u svome najboljem izdanju i uistinu se moglo uživati u lijepome i raznovrsnome hrvatskome folklornom programu, u plesovima Bosanske posavine, Baranje, Slavonije, Međimurja, Podravine, Bilogore, Zagorja, Podvelebitskog kanala, Primoštena, Ražanca, banatskom nadigravanju, plesovima zapadne Hercegovine i lindu. O izboru za najuspješnije skupine odlučila je publika. Prema njihovim glasovima najbolji je bio folklorni ansambl Hrvatskoga kulturnog centra "Srijem" iz Srijemske Mitrovice, drugo mjesto osvojilo je folklorno društvo "Ruža" iz Filderstadta, a treće mjesto HKM "Don Josip Kokorić" iz Nürnberga.

IZBOR NAJLJEPŠE DJEVOJKE

Kasnije te večeri pozornicom su prošetale i djevojke, predstavnice svih folklornih skupina, natječući se za naslov najljepše djevojke u hrvatskoj narodnoj nošnji. Tu je tek posebno teško bilo donijeti odluku jer sve su djevojke bile lijepe, besprijekorno odjevene u prekrasne narodne nošnje i sve su uspješno odgovarale na pitanja voditelja programa Frane Ridjana. No, prvo mjesto pripalo je Nataši Pavlović iz Bad Canstattu

Izbor za najljepšu Hrvaticu u narodnoj nošnji

U iščekivanju početka programa...

koja je na sebi imala zlatom vezenu narodnu nošnju iz Gorjana pokraj Đakova, njezina prva pratilja bila je Agneza Slaviček iz Filderstadta u šestinskoj nošnji, a druga pratilja Ana Božić iz Duisburga u međimurskoj nošnji iz sela Goričana.

Svim folklornim skupinama, kao i djevojkama pobjednicama u natječaju za izbor ljepotice u narodnoj nošnji, uručena su priznanja Hrvatske matice iseljenika.

Tijekom večeri bilo je i lijepih dodatnih sadržaja i pravih iznenađenja poput nastupa grupe svirača, članova ansambla "Adria" iz Duisburga koji su pod nazivom "Zlatni zvuci" publici predstavili, uz tambure, i mnogobrojna hrvatska tradicijska glazbala. Posebno je bio dirljiv nastup velikog zbora sastavljenog isključivo od polaznika Škole hrvatskoga folklora Hrvatske matice iseljenika,

inače članova nastupajućih grupa, koji su otpjevali starinsku pjesmu "Odriši se barka od kraja", pjesmu kojom su završavale mnoge škole folklora i koja je postala tijekom godina svojevrsnom himnom folkloraša. Susret čuvara hrvatske etnografske baštine trajao je do kasno u noć, uz ples i svirku tamburaškoga sastava "Slavonske lole".

DIRLJIV NASTUP

Čestitamo domaćinima i organizatorima susreta, folklornom društvu "Ruža" i HKZ "Kraljica mira" iz Filderstadta na prekrasnoj ideji okupljanja i povezivanja hrvatskih folklornih skupina iz raznih zemalja, te promicanja ljepote naše tradicijske kulture. Bio je to dobro promišljen i izvrsno organiziran program u kojem su, uvjereni smo, jednako uživali i publika i svi sudionici. ■

ENG The First Gathering of the Guardians of Croatian Ethno Heritage was held in Filderstadt, a town near Stuttgart. The event was organised on October 12th by the Ruža folklore association and featured performances by nineteen Croatian folklore ensembles.

Dvadeseti rođendan vrijedne publikacije iz Gradišća

Višejezična serijska publikacija Panonski ljetopis, kojemu je nakladnik Panonski institut iz Pinkovca (Austrija), pokrenuta je 1993. godine. Ovogodišnji svezak sadrži 544 stranice dok je cijela serija dosegla gotovo tisuću stranica na kojima su deseci uglednih autora pisali o suvremenim temama iz kulturnoga i društvenoga života hrvatskoga naroda na panonskom tlu.

Napisala: **Željka Lešić** Snimila: **Snježana Radoš**

U srijedu 6. studenoga u Hrvatskoj matici iseljenika svečano je predstavljen *Panonski ljetopis*, višejezična serijska publikacija Panonskoga instituta iz Pinkovca, hrvatskog sela na jugu austrijskoga Gradišća. Na predstavljanju je nazočio veliki broj prijatelja i suradnika ovoga vrijednog uratka među kojima ističemo Čabu Horvata, nakladnika i ravnatelja Croatiace iz Budimpešte, Ivančicu Marković iz Gradskoga ureda za kulturu grada Zagreba, dr. Dragutina Pavličevića i Đuru Vidmarovića. Tom prigodom o *Ljetopisu* su govorili Matičin ravnatelj, mr. sc. Marin Knezović, prof. dr. sc. Željko Holjevac, povjesničar, prof. dr. sc. Sanja Vulić, kroatologinja, dr. sc. Tomislav Jelić, geo-

graf i dr. sc. Robert Hajszan, urednik koji je u emotivnom govoru zahvalio svima koji su sudjelovali u realizaciji ove promocije te u stvaranju *Ljetopisa*.

"VIDIMO SE NAGODINU U ZAGREBU!"

- Jako mi je drago što smo pozvani u Maticu na promociju knjige, posebno što je jubilarni broj predstavljen. Drago

mi je što su došli gosti koje poznajem već dvadeset godina. U publici su bili prijatelji i suradnici Pavličević i Vidmarović, no jako mi je drago što su bili i najmlađi gosti promocije i suradnici, studenti dr. Sanje Vulić - naglasio je slavjenik Hajszan, koji je tom prigodom dodao kako ima materijala i za novi broj *Panonskoga ljetopisa* te veselo zaključio - Vidimo se nagodinu u Zagrebu!

Predstavljanje ove vrijedne publikacije vodila je Vesna Kukavica, voditeljica Odjela za nakladništvo HMI-ja. Višejezična serijska publikacija *Panonski ljetopis* pokrenuta je 1993. i ove godine

slavi svoj dvadeseti rođendan. Novi svezak sadrži 544 stranice dok je cijela serija dosegla gotovo deset tisuća stranica na kojima su deseci uglednih autora pisali o suvremenim temama iz kulturnoga i društvenoga života hrvatskoga naroda na panonskom tlu.

JAČANJE KULTURNE I NAKLADNIČKE DJELATNOSTI

Teme sadržaja ovog zbornika od temeljnoga su značaja za povijest i život, kulturu i politiku gradišćanskoga hrvatskoga nacionalnog bića. Kao i dosad, ovogodišnji *Panonski ljetopis* na gotovo 550 stranica ima više tematskih cjelina.

Svečarski broj *Ljetopisa* započinje predgovorima koje potpisuju visoki uglednici iz politike Austrije, Slovenije i Mađarske, među kojima i Borut Pahor, predsjednik Republike Slovenije. Zatim

sljede prilozi obljetnica odnosno godišnjica pojedinaca i povijesnih događaja, panonske biografije i retrospektive u koje je uvršteno obilježavanje 20 godina Panonskoga instituta. Poseban blok priloga odnosi se na predstavljanja *Panonskoga ljetopisa*, gdje se slikom i riječju doslovno od 1994. do 2012. godine brižno prati svaka promocija *Ljetopisa* u mnogim mjestima u Austriji, Mađarskoj, Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji i drugdje gdje postoji interes za hrvatsko nacionalno biće. Napomenimo kako uz već poznate i spomenute rubrike u *Ljetopisu* obljetnički broj donosi i posebna poglavlja o Tomislavu Marijanu Bilosniću, književniku i slikaru te Peteru Paulu Wiplingeru, literatu i fotografu, a istaknut je i poseban blok priloga Đure Frankovića, hrvatskoga publicista, književnika, etnografa, znanstvenika i kulturnoga djelatnika iz Mađarske. Osim u posebnom poglavlju, umjetnički rad Tomislava Marijana Bilosnića istaknut je i u drugim rubrikama *Ljetopisa*, dok

se pod egidom lirike donosi i cjelovita Bilosnićeve poema *Vukovar*.

Urednik serije je hrvatski povjesničar i filolog dr. Robert Hajszan, koji je u svome rodnom mjestu Pinkovcu prije dva desetljeća utemeljio vrijednu kulturnu udrugu Panonski institut s namjerom jačanja kulturne i nakladničke djelatnosti Hrvata na jugu Gradišća.

Panonskom ljetopisu cilj je promicanje kvalitetnijega suživota i razumijevanja među srednjoeuropskim narodima srodne kulturne baštine na panonskome prostoru. Tekstovi u *Panonskome ljetopisu* objavljuju se na suvremenome hrvatskome književnom jeziku, na hrvatskome književnom jeziku s čakavskom osnovicom kojim se služe Hrvati u Gradišću, ali i na njemačkome, mađarskome i slovenskome jeziku. ■

ENG The *Pannonian Chronicle*, a multilingual serial publication of the Pannonian Institute of Pinkovac (Güttenbach), a Croatian village in the south of Austria's Gradišće (Burgenland) region, was presented at the CHF on 6 November.

■ MANJINSKA VIJEST

GRADIŠĆE ODLIKOVALO POVJESNIČARA MIRKA VALENTIĆA

ZAGREB - Zemlja Gradišće odlikovala je povjesničara dr. Mirka Valentića Časnim znakom Zemlje Gradišće. Odlikovanje je uručila dr. Valentiću 16. listopada u Velesposlanstvu Republike Austrije u Zagrebu veleposlanica mr. Andrea Ikić-Böhm. Svečanom činu nazočili su i generalna tajnica Ureda Gradišćanske zemaljske vlade Monika Lämmermayr i Vladin nadsavjetnik Rihard Vlašić.

Mirko Valentić jedan je od vodećih stručnjaka za povijest gradišćanskih Hrvata, autor je knjige "Gradišćanski Hrvati od XVI. st. do danas" (Zagreb 1970.), zatim knjige "Znameniti i zaslužni gradišćanski Hrvati" (Čakavski sabor 1972.) i zajedno sa Zvanom Črnjom i Nikolom Benčićem uredio je monografiju "Gradišćanski Hrvati" (Čakavski sabor 1973.), koja je izašla uz izložbu u Zagrebu i Katalog za izložbu o gradišćanskim Hrvatima u Željeznome. Početkom sedamdesetih postavio je izložbu o gradišćanskim Hrvatima u Zagrebu, koja je prikazana i u Gradišću.

Pokrenuo je i mnoge druge projekte vezane uz gradišćansko-hrvatsku tematiku. Mirko Valentić lani je slavio svoj 80. rođendan. Od početka 1991. vodio je Institut za suvremenu povijest u Zagrebu.

Mirko Valentić rodio se u Ivanjskoj kraj Banje Luke, BiH, 1932. godine. Diplomirao je povijest 1961. na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a otad do 1964. bio je profesor povijesti u Školi za odgajateljice u Zagrebu. Od 1964. do 1971. kustos je Povijesnoga muzeja

Hrvatske, a 1971. zaposlio se u Hrvatskome institutu za povijest u Zagrebu (nekadašnji Institut za historiju radničkoga pokreta Hrvatske). Godine 1978. doktorirao je povijest na Filozofskome fakultetu u Zagrebu s temom "Vojna krajina i pitanje njenog sjedinjenja s Hrvatskom 1861. - 1881.". Bio je ravnatelj Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu od 1991. do 2002. i predavač na Odsjeku za povijest pri Hrvatskim studijima. (*Hrvatske novine*)

Film Matka Petrića osvojio američke Hrvate

U Las Vegasu djeluje *Croatian Club of Las Vegas* na čelu s predsjednikom Tomislavom Buntićem. Klub nema svojih prostorija i mala zajednica okuplja se u raznim prigodama u domovima svojih članova

Los Angeles prije jazz koncerta na UCLA: Maya Bristow predsjednica Hrvatskog kulturnog centra, Branka Bezić Filipović, Josip Buljević generalni konzul RH u Los Angelesu i dokonzulica Petra Radojević

San Pedro: Hrvatski kulturni centar-Children of Scola Croatica sa Suzanom Tkalčić

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

San Pedro, jedan od gradova Los Angelesa, ove godine obilježio je 125. obljetnicu sudjelovanja u filmskoj industriji ne samo Los Angelesa, već i Hollywooda. Svake godine u San Pedru održava se San Pedro International Film Festival (SPIFF) čija je direktorica Ziggy Mrkich hrvatskog podrijetla.

FILM O KOMIŽI

Festival se održava na nekoliko lokacija, a hrvatski film *Kapi mora, kapi sunca* u režiji Matka Petrića s odličnim tekstom Renata Baretića, stihovima Jakše Fiamenga, koje je čitao Ivica Vidović, prikazan je u Hrvatskome kulturnom centru velikog Los Angelesa. Zadovoljna odazivom publike, predsjednica Maya Bristow istaknula je da je centar otvoren za Hrvate cijelog svijeta te ih je ovim pu-

tem pozvala da se dođu predstaviti na zapadnoj obali.

Film Matka Petrića govori o Komiži na vrlo poetičan način. Unatoč mnogobrojnim odličnim filmovima koji su prikazani na festivalu, a mahom su bili američki, ovo je bio jedini film bez nasilja, krvi i pucanja. Bila je to prilika da se cijela večer posveti Komiži, što je bio pun pogodak jer u San Pedru živi veliki broj Komižana. Program je vodio dopredsjednik centra Frane Jerković, koji je nazočnima uputio pozdravnu riječ, a sve je započelo s najmlađima. *Children of Scola Croatica* predškolske dobi otpjevali su pjesmu *Paun leti* uz pratnju Suzane Tkalčić. Ljubica Perhat i Ines Kordić čitale su poeziju Joška Božanića Pepea na komiškome dijalektu. Pjesme o Komiži pjevala je klapa *Izvor*, a mogla se razgledati i izložba grafika o Komiži. Na kraju je Gabriela Brajević u spomen na preminulu Anku Burmaz iz San Pedra,

pjesnikinju rođenu u Komiži, pročitala jednu njezinu pjesmu. U ime generalnoga konzula Josipa Buljevića, nazočna je bila njegova supruga Nives.

Tih dana u Los Angelesu bilo je još događaja. Zadrani su u San Pedru proslavili *Zadarsku noć* na kojoj su nastupili Petra Tulić i Mate Carić, a na poznatom sveučilištu UCLA u zapadnome dijelu grada održao se festival pod nazivom *European Jazz*. Festival je predstavljen kao prvi europski događaj na kojem je sudjelovalo 11 jazz sastava i 10 zemalja, među kojima i Hrvatska, koja je zapravo bila inicijator cijele manifestacije. Europljani su tako pokazali Amerikancima kako sviraju njihovu glazbu. Hrvatske jazz snage predstavio je Borna Šercar's *Jazziana Croatica*, a na otvorenju koje je upriličeno u Talijanskome institutu govorio je i hrvatski generalni konzul Josip Buljević, toplo primljen od svojih europskih kolega. U predvorju sveučilišta

otvorena je izložba likovnih radova hrvatskoga slikara Roka Ivande.

Trebalo je krenuti dalje i to u Las Vegas gdje djeluje *Croatian Club of Las Vegas* na čelu s predsjednikom Tomislavom Buntićem. Klub nema svojih prostori-ja i mala zajednica okuplja se u raznim prigodama u domovima svojih članova. Tako je bilo i ovog puta kada je film *Kapi mora, kapi sunca* bio prikazan u domu Elvire i Ratka Šode, rodom iz Tisna. Da bi druženje bilo još bogatije iz San Pedra je došla i Gabriela Brajević koja je inače članica udruge Hrvatska iseljenička lirika (osnovana u New Yorku prije 13 godina). Član te udruge je i Zoran Sova, inače dopredsjednik hrvatskoga kluba u Las Vegasu, pa su njih dvoje prije projekcije čitali svoju poeziju. Uz stihove i film svi smo se u mislima vratili u domovinu, koju ovdašnji Hrvati posjećuju koliko mogu.

MALE HRVATSKE ZAJEDNICE

Isto tako mala hrvatska zajednica živi na području San Diega na samome jugu Kalifornije. Riječ je o mladom iseljeništvu, najvećim dijelom izbjeglom iz Bosne za vrijeme posljednjega rata, a nisu organizirani u društvo. Okupljaju se u crkvi u mjestu Escondido gdje se po većinskom stanovništvu vidi da je u blizini meksička granica. Dodir s domovinom je misa na hrvatskome jeziku koju im dolazi održati svećenik don Mate Bižaca.

Frane Jerković
dopredsjednik
Hrvatskog
kulturnog centra
u San Pedru

Članovi uprave Lone Star
Croatian Club iz Houstona

I njima je Gabriela Brajević čitala svoju poeziju, a od sada će odlukom generalnoga konzula Josipa Buljevića imati i konzularne dane.

S filmom je trebalo poći dalje i to u teksaški Houston. Tamo djeluje hrvatsko društvo *Lone Star Croatian Club* na čelu s predsjednikom Mladenom Sicom. Društvo je vrlo aktivno i članovi društva sami su uredili nekada neugledan prostor u kojem sada djeluje folklorna grupa, koja redovito sudjeluje na Slavonskome festivalu u Houstonu gdje se predstavi nekoliko europskih zemalja. Organiziraju Hrvatsko-američki ples, u što je uključen i Philip Berquist, počasni konzul RH u Houstonu. U društvu djeluje i škola hrvatskoga jezika koju pohađaju tri grupe polaznika raznih dobnih skupina. K njima također dolazi don Mate Bižaca pa i Hrvati u Houstonu imaju misu na hrvatskome jeziku. Članovi društva mahom su bosanski Hrvati od kojih su neki tu već dvadesetak godina. Društvo postoji već 29 godina, ali je hrvatska zajednica na tom području starija. Prvi Hrvati koji su došli u južni Teksas bili su ribari i uzgajivači oštriga. Naselili su otok Galveston još krajem 19. stoljeća, koji je danas mostom povezan s kopnom i oko sat vremena udaljen od Houstona. Jedan dio onih koji iz Hrvatske dolaze u Houston su i hrvatski liječnici koji zbog specijalizacije dulje ili kraće borave u tome poznatom centru američke medicine.

Hrvatsko društvo *Lone Star*, koje se nazvalo po simbolu Teksasa, svake godine organizira piknik za svoje članove. Svi se vesele tom događaju kada se druže uz pečenu janjetinu i svinjetinu, a igra se i nogomet i sluša hrvatska glazba. Tom prilikom prikazali smo i film Matka Petrića, a uvodnu riječ dala je vrlo aktivna članica društva Danijela Miškić, Hrvatica rođena u Sarajevu. Brine se za web stranicu društva na kojoj su već najavljene aktivnosti do kraja godine.

HRVATI IZ BIH U HOUSTONU

Kraj turneje bio je vezan uz posjet hrvatskoj zajednici u susjednoj Louisiani, u gradu New Orleansu. Naseljavanje Hrvata u Louisianu započelo je sredinom tridesetih godina 19. stoljeća iskrcavanjem mornara s područja Dubrovnika i Boke kotorske. Krajem stoljeća počeli su stizati Pelješćani, Korčulani, Hvarani, Bračani i drugi. Došli su kao dalmatinski ribari da bi se u Louisiani bavili teškim poslom, uzgojem oštriga. Najviše ih je bilo u župi Plaquemines koja je smještena južnije od New Orleansa na razvedenom području blizu ušća rijeke Mississippi. Dolazili su uglavnom muškarci, od kojih je veliki broj ostao neoženjen jer nisu bili spremni oženiti Francuskinju ili Irkinju, a društveni život događao im se u barovima i salunima. Neki su imali sreću da im žene dođu iz staroga kraja. Ta župa bila je pogođena u novije vrijeme kada se 2010. godine izlila nafta s

Las Vegas - pjesnici Zoran Sova i Gabriela Brajevich s domaćinima Elvirom i Ratkom Šoda

platforme u Meksičkom zaljevu, što je bilo loše za uzgajivače ostriga.

CROATIAN AMERICAN SOCIETY U NEW ORLEANSU

Život u gradu uvijek pruža više mogućnosti. Tako je u New Orleansu prije 139 godina osnovano društvo pod nazivom *United Slavonic Benevolent Association* koje je djelovalo na principu svih tadašnjih iseljeničkih dobrotvornih društava. Članovi su za uplaćenu članarinu dobivali obrok u danima bez posla, a bili su osigurani i u slučaju invaliditeta te bi prilikom smrti bili pokapani u zajedničku grobnicu. Ona još uvijek postoji na gradskome groblju gdje se pokapa iznad zemlje jer se grad nalazi ispod razine mora, što se pokazalo velikim pro-

blemom kada je to područje 2005. godine poharao uragan Katrina.

Danas je New Orleans prilično obnovljen. Zgradama se vraća stari sjaj, ali ozbiljno se radi na učvršćivanju brane jer se slična situacija ne smije ponoviti. Struka je i prije Katrine upozoravala na trošnost brane, u što su se svi uvjerali tak kada se tragedija dogodila. Dio radova na brani vodi i građevinski inženjer Randy Oustalet, član hrvatskog društva *Croatian American Society* (CAS), čija je supruga Barbara rođena Cvitanovich i vuče korijene iz Igrana. Kao aktivna članica hrvatskog društva Barbara Oustalet zajedno s Triclon Lincoln već drugu godinu zaredom organizira godišnji ručak hrvatskih gospođa. Na ručak im je ove godine došla i grupa Hrvatica iz Biloxija u susjednome Missisippiju, a planira se i uzvratni posjet. Zadovoljstvo nazočnih gospođa jamstvo je da će to okupljanje postati tradicionalno. U sklopu društva Barbara Oustalet s ponosom organizira i promocije hrvatskih vina i ljepote Dalmacije. CAS ima svoj teren na kojemu je objekt u kojem se okupljaju i organiziraju piknike. Tu se ne peče janjetina, kao u Houstonu, već se peku ostrige.

LEGENDARNI DRAGO'S

Kad već spominjemo pečene ostrige, nikako ne smijemo preskočiti najpoznatiji restoran koji se proslavio baš svojim receptom zapečenih ostriga. To je restoran *Drago's* koji je primljen u Kuću slave Udruge restorana Louisiane. Vlasnici re-

New Orleans, organizatorice Godišnjeg ručka hrvatskih dama Barbara Oustalet i Tricia Lincoln

storana su Klara i Drago Cvitanovich na čije specijalitete rado dolaze i holivudski glumci. Domoljubi i humanitarci, braćni par Cvitanovich pomagao je uvelike Hrvatsku za vrijeme Domovinskoga rata, a i svoje sugrađane za vrijeme Katrine, kada su besplatno dijelili na tisuće obroka za nastradale. Restoran je sa svojom suprugom Klarom otvorio danas 88-godišnji Drago Cvitanovich iz Igrana, 1969. godine. Još uvijek vitalna gospođa Klara, koja kaže da je tajni sastojak njihovih recepata ljubav, posao sve više prepušta svome sinu Tommyju.

Aktivna zajednica Hrvatsko-američkog društva spremala se dočekati i poznati duo 2Cellos, koji je na američkoj turneji nakon Houstona nastupio i u New Orleansu. I njima su, naravno, vrata restorana *Drago's* od srca bila otvorena, da kušaju ne samo odličnu louisiansku *cajun food*, nego i jela koja imaju notu iz Dalmacije. ■

Hrvati iz okolice San Diega s Gabrielom Brajevich ispred crkve

ENG Screenings of director Matko Petrić's film *Kapi mora, kapi sunca* (*Drops of Sea, Drops of Sun*) were organised for Croatians in the southern USA, from San Pedro to New Orleans.

POVRATNIČKE MIGRACIJE I PROMJENE

Mladi čileanski poduzetnik hrvatskih korijena Davor L. Luksic ove je godine, poštujući jedinstvenu stoljetnu tradiciju radišnih i gostoljubivih *gospara* te turističke vrednote lokalne zajednice, pozicionirao Dubrovnik u vodeću hotelijersku destinaciju Mediterana

Povratne migracije naše dijaspore, koliko god dio političke javnosti u domovini ignorirao njihove učinke, zanimljiv su i primjetan čimbenik društvenih, kulturnih i gospodarskih promjena u Republici Hrvatskoj – sudeći prema probitačnome suvremenom tipu poslovanja i rezultati hotelijera Davora L. Luksica. Mladi čileanski poduzetnik hrvatskih korijena ove je godine, poštujući jedinstveno višestoljetno naslijeđe radišnih i gostoljubivih *gospara* te ostale tradicionalne turističke i kulturne znamenitosti lokalne zajednice, pozicionirao Dubrovnik u vodeću elitnu hotelijersku destinaciju Mediterana. Netom završenu ljetnu sezonu Dubrovčani će pamtit po 50.000 gostiju ili 20 posto više od ukupnoga broja stanovnika toga jadranskoga renesansnog bisera, čiji će godišnji prihod premašiti sadašnjih 500 milijuna eura! Struka je te aktualne poslovne iskorake prepoznala pa je manifestacija *Dani hrvatskog turizma* završena svečanošću na kojoj su nedavno u Zadru dodijeljene nagrade Hrvatske turističke zajednice. Ovogodišnji turistički prvak u RH je, očekivano, Dubrovnik koji je i najbolja velika destinacija na Jadranu. Split je pobjednik u kategoriji srednjih destinacija, Cavtat je najbolja mala destinacija, a u unutrašnjosti je laureat turističke nagrade grad Zagreb.

Dubrovački *Excelsior*, u sastavu lanca *Jadranskih luksuznih hotela* u vlasništvu Luksicevih, proglašen je treću godinu zaredom *hotelom godine*. Opravdavši vlastitih pet zvjezdica *Excelsior* je za samo tri godine, nakon ulaska novog vlasnika *Grupe Luksic* koja je od gubitaka Gorana Štroka otkupila *JLH*, iz dubioze od 90-ak milijuna kuna izrastao u profitnoga hotelijerskog diva. Lanjski mu je profit, koji će premašiti tekuća poslovna godina, iznosio 67 milijuna kuna zahvaljujući rastu

Piše: Vesna Kukavica

noćenja za 20 posto. Osjećajući bilo *Grada* i poštujući njegove turističke pregaoce mladi Luksic počastio je Dubrovčane i njihove goste izvrsnim koncertom svjetske glazbene zvijezde Bryana Ferryja na Stradunu u povodu stotoga rođendana hotela *Excelsior*, čiji je on aktualni inovativni poslovni lider. *Excelsior*, otvoren 1913. kao *Villa Odak*, ugo-

stio je mnogobrojne svjetske državnike i slavne umjetnike poput V. Havela, kraljice Elizabete, E. Che Guevare, M. Thatcher... Mnoštvo autentičnih poslovnih talenta svoga djeda Bračanina Andronika Luksica, Davor je višestruko kapitalizirao nakon završenih studija te poslovnih iskustava u New Yorku i Londonu, preuzevši dio obiteljskoga poslovnog carstva u Hrvatskoj. Ostvaruje primjetne poslovne rezultate i na sjeveru Jadrana u *Plavoj laguni* i na jugu, gdje su mu smješteni *JLH*. Davor ima uspjeha i u poslovanju s nekretninama (*Excelsa Nekretnine*).

- Sjajno je što imam priliku živjeti i raditi u domovini svoga djeda i na neki način nastaviti njegov posao. Ulaganje u RH važan je obiteljski projekt. Za mene je to veliki izazov. Imam 30 godina i mogućnost vođenja vrlo velikog posla. Sve u svemu, osjećao sam da je vrijeme da to napravim, da se uključim u obiteljski biznis, i to u Hrvatskoj. Sve to čini me zaista sretnim - ponosno je izjavio Davor L. Luksic.

Luksicevi u RH uspješno posluju od njezina osamostaljenja, pretežno u turizmu. Slijedeći globalne tendencije u korporativnoj filantropiji javnost osvajaju raznim donatorskim aktivnostima među kojima su, uz spomenuti koncert, i stipendije našijencima za ugledno američko Sveučilište Harvard. Koncern je u

Čileu šezdesetih godina 20. st. utemeljio Andrónico A. Luksic (1926. – 2005.), koji se afirmirao kao vodeći poduzetnik te južnoameričke države, ostavivši obitelji golemi gospodarski potencijal u više sektora od bankarstva do telekomunikacija. Luksicevo bogatstvo stečeno je na eksploataciji rudnika bakra, poslu kojim se obitelj i danas uspješno bavi pa je uvrštena u indeks 100 najvećih kompanija na Londonskoj burzi. Njegova djeca i unuci posebno su ponosni na značajke koje su naslijedili odgojem - radišnost, ustrajnost, kreativnost i socijalnu osjetljivost za zaposlenike obiteljske tvrtke. Davor je treći naraštaj Andrónicovih nasljednika u upravama tvrtke *Grupe Luksic* među kojima su poduzetnici kao što su Andrónico *treći*, Davor i Max Luksic Lederer i Nicolas Luksic Puga. Sve su današnje uspješne tvrtke iz obiteljskog portfelja opstale više godina i većina ih je financijski moćna. O reformama u Hrvatskoj, kao 28. članici EU-a, ovisi koliko će još privući ulaganja toga moćnoga poslovnoga južnoameričkog diva u blizjoj budućnosti.

Povratnička migracija se, izgleda, može smatrati čimbenikom promjene, upozorava Jean-Pierre Cassarino s talijanskog European University Instituta. Rezultati istraživanja Krešimira Peračkovića sa zagrebačkog Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar* pokazuju također da su povratnici poput Davora, bez obzira na to iz koje se zemlje vraćali, kojoj generaciji pripadali, koliko su dugo bili u emigraciji, kojem društvenom sloju pripadaju i u kojem su stupnju asimilirani, svojim radnim iskustvom ili školovanjem uspješnije profesionalno socijalizirani i ekonomski prilagođeniji životu u tržišnoj privredi. To iskustvo možda je najvažnije socijalno-kulturno obilježje koje je utjecalo na njihovo drukčije viđenje rekonstrukcije kapitalizma u Hrvatskoj. ■

ENG Dubrovnik's century-old hotel *Excelsior* (Adriatic Luxury Hotels), owned by a Chilean family of Croatian extraction, has been proclaimed Croatia's *Hotel of the Year* for the third consecutive year, and Dubrovnik the country's top destination. Adriatic Luxury Hotels (ALH) is Croatia's most prestigious hotel group, operating luxury hotels and villas in Dubrovnik.

Još jedna uspješna kulturna turneja HBZ-a

Održano je ukupno 17 koncerata na putu dugom više od osam tisuća kilometara. Hrvatski izvođači često su publiku dizali na noge uz dugotrajan pljesak. Ne samo da je ovo izvrstan sastav tamburaša, nego i izvrsnih zabavljača

Napisao: **Franjo Bertović**

Još jedna vrlo uspješna Kulturna turneja Hrvatske bratske zajednice Kanadom i Amerikom održana je od 14. kolovoza do 10. rujna ove godine. Ovogodišnji gosti turneje bili su Tamburaški sastav *Dyaco* iz Đakova i pjevačica Gordana Ivanjek iz Krapine.

Zajednica još od daleke 1993. godine dovodi na američki kontinent talentirane tamburaške sastave i pjevače iz domovine Hrvatske kako bi se njezini članovi i prijatelji mogli što bolje upoznati s kulturnim stvaralaštvom u "starome kraju". To je još jedan divan način da se ovdje mnoge talentirane osobe potaknu na sviranje tamburice, pjevanje naših pjesama i igranje kola. Mnogi to vide kao i učinkovitu kulturnu razmjenu u kojoj svi nalaze neopisivo zadovoljstvo, gosti i domaćini. Uz to, stvaraju se poznanstva i prijateljstva koja učvršćuju tu povezanost iseljeničstva s domovinom Hrvatskom. Izražen je i ponos na bogatstvo naše hrvatske kulture i tradicije koja posebno nadahnjuje potomke prvog, drugog i trećeg naraštaja američkih Hrvata. Jednostavno rečeno, koristi su neprocjenjive!

Predsjednik HBZ-a Bernard Luketić i brojna publika prati nastup tamburaša iz Hrvatske

Tamburaški sastav *Dyaco* na jednom od brojnih nastupa u SAD-u

Tamburaški sastav *Dyaco* i Gordana Ivanjek održali su 17 koncerata na putu dugom više od osam tisuća kilometara. Prvi koncert održan je drugog dana nakon njihova dolaska u Toronto, u Ontario, a posljednji u Cokeburgu, Pennsylvaniji. U Ontariju su još nastupili u Hamiltonu, Wellandu i Londonu, a zatim su ih ugostili i američki gradovi: Detroit (MI), Merrillville (IN), Joliet (IL), Milwaukee (WI), Canton (IL), Kansas City (KS), Cleveland (OH), Pittsburgh (Kennywood Park, PA), Youngstown (OH), Johnstown (PA), Steelton (PA), Aliquippa (PA) i Cokeburg (PA).

Tamburaši su zajedno s Gordanom često dizali publiku na noge uz dugotrajan pljesak. Ne samo da je ovo izvrstan sastav tamburaša, nego i izvrsnih zabavljača. Odlično su komunicirali s publikom i brzo su osvojili sve nazočne. Neki su bili na njihovim koncertima u nekoliko gradova, ne žaleći putovati kilometre i kilometre, slijedeći turneju i nastupe Gordane i Dyaca. Potvrđuje to Ana Talan iz Detroita koja je bila sa svojim društvom na koncertu u Londonu, Detroitu, Clevelandu, Pittsburghu i Cokeburgu.

Često su nam prilazili Amerikanci koji ne poznaju hrvatsku kulturnu ba-

štinu i oduševljeno nam dijelili pohvale. Najzanimljivije je ipak bilo na jednom od koncerata na kojem je Mislav Živković s pozornice upitao vozača našeg autobusa Briana Goehringa koja je njegova omiljena pjesma ili sastav? Odgovorio je - Guns N' Roses. Brian je bio oduševljen izvođenjem skladbe ovog benda. Rekao je kako nije mogao vjerovati da sićušan prim Damira Ergotića zvuči kao električna gitara. Zato nije neobično što je UNESCO uvrstio tamburicu u posebnu nematerijalnu kulturnu baštinu. "Uz tambure se slavilo rođenje, uz tambure se slavio život, uz tambure se umiralo", predstavljali su na pozornici taj sićušni hrvatski instrument tamburaši Dyaca.

A bilo je još iznenađenja i posebnih zahtjeva. Tako talentiran sastav i iznad svega lijepi glas Gordane Ivanjek nadvisili su mnoga očekivanja i učinili Kulturnu turneju HBZ-a 2013. osobito zanimljivom, zabavnom i dobro posjećenom. ■

ENG Another very successful Croatian Fraternal Union Culture Tour through Canada and America was staged from August 14th to September 10th of this year. The featured guest of this year's tour was the Dyaco tamburitza band of Đakovo and singer Gordana Ivanjek of Krapina.

O 'lex Perković' i drugim zanimljivim temama

Ne ulazeći u ocjene je li Perković kriv i hoće li biti izručen Njemačkoj, Juratović smatra da je taj slučaj simbolički važan i da treba riješiti sva ubojstva, od komunističkih do onih počinjenih u vrijeme vlasti HDZ-a

Napisao i snimio: **Hrvoje Salopek**

U Zagrebu je 29. listopada na tribini "Hrvatska i EU - pogled iz Njemačke" govorio Josip Juratović (53), prvi i jedini Hrvat u njemačkome parlamentu - Bundestagu. U parlamentu je ovo njegov drugi mandat kao zastupnika SPD-a (Socijaldemokratske stranke Njemačke) i jedan je od najpoznatijih sindikalnih aktivista u južnoj Njemačkoj. Medijima najzanimljivija tema bila je slučaj *lex Perković* o kojem Juratović kaže da neće utjecati na hrvatsko-njemačke odnose. Smatra pogrešnom promjenu toga zakona neposredno pred ulazak Hrvatske u EU koja ide na ruku protivnicima hrvatskog priključenja Uniji u Njemačkoj. "Ljudi koji su lobirali za Hrvatsku sada su na udaru onih koji su lobirali protiv ulaska", dodao je Juratović. Ne ulazeći u ocjene je li Perković kriv i hoće li biti izručen Njemačkoj, Juratović smatra da je taj slučaj simbolički važan i da treba riješiti sva ubojstva, od komunističkih do onih počinjenih u vrijeme vlasti HDZ-a.

Osim slučaja Perković, Juratović je govorio o nizu aktualnih tema. Posebice kao SPD-ov stručnjak za jugoistoč-

Josip Juratović rođen je 1959. u Koprivnici. Kao 15-godišnjak odlazi u Njemačku. Školuje se i zapošljava kao radnik u automobilskoj industriji. Od 2004. član je SPD-a u općinskom vijeću svojeg prebivališta, Gundelsheimu. Godine 2005. postaje član njemačkoga Bundestaga. Član je Odbora za rad i socijalna pitanja u Bundestagu. Kao prvi izvorni hrvatski zastupnik u parlamentu, od njegova izbora za Bundestag također nastupa i kao kontakt-osoba za zemlje zapadnoga Balkana. Juratović je potpredsjednik Njemačko-hrvatske i Njemačko-bosansko-hercegovačke parlamentarne skupine Bundestaga.

nu Europu, upućen je u događaje u našem okruženju. Prije dolaska u Zagreb posjetio je Bosnu i Hercegovinu. Njegova poruka građanima BiH bila je da se okrenu demokraciji i poštovanju ljudskih prava, a ne podjeli na nacionalnoj osnovi. "Mislim da treba prestati s prebrojavanjem krvnih zrnaca. To vidimo i prilikom nedavnog popisa stanovništva. To nikamo ne vodi", istaknuo je Juratović. Rekao je kako ljudi u BiH očekuju da će im EU donijeti promjene. "EU intervenira samo u iznimno kriznim situacijama, kao što je rat. Sve ostalo ovisi o njima samima. Oni moraju dovesti do boljih demokratskih standarda i poštovanja ljudskih prava. To im nitko iz Europe ne može donijeti."

Juratović smatra da je Hrvatska u tom pogledu znatno uznapredovala i zaslužila članstvo u EU. "Najbolji primjer za to je suđenje bivšem premijeru Sanderu. Kad se istim intenzitetom počne procesuirati gospodarski kriminal u BiH, trebat će dograditi zatvor u Zenici kako bi mogao primiti sve kriminalce koji danas slobodno šecu zemljom." Napominje kako Hrvatska, iako pripada EU, snažno ovisi o stanju u okruženju. "Hrvatska je gospodarski ovisna od susjednim zemljama, posebice o BiH, Srbiji i Mađarskoj. Dok stanje u tim državama ne krene na bolje, neće se niti u Hrvatskoj dogoditi oporavak."

Juratović je istaknuo i zanimljivost kako su mnogi njemački Hrvati bili protiv pristupanja Hrvatske EU. "Na tribini u Berlinu jedna Hrvatica je tvrdila kako Hrvatska ne može ništa dobro očekivati u EU. Pitao sam je - a gdje Vi živite? Ona mi odgovori - u Berlinu. Pitam - kako ovdje živite? Ona kaže - dobro. Pa gdje se Berlin nalazi? Zar nije u EU?" ■

ENG Josip Juratović (53), the first and only Croatian to serve as MP in German Parliament (Bundestag) spoke at the Croatia and the EU - A View From Germany round table in Zagreb. Juratović is in his second term as an MP for the Social Democratic Party of Germany.

“Dobro došli kući!”

Sastanku proširenoga saziva Organizacijskoga odbora nazočili su mnogobrojni predstavnici sportskih, kulturnih, turističkih, znanstvenih i političkih institucija, a svoje zanimanje najavilo je još puno institucija i osoba pa se doista može reći kako su Igre postale državni projekt

Za sjećanje na susret
predsjednik Hrvatskog
sabora predaje Monografiju
sabora predsjedniku HSK

Razgovarala: **Željka Lešić**
Snimke: **Arhiva HSK**

Kako bismo što bolje predstavili veliki projekt Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSK), a to su Hrvatske svjetske igre (HSI) Zagreb 2014., razgovarali smo s Mijom Marićem, predsjednikom HSK i predsjednikom Organizacijskoga odbora Hrvatskih svjetskih igara (OOHSI). Podsjetimo, Hrvatske svjetske igre (engl. *Croatian World Games*) su natjecanje amatera u više sportova u organizaciji Hrvatskoga svjetskog kongresa. Nazivaju se još i *Crolympjada* (engl. *Crolympics*). Okupljaju hrvatske iseljenike i njihove potomke, a održavaju se u Republici Hrvatskoj svake četiri godine.

Gospodine Mariću, molimo Vas da nam predstavite Organizacijski odbor Hrvatskih svjetskih igara. Koje su njegove zadaće?

— Organizacijski odbor podijelio smo na širi i užu tim. Onaj širi čine

predstavnici mnogobrojnih institucija i sportskih organizacija, dok je onaj užu zadužen za samu provedbu projekta na terenu, kako u Hrvatskoj tako i u drugim zemljama gdje smo opet ustrojili nacionalne koordinate koji aktivno surađuju s uredom Hrvatskih svjetskih igara. Mislim da smo se doista dobro ekipirali. U Hrvatskoj matici iseljenika imamo ured HSI-ja, a zbog ozbiljnosti i karaktera Igara imamo i ravnatelja te sportskoga direktora dok sam ja kao predsjednik HSK ujedno i predsjednik Organizacijskoga odbora. Zahvaljujući HMI-ju na ustupljenome prostoru te na dvjema djelatnicama koje su nam na raspolaganju, koje svakog dana uz svoje obveze obavljaju i značajne zadaće našega ureda, nadamo se da ćemo uspješno organizirati Igre. Željka Lešić, koja je inače i ravnateljica Domovinskog sjedišta Hrvatskoga svjetskog kongresa, vodi Ured, a tu su još Snježana i Ivona Đuričković. Kako bismo stavili naglasak na profesionalizaciju rada, Dijana Katica iz Eko Etno grupe također nam pomaže svojim timom. Uz to, svakog dana kontaktiramo s članovi-

ma Izvršnoga odbora HSK i s njima vodimo daljnje aktivnosti.

Što je sve OOHSI do sada poduzeo u pripremi 3. hrvatskih svjetskih igara u Zagrebu?

— Neskromno ću reći - jako puno! Uz ove ustrojbene aktivnosti, održali smo čitav niz sastanaka sa značajnim čimbenicima državnoga, sportskoga, kulturnoga i znanstvenoga života.

Otkako je Zagreb prihvatio kandidaturu Igara, imali smo intenzivne razgovore s predstavnicima Grada kako se i na koji način Grad Zagreb može uključiti kao domaćin. Već na prvim susretima vidjela se velika raznolikost i mogućnosti Zagreba koji ima sjajne uvjete za ovakve manifestacije. Uostalom, Zagreb je bio domaćin značajnih sportskih manifestacija svjetskog značenja, ima svu potrebnu smještajnu i sportsku infrastrukturu. Najbliži suradnici gospodina Bandića već su nam na prvome sastanku iznijeli vrlo konkretne planove i mi sada idemo u konkretizaciju jednog po jednog. Predstavnici Grada predložili su da se s Državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji je najavio kako će se skrbiti o smještaju, razvidi mogućnost smještaja natjecatelja u Studentskom naselju “Stjepan Radić” jer se on nalazi u blizini Športskoga parka “Mladost” koji opet ima sjajne uvjete i potrebnu sportsku infrastrukturu. U sklopu HAŠK-a “Mladost” djeluju mnogobrojni klubovi pa tamo imamo atletiku, judo, košarku, odbojku, odbojku na pijesku, plivanje, ragbi, stolni tenis, vaterpolo. Doista, to su sjajni uvjeti uz krasan Atletski stadion “Mladost” gdje se održava poznati Hanžekovićev memorijal. Grad Zagreb može u tom smislu značajno pomoći, poglavito jer je riječ o sportskim objektima u vlasništvu Grada Zagreba te se u zajedničkom djelovanju s Društvom za upravljanjem športskim objektima može sve sjajno organizirati.

Potpredsjednik Hrvatskog sabora
Tomislav Čuljak s delegacijom HSK

Na primanju u HOO
kod predsjednika
Zlatka Matešića

Grad će se skrbiti o prijevozu sudionika, korištenju javnog prostora za otvaranje i zatvaranje Igara te o drugim promidžbenim aktivnostima poput ustupka medijskog prostora i sl. Prije nekoliko mjeseci bili smo na razgovoru s predsjednikom Josipovićem koji će biti visoki pokrovitelj Igara. Na sastanku s predsjednikom Hrvatskoga sabora Josipom Lekom zamolili smo da Sabor bude jedan od pokrovitelja Hrvatskih svjetskih igara. Predsjednik Sabora svesrdno je podupro ideju o održavanju Igara istaknuvši kako one pridonose povezivanju iseljništva i domovinske Hrvatske u promicanju hrvatskih interesa, kulture, sporta i međuljudskih odnosa.

Od samog početka intenzivno kontaktiramo s Državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Predstojnica Krstičević sa svojim suradnicima ima izrazito pozitivno stajalište o ovoj projektu. Ne smijemo zaboraviti da su Igre zahtjevan financijski izdatak, a u

Državnome uredu imamo sjajnog partnera i suorganizatora Igara koji će preuzeti skrb o smještaju sportaša.

Bili smo u Zagrebačkoj županiji koja također hvali sjajan projekt Igara te će sudjelovati kao partner Igara. Zagrebačka županija pružit će pomoć u organizaciji sportskih susreta te suorganizaciji poslovnih susreta iseljenika s gospodarstvenicima. Golemu pomoć i veliko razumijevanje imamo u Hrvatskome olimpijskom odboru. HOO će nastaviti pomagati u realizaciji ovoga projekta kao što je tako bilo i tijekom prvih i drugih Igara. Značajnu pomoć u organizaciji dobivamo od Press centra u korištenju informatičkog sustava, u digitalnoj obradi rezultata sportskih natjecanja. HOO će sudjelovati i u slanju pisma sportašima da se uključe u ovaj projekt, a iznimno je važno i sudjelovanje HSI-ja na programu Sportske televizije čiji se program emitira uživo uz pomoć *live web streaminga*. Isto tako, HOO će se pobrinuti da se za vrijeme Igara osiguraju izvješća s Igaru u desetominutnom programu Hrvatske televizije. Predstavници Organizacijskoga odbora HSI-ja održali su sastanak i s nekoliko medijskih kuća te razgovarali o mogućnosti medijskog pokroviteljstva. Lijepo nas je primila dr. Amelia Tomašević, direktorica Turističke zajednice grada Zagreba koja će u promidžbenom dijelu učiniti jako puno: ustupak u emisijama satelitskoga programa Hrvatske televizije, uvrštenje Igaru u programsku ponudu grada Zagreba, slanje informacija o Igaru na više tisuća email adresa i na 14 stranih jezika te objava na mrežnim stranicama TZGZ-a. Tijekom Igaru bit će organiziran info punkt te će se nuditi razgled grada i još puno pogodnosti koje će TZ ponuditi Igaru.

Od samih početaka Hrvatskih svjet-

skih igara, od utemeljenja pa do sada, Crkva je uvijek bila i bit će oslonac Hrvatskome svjetskom kongresu u organizaciji Hrvatskih svjetskih igara. Treba se samo prisjetiti golemoga doprinosa zadarskoga nadbiskupa mons. Ivana Prende u organizaciji prvih i drugih Igaru. Bez njegove pomoći, Igre se ne bi niti mogle održati.

Upravo smo zbog tih razloga posjetili mons. Miju Gorskoga, pomoćnoga zagrebačkog nadbiskupa koji nas je srdačno primio i izrazio zadovoljstvo što se nastavlja lijepa tradicija da se s mišom i Božjim blagoslovom otvore Igre.

Potpredsjednik Hrvatskoga sabora Tomislav Čuljak primio je delegaciju Hrvatskoga svjetskog kongresa (HSK). On nam je čestitao na projektu, dosadašnjim uspjesima te dao potporu njihovu daljnjem radu, a u neformalnom dijelu razgovora naglasio je svesrdnu pomoć Hrvatskoga judo saveza.

U prostorijama Hrvatske matice iseljenika održali smo sastanak proširenoga saziva Organizacijskoga odbora Hrvatskih svjetskih igara. Na sastanku su nazočili mnogobrojni predstavnici sportskih, kulturnih, turističkih, znanstvenih i političkih institucija, a svoje zanimanje najavilo je još puno institucija i osoba pa se doista može reći kako su Igre postale državni projekt.

Što je sve najavljeno na 1. sjednici OOHSI-ja i koji su njezini zaključci?

— Sjednica nam je pokazala kako smo doista na pravome putu da Hrvatske svjetske igre postanu državni projekt. U pozitivnoj atmosferi dani su odlični prijedlozi za što boljom organizacijom Igaru pa su doneseni i konkretni zaključci nakon toga. Tako će se natjecatelji iz Hrvatske natjecati udruženi u Hrvatskome akademskome sportskom save-

Predsjednik HSK
Organizacijskom
odboru HSI
predstavlja projekt
Igaru

zu. Kako će se na Igrama mladi smjestiti u studentskim domovima, natjecati u sličnim sportskim disciplinama te kako imamo puno dodirnih, zajedničkih točaka, HASS nam doista može puno pomoći, a Igre im mogu poslužiti kao prava uvertira u još zahtjevniju organizaciju Univerzijade. Moramo se još aktivnije uključiti u animiranje mladih iz Bosne i Hercegovine kako bi zajedništvo iseljene i domovinske Hrvatske bilo potpuno.

Tko su pokrovitelji HSI-ja Zagreb 2014., a tko su organizatori?

— Igre će se održati pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića te uz pokroviteljstvo Grada Zagreba i Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Ured i Grad Zagreb ujedno su uz Hrvatski svjetski kongres kao organizatora, suorganizatori ovoga značajnog projekta, dok projekt ima i veliki broj partnera poput Hrvatskoga olimpijskog odbora, nacionalnih sportskih saveza i sl.

Koliko očekujete natjecatelja na HSI-ju?

— Ove bi Igre mogle biti rekordne po mnogo čemu, pa tako i po broju zemalja sudionica i po broju natjecatelja. Očekujemo oko 1.000 natjecatelja iz čak 37 zemalja.

Imate li možda već prijavljenih natjecatelja?

— Prijave po zemljama idu preko naših nacionalnih koordinatora koje imamo u svakoj zemlji gdje živi izraženija skupina hrvatskih iseljenika. Naime, svi sudionici nastupaju u svojstvu nacionalnih momčadi odnosno u pojedinačnoj konkurenciji. Zato nam je jako bitno da država iz koje mladi dolaze bude informirana kako će sportaši hrvatskog podrijetla predstavljati njihovu zemlju na

ovakvome lijepom natjecanju. Zanimljivo je da imamo već prijave čak iz Angole i Ekvadora pa to pokazuje bogatstvo i raznolikost našega izvandomovinstva. Pripreme su već u jeku u Australiji i Kanadi. Tamo su naši radišni koordinatori organizirali izlučna natjecanja pa se otuda i očekuje najveći broj sudionika. No, neće izostati ni oni iz Europe. Iz Nizozemske imamo sjajne najave dolaska. Također iz Austrije, Švicarske, Crne Gore, Makedonije. Odlično predstavljanje priređeno je i u Brazilu, u Njemačkoj kreće od polovice studenoga... Isto tako, prijave se mogu obaviti izravno na našoj mrežnoj stranici: www.igre-zagreb2014.com. Tamo se inače mogu naći svi potrebni podaci vezani uz Igre.

Koja je Vaša poruka budućim natjecateljima?

— Nakon prvih i drugih Igara koje su održane u Zadru 2006. i 2010. godine, HSK se kao organizator pokazao sposoban organizirati ovako značaj i složen

projekt, posebice kada se uzme u obzir da je on u velikoj mjeri načinjen potpunim dragovoljnim radom i zalaganjem pojedinaca, članova HSK. Priprema ovih igara pokazuje da smo se nakon "porodajnih muka" profilirali, a što su hrvatske institucije prepoznale i pridružile su se organizaciji.

Organizator bi želio da Igre doista jednoga dana postanu državni projekt po uzoru na Maccabiah Games gdje se mladi Židovi iz cijeloga svijeta druže i natječu u svojoj domovini u sportu, koji je inače sjajna poveznica.

Naravno, svjesni smo gospodarske i financijske krize u svijetu, a posebno u našoj Hrvatskoj. Svi sudionici tako sami plaćaju smještaj i prehranu kotizacijom za sudjelovanje.

Kada se tome doda i velika cijena prijevoza, zrakoplovnih karata, onda se i na taj način može vidjeti velika ljubav prema svojem kraju, zavičaju svojih roditelja. Zato ih mi pozivamo i pozdravljamo: Dobro došli kući! ■

Predstavnici HSK na primanju kod predsjednika Hrvatskog Sabora Josipa Leke

ENG We spoke with CWC president and chair of the Crolympics organising committee Mijo Marić about a major Croatian World Congress project – the 2014 Croatian World Games in Zagreb.

Hrvatska matica iseljenika poziva sve folkloraše, plesače i svirače, na tradicionalnu
ZIMSKU ŠKOLU HRVATSKOGA FOLKLORA koja će se od 3. – 12. siječnja 2014.
održavati u hotelu "Kaštel" u Crikvenici.

ZIMSKA ŠKOLA HRVATSKOGA FOLKLORA

Ove će se zime podučavati folklorni plesovi, pjesme, narodne nošnje i glazbala HRVATSKOGA ALPSKOGA PODRUČJA (sjeverozapadna Hrvatska). Naučite sve o plesovima Istre, Grobničkog Polja i Gorskoga Kotara, Međimurja, Podravine, Zagorja, Prigorja, Karlovačkog pokuplja, a novost su plesovi Gradišćanskih Hrvata. Voditelj škole je prof. Andrija Ivančan.

Nudimo tri grupe predavanja:

1. FOLKLORNI PLES
2. SVIRANJE TAMBURA
3. SVIRANJE HRVATSKIH TRADICIJSKIH GLAZBALA

SMJEŠTAJ:

u hotelu "Kaštel" u Crikvenici. Cijena punog pansiona s boravišnom pristojbom je vrlo povoljna i po danu/osobi iznosi 179,50 kn.

ŠKOLARINA:

80 EURO po osobi

PRIJAVE:

potrebno je popuniti prijavni listić i najkasnije do 1. prosinca 2013. godine poslati u Hrvatsku maticu iseljenika.

Prijavni listić i sve dodatne informacije možete zatražiti na adresi:

Hrvatska matica iseljenika
prof. Srebrenka Šeravić, voditeljica Odjela za kulturu
10000 Zagreb, Trg Stjepana Radića 3
Tel. 01/61 15 116 Fax. 01/6111 522
www.matis.hr e-mail: folklor@maticis.hr

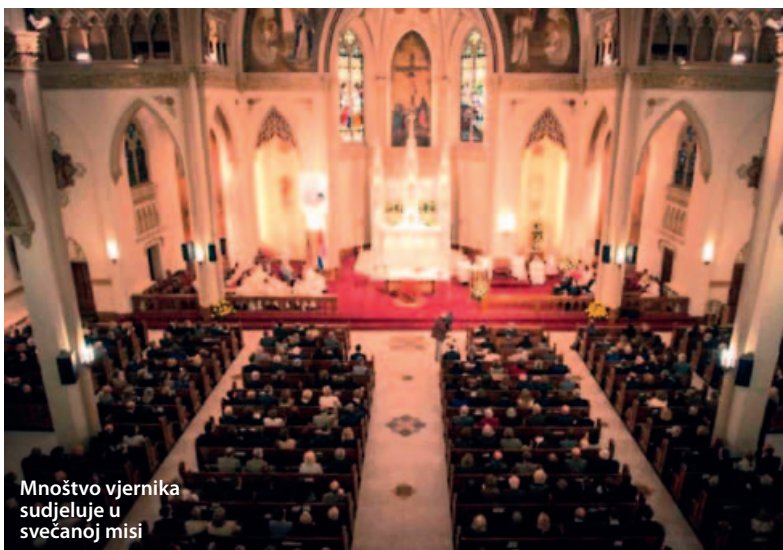

Stota obljetnica hrvatske župe u New Yorku

U propovijedi je kardinal Bozanić zahvalio Hrvatima New Yorka za život vjere i zajedništva, za sve što su učinili za Hrvatsku u svim vremenima, a posebice posljednjih godina u borbi za hrvatsku neovisnost i slobodu

Hrvatska župa sv. Ćirila i Metoda u New Yorku

Mnoštvo vjernika sudjeluje u svečanoj misi

Tekst: Uredništvo (izvor: IKA i Glas Koncila)

Snimke: IKA / D. Miculinić

Misnim slavljem koje je predvodio u župnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda i sv. Rafaela u New Yorku zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić završio je u nedjelju 3. studenoga pastoralni pohod hrvatskim vjernicima u New Yorku i New Jerseyju.

Prva i glavna točka pastoralnoga pohoda bila je proslava stote obljetnice Hrvatske župe sv. Ćirila i Metoda u New Yorku u nedjelju 27. listopada. Tim povodom kardinal Bozanić predvodio je svečano misno slavlje u nedavno obnovljenoj crkvi na Manhattanu.

U propovijedi je kardinal Bozanić zahvalio Hrvatima New Yorka za život vjere i zajedništva, za sve što su učinili za Hrvatsku u svim vremenima, a posebice posljednjih godina u borbi za hrvatsku neovisnost i slobodu. Upravo ta

zajednica, istaknuo je kardinal, bila je simbol iseljene Hrvatske, primjer ljubavi i hrabrosti.

U ČAST KARDINALU STEPINCU

Kardinal se osvrnuo na povijest te zajednice, dolazak franjevac koji su osnovali i vodili tu župu tijekom stotinu godina, počevši od fra Ireneja Patričke koji je kao mladi svećenik došao u New York okupljati Hrvate. Upravo ta zajednica oduvijek je slavila i ponosila se hrvatskim blaženikom, mučenikom kardinalom Stepincem te je njemu u čast i ulica na Manhattanu nazvana njegovim imenom.

U znak zahvalnosti toj zajednici kardinal Bozanić je na kraju mise predao župniku fra Nikoli medaljon zagrebačkih blaženika Stepinca i Kažotića. U koncelebraciji s kardinalom bili su domaći župnik fra Nikola Pašalić, provincijal franjevac iz Mostara dr. Miljenko Šteko, kustos hrvatskih franjevac za Ameriku i Kanadu fra Jozo Grbeš, župni vikari fra Dražen Boras i fra Ilija Puljić, bivši žu-

Kardinal Bozanić prilazi oltaru

pnici te župe fra Slavko Soldo, fra Marko Puljić i fra Ivica Majstorović, zajedno sa svećenicima koji su nekada služili u toj župi, onima koji su došli iz drugih krajeva Amerike, Kanade, Rima i Perua.

Slavlje je više od tisuću ljudi nastavilo nakon mise, uz nastup svih naraštaja Hrvatske škole "Kardinal Stepinac". Riječi čestitke izrazili su kardinal Bozanić, provincijal Šteko, kustos Grbeš te bivši župnici. Provincijal je uz čestitke župi izrazio i zahvalnost kardinalu Bozaniću za njegovu pomoć i uvijek brat-ski iskazanu ljubav prema Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji.

Na kraju programa župnik Pašalić zahvalio je naraštajima župljana za zajedništvo i ljubav prema toj jedinstvenoj zajednici pozivajući ih da nastave dalje graditi i raditi, slaviti i moliti i čuvati kršćanski i hrvatski identitet u tome velikom gradu.

HKM U ASTORIJI

Na svetkovinu Svih svetih kardinal Bozanić pohodio je vjernike Hrvatske katoličke misije bl. Ivana Merza u Astoriji koja se okuplja i djeluje pri američkoj župi Predragocjene Krvi Kristove.

U koncelebraciji župnika američke župe Williama Krlisa, župnoga vikara i voditelja HKM u Astoriji Vedrana Kirinčića, bolničkoga kapelana Jeana Laguere, voditelja Hrvatske katoličke zajednice u Fairviewu Giordana Belanića, župnoga vikara u Westchesteru Ivana Lovrića, dr. Jerka Valkovića i Željka Faltaka, kardinal Bozanić predvodio je svečano misno slavlje u župnoj crkvi Predragocjene Krvi Kristove, a nakon toga se družio s hrvatskim vjernicima u dvorani pastoralnoga centra.

Na početku mise nazočne su pozdravili župnik Wiliam Krlis te vlč. Kirinčić. Zahvaljujući na izrazima dobrodošlice kardinal Bozanić rekao je kako mu je drago što u sklopu pohoda hrvatskim vjernicima u povodu 100. obljetnice hrvatske župe sv. Ćirila i Metoda i

sv. Rafaela u New Yorku može pohoditi i Hrvatsku katoličku misiju bl. Ivana Merza u Astoriji te pred njima i s njima zahvaliti Bogu za njihovu vjeru, nadu i ljubav te za njihovo svjedočenje kršćanskoga života.

Nakon mise susret kardinala s hrvatskim vjernicima nastavljen je u dvorani pastoralnoga centra župe.

Hrvatska katolička misija bl. Ivana Merza pri župi Predragocjene Krvi Kristove nalazi se u njujorškoj četvrti Queens. Utemeljena je 1971. godine, a djeluje pri američkoj župi Predragocjene Krvi Kristove u Brooklynškoj biskupiji. Hrvati su se doseljavali u veća američka industrijska središta kao što su Pittsburgh, Chicago i New York već u drugoj polovici 19. stoljeća, a veliki val iseljništva iz Hrvatske nastavljen je osobito između 1900. i 1920. godine, zatim u vremenu između dvaju svjetskih ratova te nakon Drugoga svjetskog rata odnosno u doba komunističkoga progona političkih neistomišljenika i intelektualaca.

Dolazak Hrvata u newyoršku četvrt Queens, osobito u Astoriju, primjećuje se u šezdesetim godinama dvadesetog stoljeća, a dolaskom don Andreja Nikolića 1956. godine, koji je rođen na otoku Unijama, započelo je okupljanje hrvatskih vjernika u američkoj župi Predragocjene Krvi Kristove te je 1971. godine

utemeljena i Hrvatska katolička misija. Pastoralnu skrb za Hrvatsku katoličku misiju bl. Ivana Merza vodi svećenik Krčke biskupije Vedran Kirinčić.

U FAIRVIEWU, NEW JERSEY

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić pohodio je na Dušni dan u subotu, 2. studenoga, vjernike Hrvatske katoličke zajednice bl. Alojzija Stepinca u Fairviewu, New Jersey, koja djeluje pri američkoj župi sv. Ivana Krstitelja. Kardinal Bozanić predvodio je misu spomendana svih vjernih pokojnika – Dušnoga dana – u koncelebraciji župnika Josea Gamba, župnoga vikara i voditelja Hrvatske katoličke zajednice Giordana Belanića, dr. Jerka Valkovića, Vedrana Kirinčića i Željka Faltaka.

Za Hrvatsku katoličku zajednicu u New Jerseyju pastoralno se brine svećenik Giordano Belanić koji je rodom s otoka Ilovika, pokraj Lošinja. Belanić je poznat po tome što je 1992. godine utemeljio karitativnu organizaciju pod nazivom "Croatian Relief Services" kako bi pomogao izbjeglicama u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini u vrijeme Domovinskoga rata. "Croatian Relief Services" pomaže u središnjoj Americi i u Africi, a od 2010. godine nakon velikoga potresa na Haitiju većinu pomoći usmjerava za siromašne na Haitiju gdje je otvorena i kuća "Dječji dom kardinal Stepinac" u kojoj je smješteno pedesetero napuštene djece.

Svoj pastoralni pohod kardinal Bozanić završio je misnim slavljem koje je predvodio u župnoj crkvi sv. Ćirila i Metoda i sv. Rafaela u New Yorku u nedjelju 3. studenoga. ■

Koncelebrirana misa povodom 100. obljetnice hrvatske župe

ENG Cardinal Josip Bozanić visited the Croatian faithful in New York. The first and top item on the agenda of this pastoral visitation was the celebration of the one hundredth anniversary of the Croatian parish of Sts. Cyril and Methodius on Sunday, 27 October.

Male tajne Velike škole

Krajem listopada predstavljena je knjiga Spomenak, posvećena 20. obljetnici Male škole hrvatskoga jezika i kulture. Monografiju su, nakon pozdravnoga slova ravnatelja mr. sc. Marina Knezovića, predstavili prof. dr. sc. Dragutin Rosandić, doc. dr. sc. Lidija Cvikić, Vesna Kukavica, voditeljica Matičina Odjela za nakladništvo te urednica Lada Kanajet Šimić

Predstavljajući Monografije SPOMENAK

Napisao: **Pavao Jerolimov**

Snimila: **Snježana Radoš**

“Svaki dan slušajte riječ hrvatsku i veselite se toj riječi i svaki dan se radujte kada izgovarate riječ hrvatsku jer to je vaša riječ, to je riječ materinska”, riječi su književnice Ivane Brlić Mažuranić koje je davne 1995. prof. dr. sc. Dragutin Rosandić kazivao tadašnjim polaznicima Male škole hrvatskoga jezika i kulture u Novome Vinodolskom. Skoro dva de-

setljeća kasnije ovaj naš ugledni hrvatski znanstvenik i metodičar hrvatskoga jezika i književnosti pred mnogobrojnom publikom prisjetio se tih trenutaka predstavljajući SPOMENAK – Monografiju Male škole hrvatskoga jezika i kulture 1993. - 2012., a u povodu 20-godišnjice ovoga tradicionalnog programa Hrvatske matice iseljenika. Naime, krajem listopada u Klubu Matis, u okrilju zgrade HMI-ja u Zagrebu, održana je zaista osebujna promocija koja je već na samome početku stvorila iznimno dirljivo ozra-

čje. Posebno za tu priliku izrađena PPT prezentacija pod nazivom *Male tajne Velike škole*, autora Igora Matijašića, slikom, riječju i glazbom pokazala je *Zašto je Mala škola jedinstvena na svijetu?* te je otvorila srca, razgalila dušu i izmamila osmijehe svih prisutnih.

AUTENTIČNI DJEČJI JEZIK

U istome ozračju nastavio je u svome pozdravnom slovu ravnatelj HMI-ja mr. sc. Marin Knezović govoreći o potrebi svakoga čovjeka za čuvanjem uspome-

Simpatične video snimke polaznika Male škole izmamile su osmijehe svih prisutnih

na koje mu određuju identitet, opisivši Malu školu hrvatskoga jezika i kulture kao "izvor lijepih uspomena u kojima se dugi ljetni dani miješaju s licima prijatelja i nekim prvim znanjima o vlastitim precima, uspomenama koje stvaraju neraskidive veze, veze s jezikom i kulturom naše zemlje".

"Danas, hrvatski je jezik komunikacije kao i prilagodbe na novi dom, ugrađen je u kulturnu raznolikost svijeta te je postao 24. službeni jezik Europske unije. Više od tisuću mladih polaznika Male škole danas su važni baštinici jezične kulture i hrvatskoga identiteta, a već sutra hrvatski promotori koji će pridonositi međudržavnom, međunarodnom i međuljudskom prepoznavanju, razumijevanju i poštovanju", istaknula je Vesna Kukavica, prof., voditeljica Matičina Odjela za nakladništvo, i na taj način najavila vrsne stručnjake u području inojezičnoga hrvatskog te predstavljače ove iznimne knjige: prof. dr. sc. Dragutina Rosandića i doc. dr. sc. Lidiju Cvikić, ujedno i autore stručnih tekstova u monografiji.

"Ova knjiga nije ni *spomenik* ni *spomenar*, ona je *spomenak*. Umilnica *spomenak* ima emotivni naboj i poziva nas da ovoj knjizi pristupimo u prvome redu sa srcem, a znanstvenici i stručnjaci pristupit će joj kao poticaj za daljnja istraživanja kako sačuvati materinski jezik u

migracijskim uvjetima, uvjetima dvojezičnosti, urbanizacije i globalizacije. Ova knjiga višestruko progovara, u njoj progovaraju djeca svojim autentičnim jezikom", rekao je dr. Rosandić koji je i sam autor udžbenika i stručnih knjiga s temom višejezičnosti i interkulturalizma.

ZAŠTO VOLE MALU ŠKOLU?

Autentični jezik djece mogao se i čuti na promociji jer su Ana-Maria Primorac iz Austrije, Sven Paunović Babić iz Švicarske, Giacomo Pegoraro iz Italije te Lucija Geršković i Dennis Karčić iz SAD-a, sve dugogodišnji polaznici Škole, poslali kao svoj prilog predstavljanju ove iznimne knjige svoje videouratke u kojima su govorili zašto vole Malu školu.

Ovu emotivnu privrženost mladih polaznika na stručan način objasnila je doc. dr. sc. Lidija Cvikić s Učiteljskoga fakulteta u Zagrebu, koja se već niz godina bavi usvajanjem hrvatskoga kao drugoga, stranoga i nasljednoga. "Sudjelujući u dramskoj, lutkarskoj, novinarskoj, filmskoj, radionici kulturne baštine, učenici se nalaze u onim konkretnim situacijama u kojima će se naći i u stvarnome životu, oni trebaju izreći svoje mišljenje, stavove, doći do zajedničkoga rješenja i to sve na hrvatskome. Tako se uči stvarni jezik potreban u stvarnim komunikacijskim situacijama. Spomenak i Mala škola podsjećaju nas da niti jedna hrvatska riječ, izraz ili gramatički oblik nisu netočni, već su stvarni poticaj za učenje", naglasila je dr. Cvikić.

ŠTO MONOGRAFIJA SADRŽI

O izazovima s kojima se susretala pri izradi Spomenka, kao i o magičnoj privlačnosti ovoga jedinstvenog programa govorila je urednica Lada Kanajet Šimić, koja je i došla na ideju prikupljanja opsežne građe o dvadeset godina Male škole. Zahvalivši mnogima koji su na različite načine pridonijeli radu Škole te nastanku ove iznimne knjige, Kanajet Šimić je s posebnim emocijama još jednom istaknula veliku ulogu dugogodišnje Matičine voditeljice obrazovnih i kulturnih programa gđe Silvije Letice koja je, kao idejna začetnica Škole, imala čvrstu viziju i vjeru u ovaj program koji ju je, na žalost, na kraju i nadživio.

Sadržaj knjige podijeljen je na devet smislenih cjelina. *Predgovor* knjizi napisao je prof. dr. sc. Dragutin Rosandić, a drugo poglavlje *Napomene čitateljima* je kratki uvodnik urednice Lade Kanajet

Mladi voditelji ovogodišnje Male škole nakon promocije

Autor predgovora prof. dr. sc. Dragutin Rosandić i urednica Lada Kanajet Šimić, prof.

Šimić, prof. Cjelinu *Mjesto radnje* gdje se održavala Školica (Pula, Crikvenica i Novi Vinodolski) na svoj jezično poseban, dječji topli način opisuju sami polaznici. *Vrijeme radnje* slikovni je prilog, u vidu igre, svih dnevnih aktivnosti u toj desetodnevnoj školi koje se u osnovi nisu mijenjale od prvoga dana. Poglavlje *Tema* je kratka cjelina koja učeničkim tekstovima i anketom kazuje što je to Mala škola, dok nam u cjelini *Ideja* o samome smislu Škole govore odrasli, voditelji i roditelji. *Kratki sadržaj* je poglavlje u kojem su opisi radionica i provođenja slobodnog vremena prikazani u formi kratkih toplih priča polaznika te stručnih tekstova voditelja koji pokazuju specifičnost škole koja je temeljena na radioničkom obliku nastave (doc. dr. sc. Lidija Cvikić, doc. dr. sc. Livija Kroflin, Grozdana Lajić, prof., Igor Matija-

šić, prof., Marina Mandac, prof. i Pavao Jerolimov, prof.). Najopsežniji dio monografije je cjelina *Glavni likovi*. Posebnost tog poglavlja je kronologija događaja od 1993. do 2012. godine. Na dvije stranice opisana je, na simpatičan, ali vrlo ilustrativan način, svaka godina u dječjim tekstovima, fotografijama ili nekim drugim 'dokumentima' poput plakata završnih priredbi, naslovnica novina i sličnog. Na kraju toga poglavlja naveden je popis svih 60 voditelja i 1.080 polaznika Male škole iz 33 europske i preokoeanske zemlje, s naznakom koje su godine sudjelovali. Posljednja cjelina *Bilješka o autorima* hommage je pokojnoj profesorici Silviji Letici. Knjigu je maštovito dizajnirao i grafički uredio gospodin Denis Stankov.

STVARALAŠTVO, POUČAVANJE, DOMOLJUBLJE

O Maloj školi hrvatskoga jezika i kulture mogla bi se napisati oveća znanstvena studija (knjiga) i to s više raznovrsnih i raznorodnih gledišta: metodike, pedagogije, didaktike, psihologije, poučavanja hrvatskoga jezika kao drugog jezika, radioničkog oblika nastave koji omogućuje korelaciju sadržaja (dramskog, likovnog, lutkarskog, novinarskog, kulturološkog, filmskog...), provođenja slobodnog vremena, organizacije rada. "Nastava u Maloj školi pokazuje da za uspješno učenje nisu potrebne suvremeno opremljene učionice, Internet i šarene knjige, potreban je izvrstan učitelj, zain-

teresirani učenici i mnogo dobre volje. Mala škola ima sve to, i još mnogo više", istaknula je u svome članku u monografiji dr. Cvikić.

Knjiga je urađena vrlo profesionalno: jezično, stilski, sadržajno, urednički, likovno, grafički, faktografski. Štoviše, ona zrači dječjom stvaralačkom toplinom, radošću poučavanja, domoljubljem, ali i spoznajom kako nemoguće postaje moguće. Nenametljivo je prikazana posebnost voditelja koji su tako vješto i zna- lački spojili znanje i ljubav.

VRIJEDAN DOPRINOS NASTAVI INOJEZIČNOG HRVATSKOG

Iako *Spomenak* sadrži mnoštvo kratkih priča, slikovnih i likovnih priloga, isto tako obiluje i faktografskim podacima te se može utvrditi koliko je koje godine bilo sudionika, iz kojih zemalja su dolazili, kako je izgledao završni program itd. Monografija je pisana jednostavnim jezikom, razumljivim i za male polaznike. I dok je s jedne strane to bogata slikovnica (ne slučajno), s druge strane može se iz nje pomnijim čitanjem, između redaka teksta, slika i fotografija, saznati puno više nego što stvarno na prvi pogled piše. Istodobno "Spomenak sadrži sve sastavnice obrazovnoga kurikulumu koji se odnosi na učenje i poučavanje hrvatskoga jezika i kulture (kao nasljednoga jezika) u migracijskim uvjetima", napisao je u svome predgovoru dr. Rosandić.

Stoga možemo zaključiti kako je Hrvatska matica iseljenika objavljivanjem knjige *Spomenak - Monografija Male škole hrvatskoga jezika i kulture 1993. - 2012.* obogatila dosadašnju pedagošku praksu za tu vrstu školovanja, a stručnjacima i svima onima koji promiču ideju o očuvanju nacionalnog identiteta darovala vrijedno djelo i novi poticaj, ali i obvezu da se problematika učenja hrvatskoga jezika izvan domovine postavi kao jedan od prioritetnih zadataka u današnjem vremenu. Jer, kako je naglasio ravnatelj HMI-ja Marin Knezović, *Spomenak* priča priču o jednome ozbiljnom poslu, poslu koji ovom knjigom nije stao niti će stati. ■

Cjelina *Bilješka o autorima* hommage je pokojnoj profesorici Silviji Letici, idejnoj začetnici Škole

ENG The book *Spomenak* was presented in Zagreb, dedicated to the 20th anniversary of the Little School of Croatian Language and Culture. The monograph was presented by professor Dragutin Rosandić, Lidija Cvikić DSc, Vesna Kukavica, head of the CHF publishing department and the volume's editor Lada Kanajet Šimić

U Slavskom Polju arheolozi otkrili srednjovjekovnu crkvu

Riječ je o srednjovjekovnoj crkvi Svih Svetih, a arheolozi se zalažu za nastavak istraživanja u potrazi za odgovorom jesu li Hrvati taj prostor naseljavali i u ranome srednjem vijeku

U arheološkim iskapanjima kod Slavskog Polja pronađena je srednjovjekovna crkva Svih Svetih

Voditelj istraživanja Lazo Čučković pored nalazišta

Tekst: Uredništvo Snimke: Hina

U arheološkim iskapanjima pokraj Slavskog Polja u Općini Gvozd nedavno je pronađena srednjovjekovna crkva Svih Svetih pokraj koje su se, kako piše u starim povijesnim zapisima, sastajali stanovnici Slobodne općine Slat ili Slatine, a arheolozi se zalažu za nastavak istraživanja u potrazi za odgovorom jesu li Hrvati taj prostor od Karlovca do Siska naseljavali i u ranome srednjem vijeku, prije feudalizma.

Voditelj istraživanja Lazo Čučković izjavio je kako je ta spoznaja važna karika u otkrivanju o naseljavanju ovog prostora te općenito formiranja hrvatskoga naroda i nacije. Čučković, inače kustos Odjela arheologije karlovačkoga Gradskog muzeja, kaže da su Slaćani u feudalno vrijeme, sve do 16. stoljeća, bili slobodni od plaćanja daća (osim na crkvenu desetinu), a daljnja arheološka iskapanja tek bi trebala dati odgovore na pitanje zašto dok se još važnije pitanje smatra ono jesu li tu živjela hrvatska plemena ili kulture i u ranome srednjem vijeku.

“Istraživanje sloja zemlje nižeg za oko metar i pol dalo bi sigurno nove spoznaje o tome. Ovo što smo do sada istražili ‘samo’ potvrđuje ono što smo znali, ali nismo imali dokaze. Drugi bi grobovi mogli biti od znatno većeg značaja, potvrda da su Slaćani, staro hrvatsko pleme, naseljavali ovaj prostor (današnje Općine Gvozd) i prije nego što se uspostavio feudalizam, iz čega su vukli svoje pravo da budu slobodni i da vlasteli ne plaćaju daće”, objašnjava Čučković.

Najveće iznenađenje ovoga istraživanja su temelji osmerostrane kapelice koja je samo petnaestak metara udaljena od crkve. U njoj je djelomično otkopano pet grobova, vide se grobovi i

u crkvi te izvan nje, međutim, kako je probno istraživanje završeno, već sutra slijedi zatrpavanje nalaza kako bi se sačuvali za nastavak istraživanja.

Slična srednjovjekovna osmerokutna kapelica, doduše malo veća, postoji na Medvedgradu, ali u Slavskom polju ona je iznenađenje jer nije poznato je li tu stolovao neki značajni vlastelin.

Povjesničar Milan Kruhek, bivši dugogodišnji ravnatelj Povijesnoga instituta, bio je na arheološkom nalazištu na Slavskom Polju i smatra ga velikim arheološkim otkrićem. Rekao je da je ono značajno za hrvatsku povijest “jer ovi materijalni dokazi potvrđuju malobrojne povijesne zapise i isprave te više nema sumnje da je tu pronađeno hrvatsko naselje s crkvom Svi Sveti koje se zvalo Slat i Slatina. To je vrlo velika i dragocjena priča, pokazuje kvalitete društvenog života Slobodne slaćanske općine s crkvom kao duhovnom snagom”, rekao je Kruhek te se također založio da se arheološka istraživanja nastave. ■

ENG Archaeological excavations at Slavsko Polje in the municipality of Gvozd recently unearthed a medieval church dedicated to All Saints. Archaeologists are pushing for more research that would shed light on the Croatian presence in the area in the early medieval period.

Aktivnije štititi hrvatske manjine

Ovogodišnji jubilarni Susreti književnika hrvatskih manjina u Rovinju upozorili su nadležne institucije, ali i hrvatsku javnost, na nezadovoljavajući položaj hrvatskih manjina u inozemstvu, ponudivši i konkretne prijedloge za poboljšanje postojeće situacije

Sudionici
jubilarnog
Susreta u
Rovinju

Pokretači
Susreta

Napisao i snimio: **Aldo Pokrajac**

Položaj hrvatske manjine u gotovo svim zemljama daleko je ispod razine koju ostvaruju nacionalne manjine u našoj zemlji i Hrvatska po tom pitanju mora učiniti puno više, zaključak je rasprave na znanstveno-stručnome skupu o suradnji književnosti dviju domovina, jezičnom i kulturnom prožimanju te standardima zaštite manjina, priređenom u sklopu jubilarnih desetih Susreta književnika hrvatskih manjina u Rovinju. Na skupu održanom od 17. do 19. listopada u organizaciji rovinjskog ogranka Matice hrvatske, Hrvatskoga kulturnog društva "Franjo Glavinić" i ogranka Hrvatske matice iseljenika u Puli, pod pokroviteljstvom Državnoga ureda za Hrvate izvan RH, moglo se čuti da je trenutni proces pridruživanja zemalja iz naše regije Europskoj uniji dobra i zapravo posljednja prilika da Hrvatska traži i uvjetuje da se normativno i u praksi poboljša položaj tamošnjih hrvatskih manjinskih zajed-

nica. U suprotnom, one su osuđene na sigurnu asimilaciju i nestajanje.

LOŠ POLOŽAJ MANJINA

Branimir Crljenko, predsjednik HKD-a i pokretač Susreta, rekao je da je manifestacija pokrenuta sa svrhom približavanja pisaca iz domovinske i iseljene Hrvatske. "U procesu ulaska Hrvatske u

Europsku uniju mnoge su nam zemlje dijelile lekcije o pravima manjina, a da ih same ne štite. Bili bismo i te kako zadovoljni kada bi naše manjine u inozemstvu imale prava kakve naša država daje manjinskim zajednicama, pri čemu se ne gleda koja je od njih autohtona, a pravi je primjer Rovinj. Sada, kada smo nakon ulaska u EU ravnopravni s drugim članicama, mogli bismo aktivnije tražiti zaštitu naše manjine", zaključio je Crljenko.

Ovogodišnji stručno-znanstve-

Posjet Lanišću - rodnom mjestu
bl. Miroslava Bulešića

ni skup Susreta otvorila je Ana Šoretić izlaganjem o trideset godina gradišćansko-hrvatskoga kazališta u Cogrštofu. Antonio Sammartino svoj ogled posvetio je suvremenoj književnosti moliških Hrvata, a Mirko Orlić predstavio je hrvatske pjesnike u slovenskom primorju. Stjepan Šulek prikazao je svoju knjigu članaka *Kad mislim na Hrvatsku*, a Sanja Vulić izlagala je o sudbini hrvatskoga Srijema. Nevenka Nekić govorila je o romanu *Šana se udaje* Ante Jakšića iz života bečkih Hrvata, Ljubica Kolarić-Dumić o današnjici Kukujevacu u Srijemu, dok se Šimun Šito Ćorić osvrnuo na perspektive Hrvata izvan domovine nakon pridruživanja Hrvatske EU i dvadeset godina Hrvatskoga svjetskog kongresa. Tanja Tomačić istaknula je položaj talijanske manjine u Statutu Istarske županije, a Đuro Vidmarović autocenzuru kao oblik odnarođivanja Hrvata u Boki kotorskoj.

KNJIŽEVNA VEČER

Prvoga dana Susreta održana je i književna večer s hrvatskim književnicima koji stvaraju izvan domovine: Antonijem Sammartinom iz Molisea (Italija), Anom Šoretić iz austrijskoga Gradišća, Stipom Cvitanom iz Slovenije te Šimunom Šitom

Na književnoj večeri svoje stihove govorili su Stipe Cvitan iz Tribunja, koji živi u Sloveniji, Ljubica Kolarić-Dumić iz Rijeke, podrijetlom iz istočnog Srijema, Nevenka Nekić iz Zagreba, Antonio Sammartino iz talijanskoga Molisea, Šimun Šito Ćorić iz Švicarske, Ana Šoretić iz austrijskoga Gradišća, Stjepan Šulek iz Njemačke te Sanja Berković Maljković. Domaćine je zastupala Nevenka Uljanić-Degobis, pjesnike je predstavila Sonja Dušić, a Stjepan Lukavečki i Milan Medak recitali su stihove pjesnika iz dijaspore.

Ćorićem iz Švicarske. U sklopu izleta Istrom posjećeno je Lanišće, mjesto gdje je 1947. planiran i izvršen komunistički zločin ubojstva svećenika, onedavno i blaženika, Miroslava Bulešića.

Ovogodišnji jubilarni Susreti književnika hrvatskih manjina u Rovinju upozorili su nadležne institucije, ali i

hrvatsku javnost, na nezadovoljavajući položaj hrvatskih manjina u inozemstvu, ponudivši i konkretne prijedloge za poboljšanje postojeće situacije. Potreba jačanja suradnje predstavnika hrvatskog iseljništva, stručnjaka koji poznaju njegove probleme i državnih institucija apostrofirana je kao osobito važan potez. ■

ENG This year's jubilee Meeting of Croatian Minority Writers in the town of Rovinj warned competent institution and the broader public of the unsatisfactory position of Croatian minorities abroad, offering concrete proposals to improve the situation.

DOMOVINSKA VIJEST

DUBROVNIK PONOVO ŠAMPION

ZADAR - Dubrovnik je turistički šampion Hrvatske, objavljeno je na završnici Dana hrvatskoga turizma na kojoj su podijeljene i nagrade Turistički cvijet - kvaliteta za Hrvatsku koju dodjeljuje Ministarstvo turizma, Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska radiotelevizija. Dubrovnik je ujedno i najbolja velika turistička destinacija na Jadranu, a u toj kategoriji

nadmašio je Krk i Zadar. Kvarnerske snage, Baška i Opatija, bile su kandidati za najbolju srednju jadransku destinaciju, međutim pobjedu u ovoj kategoriji odnio je Split. Turistički cvijet za najbolju malu turističku destinaciju na Jadranu dobio je Cavtat, dok je najbolja destinacija na kopnu Zagreb. Najbolji hotel je *Excelsior* Dubrovnik, najbolja marina *Marina Frapa* Rogoznica, a kamp *B-Village*. Najbolja plaža je Solari-sova u Šibeniku. Za uspješno provođenje sezone nagrađena je eskadrila transportnih zrakoplova Hrvatskoga ratnoga zrakoplovstva. Za promidžbu Hrvatske u svijetu Turistički cvijet dobio je nogometaš Mario Mandžukić.

Podijeljene su i godišnje nagrade Hrvatske turističke zajednice Anton Štifanić. Nagradu za životno djelo dobio je hotelijer Anđelko Leko, a godišnje nagrade Tulio Fernetich, Hrvatska gorska služba spašavanja te Muzej grada Vukovara. U turizmu možemo više i bolje. Turizam je jedina djelatnost u kojoj se možemo mjeriti sa zemljama u okruženju i svijetu, rekao je premijer Zoran Milanović na svečanosti DHT-a navodeći kako turizam ne smije biti jedina uspješna gospodarska grana. Također je rekao kako sedam milijardi eura prometa u turizmu može biti opterećeno gubicima ili oplemenjeno zaradom te kako Hrvatska ide prema ovome drugom.

Jedno od najvećih i najtragičnijih grobišta Hrvata

“Netko bi se trebao ispričati za te zločine. Ti osjećaji nas prožimaju i oni su s vremenom sve jači. Osjećaj da nitko nije odgovoran i da se sve to ‘slučajno’ dogodilo povećava našu tjeskobu”

Vjernici na misi u mariborskoj crkvi sv. Alojzija Gonzage

Varaždinski biskup Josip Mrzljak

Tekst: **IKA**

Snimke: **WEB stranica Varaždinske biskupije**

Na Misijsku nedjelju 20. listopada varaždinski biskup Josip Mrzljak pohodio je Hrvatsku katoličku misiju bl. Alojzija Stepinca u Mariboru u susjednoj Sloveniji te tom prigodom u crkvi sv. Alojzija Gonzage predvodio misu za sve žrtve komunističkoga režima, a nakon mise na novome mariborskom groblju Dobravi, u blizini Tezanskoga Gozda, najvećega grobišta pripadnika hrvatskoga naroda izvan Hrvatske, sudjelovao je u prigodnom programu i predvodio molitvu u spomen na žrtve komunističkoga sustava iz svibnja 1945. godine.

Vlč. Marko Zadavec, domaćin i voditelj misije, u ime svih vjernika pozdravio je, na početku, mons. Stanislava Lipovšeka, celjskoga biskupa i administratora Mariborske nadbiskupije, mons. Mrzljaka, nekolicinu svećenika te hodočasnike koji su došli bilo kao pojedinci, bilo kao članovi hrvatskih katoličkih

misija u Sloveniji, te društva i udruge iz Slovenije i Hrvatske.

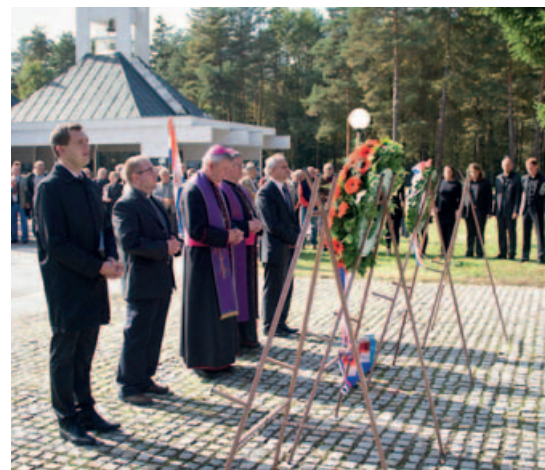
POVEZANOST DVIJU BISKUPIJA

U pozdravnome govoru biskup Lipovšek izrazio je radost što može u zajedništvu s varaždinskim biskupom, kao i svim vjernicima moliti za žrtve te slaviti euharistiju. Napomenuo je kako dobro poznaje Varaždinsku biskupiju i velik dio njezina teritorija te istaknuo međusobnu povezanost dviju biskupija. “Svi smo pozvani biti misionari gdje se god nalazimo”, istaknuo je biskup Lipovšek.

Biskup Mrzljak u uvodu je napomenuo kako su se okupili da se svi zajedno prisjete i mole za one koji su pobijeni te se nikad nisu vratili svojim domovima. “Ti ljudi postali su žrtve komunističkoga režima, kao i nedavno proglašeni blaženik don Miroslav Bulešić, koji je okrutno ubijen od komunističke vlasti”, rekao je biskup Mrzljak.

U homiliji je biskup Mrzljak istaknuo kako se “mi ovdje molimo u svjetlu vjere za sve one koji su pobijeni nakon II. svjetskoga rata, ni krivi ni duži, molimo

se za njih, ali i za one koji su to zlo učinili, da se obrate, da se pokaju, da budu svjesni da su učinili nešto loše. Čovjek ne može biti bolji čovjek i ne može napredovati sve dok ne prizna svoje pogreške i zlo koje je učinio. Molimo i za sve one predstavnike zločinačkoga komunističkog sustava koji ni danas ne priznaju zločin, koji se ne kaju kao da žele da se

Polaganje vijenaca i zajednička molitva u Memorijalnome centru

Vjernici na groblju Dobrava

sve to zaboravi, da se o tome ne govori. Često se kaže: zaboravimo prošlost, okrenimo se prema budućnosti. Kako možemo zaboraviti svoje roditelje, svoje prijatelje koji su, kako oni kažu, nestali?, pitao se biskup Mrzljak.

Na kraju mise, u ime svih vjernika HKM Maribor, Mato Čerkezović i Jozo Lukenda – članovi pastoralno-misijskog odbora, zahvalili su biskupima na dolasku te im na dar poklonili sliku bl. Ivana Pavla II. Liturgijsko pjevanje animirao je oktet Donum iz župe sv. Nikole u Varaždinu pod ravnanjem mo. Višeslava Jaklina.

ZAJEDNIČKA MOLITVA

Nakon mise svi okupljeni uputili su se na mariborsko groblje Dobravu gdje je u Memorijalnome centru održana zajednička molitva te su upaljene svijeće u znak spomena za sve nevine žrtve totalitarnih režima. Prigodnom programu i molitvi nazočili su biskupi Lipovšek i Mrzljak, predstavnici drugih vjerskih zajednica, mariborski gradonačelnik dr. Andrej Fištravec, Stipe Zeba - izaslanik zagrebačkoga gradonačelnika Milana Bandića te predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Sloveniji, predstavnici raznih udruga iz Hrvatske i Slovenije, kao i članovi i dužnosnici braniteljskih udruga. U molitvi i prigodnom programu sudjelovalo je tristotinjak ljudi. Oktet *Donum* izveo je pjesmu *Bliže*, o Bože moj, dok je mariborski gradonačelnik Fištravec položio vijenac u znak pijeteta na tezensku tragediju.

Nazočnima su se obratili i Šime Ivanjko, počasni konzul Republike Hrvatske u Mariboru, gradonačelnik Maribora te Ivan Sabolić - izaslanik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Sloveniji. U nagovoru biskup Mrzljak je rekao:

“Kada govorimo o ovih 15.000 ljudi, koji su ovdje u nekoliko dana bili mučeni i ubijeni, onda je ovo jedno od najvećih i najtragičnijih grobišta nas Hrvata, zato ovo mjesto ne smijemo nikada zaboraviti. Dolazimo ovdje s poštovanjem, s molitvom, ne zaboravljamo, sjećamo ih se – to su osjećaji koji nas prožimaju. Onaj drugi osjećaj je onaj kada se pitamo zašto se sve to dogodilo i tko je to naredio. Jer netko je morao reći: ove ljude treba pobiti! Zašto? Zato jer su Hrvati i katolici. Netko je to rekao, tko?” Biskup je upitao i kada ćemo dobiti javni odgovor na to pitanje ili će oni koji su odgovorni još uvijek biti proglašavani nekim velikanima naše povijesti. “To je ono što nas ovdje boli, ne samo ovdje već i na ostalim mjestima gdje su mnogi pobijeni. Već više od 70 godina ne možemo dobiti odgovor, javni odgovor. Netko bi

se trebao ispričati za te zločine. Ti osjećaji nas prožimaju i oni su s vremenom sve jači. Osjećaj da nitko nije odgovoran i da se sve to ‘slučajno’ dogodilo povećava našu tjeskobu. Uz ovu molitvu, ovo je poruka svima onima koji ne žele čuti za ovakva mjesta. Tko je naredio ubojstva tih ljudi poruka je koja vapi s ovoga grobišta i čeka svoj odgovor”, zaključio je biskup Mrzljak.

KOMEMORACIJA

Nakon toga uslijedila je molitva za pokojne žrtve koju su predvodili predstavnici drugih vjerskih zajednica te biskup Mrzljak u zajedništvu s biskupom Lipovšekom.

Komemoracija je održana u blizini posebnoga groba u kojem počinjavu hrvatski vojnici i civili koje je u okolici Maribora sustigao vjor jugokomunističke mržnje te ih pokosio u proljeće njihova života na završetku II. svjetskoga rata, u svibnju i lipnju 1945. godine. U blizini Maribora po šumama, prema svjedočanstvima očevidaca, pobijeno je na tisuće i tisuće ljudi, uglavnom Hrvata, te su im tijela bez ikakva poštovanja bačena u jame bez ikakve oznake s namjerom da im se zatru svaki spomen. Žrtve su pobijane bez suda, bez dokazane krivnje, a kažnjeni su najtežom kaznom – smrću. Prema nekim procjenama, u okolici Maribora leže posmrtni ostaci više od 15.000 ljudi. ■

Predstavnici hrvatskih udruga

ENG On Mission Sunday, October 20th, Varaždin Bishop Josip Mrzljak visited the Croatian Catholic Mission of the Blessed Aloysius Stepinac in Maribor and celebrated mass at St Aloysius Gonzaga church for the victims of the Communist regime.

Hrvatsko srce i švicarska glava

“Problem Hrvata u Švicarskoj predstavlja naša rascjepkanost na mnogobrojne male udruge koje nisu dobro povezane. Nedostaje koordinacija, neka krovna udruga koja bi nas povezivala i usklađivala”, ističe gospođa Studer

Ruža Studer
u redakciji
Maticе

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **Zbirka R. Studer, H. Salopek**

Prošli mjesec HKUD *Fala* iz švicarskoga Schaffhausena proslavio je svečano 35. obljetnicu postojanja na kojoj je nazočilo i Matičino izaslanstvo, o čemu smo pisali u prošlom broju *Maticе*. Tada je predsjednica *Fale* Ruža Studer pozvana da prvom prilikom posjeti HMI. Gospođa Studer nedavno je boravila u Zagrebu i rado se odazvala pozivu, razgovarala s ravnateljem Kneževićem i nadležnim kolegama. Iskristili smo posjet gošće iz Švicarske za razgovor za naš list.

“Zanimljivo da se moj dolazak u švicarsku poklopio s godinom osnivanja *Fale* 1978. Tada sam imala 13 godina”, kaže nam gospođa Studer i napominje kako potječe iz mnogobrojne obitelji Babić iz maloga ličkog sela Lipovlja nedaleko od Otočca. “Otac Jure otišao je

trbuhom za kruhom 1969. u Švicarsku. Posao je našao u Schaffhausenu.” Napominje kako se u Schaffhausen i susjedni Neuhausen potkraj 1960-ih i tijekom 1970-ih doselilo jako puno Ličana, ponajviše iz Otočca, Brinja i Kutereva, a zapošljavali su se mahom u tamošnjim velikim metaloprerađivačkim tvrtkama *Georg Fischer* i *SIG*.

Ocu se u Švicarskoj 1977. pridružuje sin Stanko, zatim dolazi supruga Katica s najmlađom kćerkom Francikom, i na kraju stižu kćerke Ruža i Anka. “Bila je to golema promjena u mom životu. Nikad prije nisam bila u inozemstvu. Malo pitomo ličko selo zamijenila sam užurbanim životom u švicarskom gradu. Trebalo je naučiti jezike – književni njemački i francuski u školi, švicarski njemački *Schwizerdütsch* jezik koji se neslužbeno govori u Švicarskoj. No, brzo sam učila. Mi strani učenici imali smo i dodatnu nastavu njemačkoga kako bi se što prije mogli u potpunosti uključiti u školski program. Išla sam također i na hrvatsku dopunsku nastavu”, govori gospođa Studer i dodaje kako je u Schaffhausenu uspješno završila srednju trgovačku školu.

GOLEMA PROMJENA

“U *Fali* su od osnivanja bili aktivni moj brat Stanko i sestra Anka, no ubrzo sam se i ja pridružila kao mladi član. Druženje s našim ljudima, u tim godinama odrastanja, bilo mi je iznimno važno kao lijek za nostalgijom za rodnim krajem. Nije se lako prilagoditi novom životu u tuđini.” Kaže kako je HKUD *Fala* nastao u okrilju tamošnje Hrvatske katoličke misije. Misiju je tada vodio fra Karlo Lovrić koji se jako zalagao za osnivanje *Fale*. Plesače je tada vodio Ladislav Fuš, a tamburaše, koji su počeli nešto kasnije s radom, dr. Anđelko Krčmar. “Tada su naši glavni nastupi bili vezani uz hodočašća u Birnau i Einsiedeln i na oku-

pljanju mladih, *Rumeni list*. Nakon mise obično je bio organiziran zabavni i kulturni program gdje smo nastupali s folklorom i tamburašima.” Ruža priča kako je tada bila aktivna i u nogometnom klubu *Dinamo* iz Schaffhausena, gdje je na skupštinama pisala zapisnike, kao i u kućlačkom klubu *Zvečevo*.

DRUŠTVENO AKTIVNA VOLONTERKA

Ružin otac prerano umire 1984., a iste godine ona se zapošljava u tvrtki koja proizvodi medicinske instrumente. Ondje je upoznala i budućega supruga, Švicarca Christiana. Imaju troje djece: Kristiana - rođenog 1991., Natali - 1992. i Nikolu - 1998. Od 1995. više nije u radnome odnosu, posvetila se kući i djeci. No, Ruža nije tipična domaćica. Iznimno je društveno aktivna i to ponajprije kao volonterka. “Ako želite da vas švicarska sredina prihvati i cijeni, morate se druš-

Mama Katica sa svojom djecom
u Lipovlju 1971. godine

Druženje članova Fale 1982.

tveno angažirati.” Ruža nerado govori o svojim društvenim zaslugama i ne želi da puno o tome pišemo. No, saznali smo da je riječ o hvalevrijednom volontiranju pri pomoći starijim, nemoćnim i hendikepiranim osobama, zatim u integraciji stranaca itd. “Društveni angažman Švicarci jako cijene. A to i mene ispunjava zadovoljstvom. Mislim da za naše ljude nije korisno kad su zatvoreni samo unutar svojih hrvatskih zajednica. Naravno, važna je i ta nacionalna komponenta, ali podjednako i integracija u švicarsko društvo u kojem žive i rade.”

Ruža kaže da u Schaffhausenu i okoliču živi oko 1.500 Hrvata, a ona ih dijeli na tri podjednako velike skupine. “Trećina naših ljudi je asimilirana i uglavnom nezainteresirana za svoje korijene. Druga trećina, ja ih zovem konzervativnim Hrvatima, živi samo u sklopu svoje hr-

vatske skupine. Ako odlaze na društvene događaje, to su samo hrvatske priredbe. Treći su integrirani Hrvati, u koje se i sama ubrajam. To je skupina koja osim u hrvatskim aktivnostima sudjeluje u događajima većinskoga švicarskog naroda. Bez takvog stajališta smatram da Hrvatima u Švicarskoj nema napretka.”

PRIJELOMNO RAZDOBLJE

Nakon dulje stanke, zbog obiteljskih obveza, Ruža se prije desetak godina ponovno aktivira u *Fali*. Godine 2006. izabrana je za predsjednicu. “Sad su neki naši mladi članovi unuci onih prvih folkloriša od prije 35 godina. Imamo dvije sekcije plesača i dvije tamburaša, preko 50 aktivnih članova. Nastojimo što više nastupati, ne samo za hrvatsku publiku, već tražimo mogućnosti za predstavljanje Hrvatske kulturnim priredbama

koje su otvorene za sve Švicarce.” Ruža kaže kako mnogi Švicarci imaju još uvijek predrasude prema Hrvatima, a koje nastoji ispraviti. “Jedanput godišnje organiziramo posjet Hrvatskoj u kojem sudjeluju i naši prijatelji Švicarci. To se pokazalo vrlo uspješnim i svi članovi se vesele svakom novom posjetu domovini.” Osim u *Fali* Ruža je aktivna u švicarskome misijskom crkvenom vijeću u Schaffhausenu.

NEKAD I SAD

“Švicarski Hrvati nalaze se u prijelomnom razdoblju. Hoće li opstati, oni i njihova djeca, u Švicarskoj ili će se utopiti u većinski narod? Vidite, danas svi mladi međusobno komuniciraju na švicarskom njemačkom. Hrvatski uglavnom razumiju, ali nerado govore. Problem predstavlja i naša rascjepkanost na mnogobrojne manje udruge koje nisu povezane. Nedostaje koordinacija, neka krovna udruga koja bi nas povezivala i usklađivala. Mišljenja sam da bi trebalo jedanput godišnje organizirati Hrvatski dan, mislim da bi bio najprikladniji Dan državnosti 25. lipnja, kad bi se okupile sve hrvatske udruge u Švicarskoj i svi zainteresirani Hrvati. Organizirali bi se nastupi, druženja, ali i razgovarali bismo o našoj budućnosti. Takva okupljanja silno nam nedostaju. Previše smo nepovezani i na žalost podijeljeni. Zatvaramo se u naše zavičajne grupice. Dok nas je bilo manje, bili smo u prvom redu Hrvati, danas smo Zagorci, Ličani, Livnjaci, Međimurci, Posavci...”

Sa sjetom se prisjeća kako su nekad švicarski Hrvati bili bolje organizirani i

Nastup Fale na proslavi 35. obljetnice

Ružin suprug Christian i djeca

Nastup Fale 1982.

u većem se broju okupljali. "Prije trideset godina nismo imali portale, Facebook i mailove. Komunicirali smo običnom poštom, a solidarnost između Hrvata bila je tada jača jer smo bili željni okupljanja i veselili smo se unaprijed našim susretima."

Gospođa Ruža posjeduje u Dugome Selu pokraj Zagreba stan i dolazi u Hrvatsku gotovo svaki drugi mjesec. Njezin trenutni boravak povezan je i s prikupljanjem informacija o opozivljanju inozemnih mirovina i Zakonu o prebivalištu, koje treba kao volonterka u savjetovalištu. "To su teme koje mnoge iseljenike i povratnike jako zanimaju. Na žalost, ni nakon niza razgovora u Zagrebu nisam ništa pametnija. Zakon tumači svatko na svoj način i nigdje nisam dobila kvalitetan odgovor. Mnogi Hrvati vratili bi se sa švicarskom mirovinom rado u Hrvatsku. No, ako im Hrvatska pritom uzme pola njihove mirovine, onda do povratka neće doći. Takvim porezom svi gubimo, i povratnici i Hrvatska u kojoj naši ljudi grade kuće, investiraju i žele trošiti svoje inozemne mirovine."

LIJEPI PRIMJER

Lijepi primjer povratka u domovinu povezanog s gospodarskim investicijama daju Ružini nećaci Denis i Mihael Vidaković, oba rođena u Švicarskoj, koji u Dugome Selu pokreću proizvodnju metalnoga namještaja. "Ponosim se svojim nećacima. Vidite, ljubav prema domovini često je veća od boljih životnih i gospodarskih uvjeta u Švicarskoj. Ja volim reći da Hrvati, odrasli

Ruža sa bratom i sestrama prigodom godišnjeg obiteljskog okupljanja u Lipovlju

u Švicarskoj, posjeduju hrvatsko srce i švicarsku glavu. Tu mislim na odličan spoj hrvatskih emocija i švicarskoga načina razmišljanja. Voljela bih kad bi to odgovorni u Hrvatskoj znali cijeniti, kad bi motivirali što više Hrvata da se vrate i kad bi im pri povratku bili spremni pomoći." ■

ENG An interview with Ruža Studer, a Swiss Croatian from the town of Schaffhausen who has been active her entire life in the social life of the Croatian community of Switzerland and has served as the president of the Fala Croatian folklore association since 2006.

Građanska neposlušnost prema Zakonu o prebivalištu?

Čim je Ministarstvo unutarnjih poslova RH najavilo novi Zakon o prebivalištu, Hrvatski svjetski kongres (HSK) počeo je prema svojim mogućnostima na svim vodećim državnim razinama u ime HSK pismeno i usmeno upozoravati na štetnost ovako koncipiranog i tako prema najavama prakticiranog zakona. Tako je bilo i ljetos prigodom 20. obljetnice HSK u Zagrebu, od predstavnika parlamentarnih stranaka u Saboru do tiskovne konferencije i posvuda gdje smo mislili da ćemo naći pomoć.

Utvrdili smo također da ima više različitih tumačenja toga hrvatskoj izvandomovinskoj javnosti neobjašnjenog zakona. HSK svim žarom na svim razinama diže svoj glas protiv tog zakona, ali bez uspjeha kao, na žalost, i o cijelom nizu drugih tema i predmeta važnih za nas izvan domovine. Očito, za vrijeme komunizma bila je u domovini zabranjena sloboda govora, a sada smijemo govoriti, ali nas nitko ne sluša i ne poštuje. Osim aktualnih vlasti i domovinski mediji, kao što svi primjećujemo, nemaju interesa za naše izvandomovinske teme i ignoriraju nas godinama i tu će se morati nešto promijeniti. Kako se bliži "zadani rok" gubitka osobnih iskaznica od 29. prosinca 2013., a domovinske vlasti u ovoj stvari ostaju pri svojoj i ne daju dodatna objašnjenja, pozivamo sve koji imaju dobre ideje i misle da mogu nekako pomoći da se zajednički udružimo i svim zakonskim sredstvima, bez podvala i hrvatskoga jala, odupremo ovome skandaloznom i politički motiviranom zakonu koji odbija Hrvate iz izvandomovinstva od svoje domovine, od njihova hrvatskog identiteta i svodi ih na razinu stranih turista.

Naravno, svesrdno podržavamo borbu protiv lažnih prebivališta i potičemo na žurno uredno sređivanje biračkih popisa. Ali svi znamo da zbog toga statistički malog broja zloporaba nije pravedno kažnjavati i odbijati od domovine stotine tisuća hrvatskih građana.

Ako bude tako kako se u javnosti dosad percipirao ovaj zakon, mi u HSK razmišljamo o pasivnom otporu i pozivu svima na građansku neposlušnost u ovoj stvari.

Nije potrebno ni u ovome pitanju izmišljati toplu vodu, već pogledati kako uspješno ovo pitanje rješavaju druge europske države. Jer našem malom narodu, u dvije države podijeljenom i po svijetu raseljenom, nije druge nego u ovom europskom i globalnom svijetu dobro paziti na cjelovite i nedvojbeno interese svoga cjelovitoga narodnog korpusa.

Fra Šimun Šito Ćorić, glasnogovornik HSK

Ukoričeni komentari Glasa Koncila

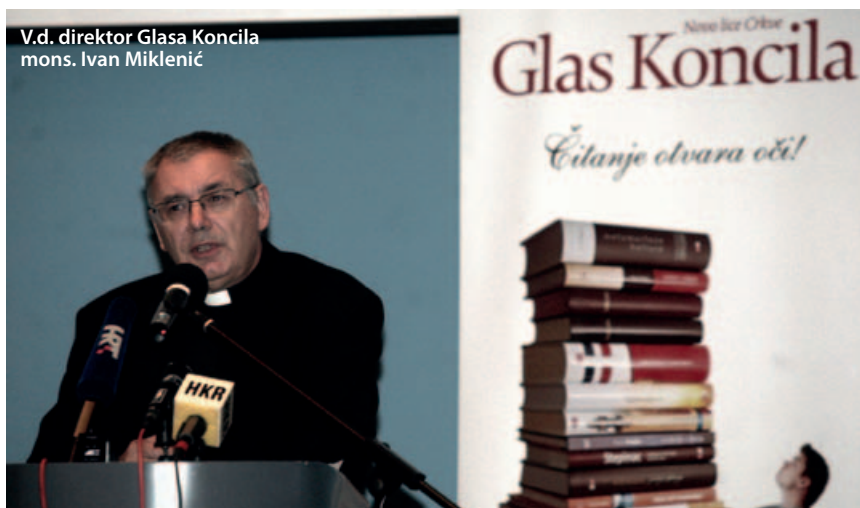
Don Živko Kustić, govoreći o nastanku komentara i Glasa Koncila uopće, rekao je: "Mi smo živjeli i radili, nismo imali teoriju što ćemo raditi. Nama je život Crkve, naroda i neprijatelja uz nas svaki dan nametao što nam je činiti. A osnovno je bilo, vjernost Evanđelju i svome narodu."

Tekst: IKA Snimke: Hina

Četiri sveska ukoričenih tekstova iz novinske rubrike "Komentar", objavljivanih u katoličkome dvotjedniku odnosno tjedniku Glas Koncila od 1968. do 1990. godine predstavljeno je u utorak 22. listopada u dvorani "Vijenac" Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta u Zagrebu.

V.d. direktor Glasa Koncila mons. Ivan Miklenić istaknuo je da su ti tekstovi kad su se pojavljivali bili puno više od novinskih komentara. "Privlačili su pozornost i u crkvenim i u društvenim redovima. Bilo je to značajno razdoblje za Crkvu jer je doživljavala entuzijazam, a upravo tome su pridonosili i komentari Glasa Koncila jer su promicali, tumačili, pa kad je trebalo i branili koncilska stajališta, nove poglede na život i djelovanje Katoličke crkve", rekao je mons. Miklenić.

Urednik četveroknjižja, teolog i novinar Glasa Koncila Tomislav Vuković, istaknuo je kako ono sadrži 658 pisanih tekstova od 1968. do 1990., točnije 20. svibnja, dakle nekoliko dana prije konstituiranja prvoga višestranačkog

sabora u Republici Hrvatskoj, čime je simbolički označen pad komunizma. U početku nepotpisanih komentara autori su bili Pavlinić i Kustić, a kasnije potpisanih suradnici Duda, Bajsić, kardinal Kuharić i dr.

"Budući da je Glas Koncila izravan plod Drugoga vatikanskog koncila, posve je razumljivo da su komentari promišljali novu crkvenu i društvenu stvarnost s motrišta objavljenih koncilskih konstitucija, dekreta, deklaracija. Širok je spektar tema jer su oni zadirali u doslovce sve segmente crkvenog i društvenog života", objasnio je Vuković. "Mogli bismo reći, komentari Glasa Koncila su prerekli Drugi vatikanski koncil u novinarski oblik. Autori komentara otvoreno su reagirali i na sve negativne pojave u društvu, što im je u ondašnjoj stvarnosti priskrbilo isključivo negativno obilježje i nekoliko zapljena", objasnio je Vuković, uputivši i na posebnu zanimljivost ko-

mentara u kojima se polemizira s ondašnjim ideološkim čistuncima, čuvarima društvenoga poretka koji su po partijskoj zadaći napali Crkvu iz svih vrsta oružja ne mareći nimalo na ljudske slobode, prava, ljudsko dostojanstvo. O mjestu i ulozi Glasa Koncila, pa slijedom toga i komentara u specifičnome povijesnom razdoblju govorio je povjesničar dr. Miroslav Akmađža s Hrvatskoga instituta za povijest. Novinar, komunikolog i teolog dr. Ilica Šola sa Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku govorio je o komentarima iz pozicije čitatelja.

Na kraju predstavljanja okupljenima se obratio i don Živko Kustić koji je, govoreći o nastanku komentara i Glasa Koncila uopće, rekao: "Mi smo živjeli i radili, nismo imali teoriju što ćemo raditi. Nama je život Crkve, naroda i neprijatelja uz nas svaki dan nametao što nam je činiti. A osnovno je bilo vjernost Evanđelju i svome narodu." ■

ENG Four volumes of articles from the Commentary column published in the Catholic bi-weekly, then weekly, Glas Koncila from 1968 to 1990 were presented in Zagreb.

Zrcalo hrvatske zajednice u Crnoj Gori

Iako ih je ovdje živjelo na desetine tisuća, Hrvati nikad nisu imali svoje glasilo. Nikad za to nisu bili stvoreni uvjeti iako je ovdje živjelo dosta Hrvata od pera i znanosti

Napisali: **Tripo Schubert i Dario Musić**

Snimke: **Hrvatski glasnik**

Nekada su Hrvati na području Crne Gore, posebno u nekadašnjoj Boki kotorskoj koja je tada obuhvaćala i Budvu te čak i područja do krajnjega juga odnosno do Bara, bili narod koji je uspješno nalazio oblike okupljanja i nacionalnog djelovanja, kao i afirmacije kulturnog, duhovnog i materijalnog opstanka na ovim područjima. U dugome povijesnom razdoblju Hrvati su ostavili mnoge tragove svog postojanja u svim područjima djelovanja. Svojim su radom, trudom i dušom učinili ovaj kraj još ljepšim, duhovnijim i privlačnijim. Tako je stvoreno veliko i trajno bogatstvo koje nisu mogli uništiti ni ratovi, ni potresi, ni pustošenja, ni ljudska nebriga.

PRVE NOVINE NA HRVATSKOME JEZIKU

Iako ih je ovdje živjelo na desetine tisuća, Hrvati nikad nisu imali svoje glasi-

lo. Nikad za to nisu bili stvoreni uvjeti iako je ovdje živjelo dosta Hrvata od pera i znanosti.

Zahvaljujući entuzijazmu vodećih ljudi u Hrvatskome građanskom društvu Crne Gore (HGDCG) i uz potporu i razumijevanje mnogih subjekata, prvi put u povijesti ovoga kraja u veljači 2003. godine izašao je iz tiska prvi broj novina na hrvatskome jeziku - Hrvatski glasnik. Već 2002. godine javila se ideja o izdavanju hrvatskih novina. Ondašnji predsjednik Tripo Schubert zakačio je sastanak s Tomislavom Grgurevićem, poznatim novinarom i publicistom iz Kotora te Lukom Cikom, tadašnjim predstavnikom našeg Društva u Hrvat-

Prvi broj Hrvatskog glasnika

skej, u restoranu "Galion" u Kotoru, kako bi razmotrili mogućnost izdavačke djelatnosti u sklopu programa HGDCG. Složili su se da su aktivnosti Društva i projekti već uveliko privukli pažnju relevantnih institucija u Crnoj Gori i Hrvatskoj, kao i građanstva, i da bi bilo poželjno stalno informirati javnost o događajima vezanim uz rad Duštva preko

tiskanih medija. Dogovoreno je da se na tome počne odmah raditi.

Za glavnoga urednika postavljen je Tomislav Grgurević, a za članove redakcije: Tripo Schubert, Dario Musić, Silvio Marković, don Srećko Majić, Siniša Luković i Neven Staničić.

Tomislav Grgurević

Tripo Schubert i Dario Musić pripremaju novi broj Glasnika

Razrađena je programska koncepcija te je dogovorena uređivačka politika koja će poštovati načela nacionalne, kulturne, duhovne i vjerske tolerancije. Časopis treba biti informativno glasilo koje će unapređivati odnose među narodima i narodnostima u Crnoj Gori i raditi na jačanju veza između Crne Gore i Republike Hrvatske. Također mu je uloga informiranje hrvatske zajednice u Crnoj Gori i Republici Hrvatskoj te u drugim državama o događajima u Crnoj Gori koji su vezani za život Hrvata. Posebna pozornost posvećena je afirmaciji dostignuća Hrvata u Crnoj Gori u prošlosti. Jednoglasno je odlučeno da se časopis zove HRVATSKI GLASNIK, glasilo Hrvata Crne Gore.

Međutim, nije išlo sve lako u pripremnom razdoblju. Trebalo je svladati mnoge teškoće, otkloniti otpore, čak i javno nezadovoljstvo koje su izražavali neki konzervativni krugovi u Crnoj Gori. Predbacivali su nam da želimo unijeti nemir, da radimo ono što nam nikada nije bila namjera. Mi se nismo na te zlonamjerne priče osvrtni, rekli smo im: "Oprosti im, Bože, ne znaju što govore." Ipak su to mali problemi u odnosu na zadovoljstvo što su prve hrvatske novine u Crnoj Gori, gdje su Hrvati autohtoni narod, izašle na svjetlo dana i opstale.

POVIJESNI TRENUTAK

S velikim zadovoljstvom i ponosom dočekali smo taj povijesni trenutak - izlazak iz tiska prvoga broja Hrvatskoga glasnika, 7. veljače 2003. godine u nakladi od 1.000 primjeraka, na 32 stranice u crno-bijeloj tehnici s naslovnicom u boji. Na naše veliko zadovoljstvo i iznenađenje prvi broj Hrvatskoga glasnika je *plano* i s velikim zanimanjem primljen je među stanovništvom Boke i šire. To nas je ohrabrilo i dalo nam poticaj za daljnji rad. Imamo čitatelje u Crnoj Gori, Hrvatskoj, zemljama u okruženju, Europi, SAD-u i u dalekoj Australiji. Službena promocija prvoga broja Hrvatskoga glasnika obavljena je na drugoj redovitoj godišnjoj Skupštini HGDCG, 1. ožujka 2003. godine, u dvorani Kulturnoga centra "Gracija Petković" u Tivtu. Predstavio ga je Tomislav Grgurević, glavni urednik.

Tomo Grgurević uređivao je prvih 10 brojeva, a kako mu se zdravstveno stanje pogoršavalo, morao je odustati od uređivanja Glasnika. Umro je krajem siječnja

Tomislav Grgurević promovira prvi broj Glasnika 2003.

2009. godine u 74. godini života. Časopis Hrvatski glasnik bio je najznačajniji projekt Društva i njegova opstojnost nije se smjela dovesti u pitanje. Upravni odbor Društva donio je odluku da Tripo Schubert i Dario Musić nastave uređivati časopis bez naknade za taj posao. Oni su to radili vrlo savjesno i uspješno kako su to najbolje znali, od rujna 2004. do svibnja 2006. godine. Dario je bio tehnički urednik, a Tripo v.d. glavnoga urednika.

Tijekom 2005. godine Predsjedništvo donosi odluku da se dio redakcije profesionalizira i da se u uređivačkoj politici ostvari zamisao o mjesečnom izlaženju časopisa. Raspisan je natječaj i odabrana je osoba koja je ispunjavala tražene kriterije za mjesto glavnoga urednika. Bila je to Tamara Popović iz Podgorice sa završenim Filozofskim fakultetom i

stažom novinara u dnevnim listovima Crne Gore. U srpnju 2006. godine preuzima funkciju glavne urednice koju stručno i vrlo savjesno obavlja sve do ožujka 2011. godine uz dogovorenu mjesečnu plaću. Krajem ožujka redakcija ponovno ostaje bez glavnoga urednika kada Tamara pronalazi drugi posao i odlazi.

ČESTITKE

Na temelju odluke Upravnoga odbora Društva rad na uređivanju časopisa preuzima kolektivno uređivački odbor, a Joško Katelan se potpisuje kao v.d. urednik. Uredništvo će ovaj posao volonterski obavljati do kraja 2011. godine.

U siječnju 2012. godine za glavnu urednicu postavljena je Tijana Petrović, tajnica VK "Primorac", koja će honorarno raditi na uređivanju časopisa, uz pomoć uredništva u sastavu: Joško Katelan, Marija Mihaliček, Danijela Vulović, Vivijan Vuksanović i Tripo Schubert.

Zahvaljujući financijskoj potpori Fonda za manjine Crne Gore, Ministarstva vanjskih poslova R. Hrvatske, Turističke zajednice grada Zagreba i nekih sponzora, časopis se od 2012. godine tiska kao mjesečnik i uistinu je postao zrcalo hrvatske manjinske zajednice u Crnoj Gori. Važno je napomenuti da Hrvatski glasnik koriste sve one hrvatske udruge i političke stranke kojima je to potrebno za njihovu promociju i obraćanje javnosti.

Čestitamo Hrvatskome glasniku na jedanaestoj obljetnici od osnutka i tiskanju 100. jubilaranoga broja sa željom da još dugi niz godina bude primjerno glasilo svih Hrvata Crne Gore. ■

Tijana Petrović

ENG Although the Croats of Montenegro and Boka Kotorska were very numerous, they never had a newspaper of their own until Hrvatski Glasnik (Croatian Herald) was launched 11 years ago. The paper recently celebrated its 100th issue.

Igračke koje imaju dušu

Dječje igračke koje su izrađivane ili se još uvijek izrađuju u hrvatskim selima pripadaju dijelu iznimno bogate tradicijske kulture i povijesti u kojima se odražava autohtonost hrvatske tradicijske kulture i danas, u 21. stoljeću

Igračke iz Hrvatskog zagorja

ke vezane uz njega, a središnjom izložbom upravo staviti naglasak na narodno stvaralaštvo i tako ispuniti još jednu od uloga Etnografskoga muzeja – popularizaciju domaćega stvaralaštva, uz njegovo čuvanje, obradu i prezentaciju. Zbog velike interesa publike i više od 40.000 posjetitelja Etnografskoga muzeja u vrijeme održavanja projekta *Svijet igračaka*, već je godinu dana unaprijed dogovoreno gostovanje izložbe *Dječje igračke iz hrvatske baštine* diljem Hrvatske. Likovni postav izložbe u potpunosti je prilagođen djeci, a osmi-

slila ga je ugledna dizajnerica Nikolina Jelavić Mitrović.

RAZNOLIKOST MOTIVA I MATERIJALA

Izložbom se želi publici i posebno djeci približiti raznolikost motiva te materijala od kojih su igračke rađene, načini izrade, upoznati ih s njihovom poviješću i potaknuti ih na buđenje svijesti o baštini i njezinoj vrijednosti. U tom smislu izložba prezentira predmete specifične svojom izvornošću, rijetkošću, njihovom funkcijom, ali i ljepotom. Sastavni dio izložbe je i multimedijski dio. Višegodišnjim radom na terenu snimljeni su filmski zapisi gotovo svih živućih majstora izrađivača dječjih igračaka. Zapis govore o nastajanju i umijeću izrade igračaka na našim prostorima.

Stare dječje igračke s područja Hrvatskoga zagorja posljednjih godina jedan su od najatraktivnijih proizvoda narodnog rukotvorstva Krapinsko-zagorske županije. Njihov je izričaj nepromijenjen već naraštajima pa su, zahvaljujući i toj činjenici, uvrštene na *Popis*

Napisala: Iris Biškupić Bašić

Snimke: Hrvatski etnografski muzej

Etnografski muzej u Zagrebu, jedan od najstarijih čuvara i promicatelja hrvatske narodne baštine, široj javnosti predstavio je dio narodnog blaga – dječje igračke rađene u hrvatskim selima od 19. do 21. stoljeća. Izložba *Dječje igračke iz hrvatske baštine*, koja se ove godine održavala u Etnografskom muzeju, bila je središnja izložba projekta *Svijet igračaka* autorice dr. sc. Iris Biškupić Bašić, više kustosice. Autorica je ovim projektom željela potaknuti interes posjetilaca za dragocjeni i nezaobilazni segment ljudskoga života, a to je djetinjstvo i igrač-

S izložbe *Dječje igračke iz hrvatske baštine*

Ručno oslikavanje
drvenih igračaka

Konjić izrađen u
Lazu Bistričkom

zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara upisanih u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Na taj način jedno od tradicijskih umijeća dobilo je na važnosti i trajnoj zaštiti, a upisom *Umijeća izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s područja Hrvatskoga zagorja* na UNESCO-vu *Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva* 2009. godine potvrđena je njihova važnost i vrijednost na svjetskoj razini.

OBITELJSKA RADINOST

Organizirana izrada igračaka – u kućnoj, obiteljskoj radinosti – započela je u Hrvatskoj potkraj 19. i početkom 20. stoljeća, i to najprije u Hrvatskome zagorju i Prigorju, a zatim u Dalmatinskoj zagori. Stanovnici pojedinih sela bavili su se izradom dječjih igračaka koje su izrađivali za prodaju diljem Hrvatske, ali i za europske zemlje.

Kako je tijekom 20. stoljeća sustav društvenoga i kulturnoga razvoja, uz ubrzanu urbanizaciju i industrijalizaciju, nametnuo i promjene u načinu proizvodnje i života na selu te u mnogim sastavnicama mijenjao i sam folklorni likovni i oblikovni izraz, ne čudi da je i izrada dječjih igračaka u drugoj polovici 20. stoljeća uvelike smanjena, a na poslijetku se u selu Vidovcu, nedaleko od Zagreba, i Zelovu, nedaleko od Sinja, potpuno ugasila.

Etnografski muzej u svome fondusu čuva vrijednu dokumentaciju *Prve hrvatske seljačke zadruge za izradbu i prodaju dječjih igračaka s.o.j. Vidovec*, kao i četrdesetak igračaka, a Školski muzej album fotografija *Drvorezbarskog tečaja zagrebačkoga oblasnog odbora*. To je jedan od rijetkih sačuvanih tragova postojanja organizirane izrade dječjih igračaka u Hrvatskoj koja se ugasila 1950-ih godina. U vrijeme djelovanja *Zadruga Vidovčani* su izrađivali mnogobrojne motive, a najčešće životinjske likove poput psa,

mačke, ptice, krave, konja, kokoši, ribe, lisice, svinje, volova i drugih. Osim životinja izrađivali su i prijevozna sredstva, npr. kola, saonice, bolnička kola, tramvaj. Igračke imaju kotačiće kako bi ih djeca mogla lagano vući ili gurati. Članovi *Zadruga* izrađivali su i predmete vezane uz kućanstvo – male sobne i kuhinjske namještaje poput kreveta, stolova, stolaca, kolijevki, klupica, a često su izrađivali i modele starih posavskih kuća, kao i male stolce na kojima djeca, ali i odrasli mogu sjediti.

ZAVIDNO ZNANJE PRI OBLIKOVANJU

Na prostoru Dalmatinske zagore najčešće su djeca sama izrađivala igračke koristeći se predmetima iz prirode (drvcima, kamenčićima, blatom, vodom, kostima). Igračke su im izrađivali i odrasli (krpene lutkice ili lopte, lopte od konjske dlake, drvene puške ili kolica), dok su malobrojni bili oni koji su dobivali igračke koje su izrađivali majstori drvorezbari. A upravo su ti majstori bili stanovnici sela Zelova, nedaleko od Sinja. Budući da su pokazali zavidno znanje pri oblikovanju pojedinih drvenih predmeta, napose svirala, a bili su poznati i po izradi keramičkih lula, neki od njih

su se već početkom 20. stoljeća posvetili izradi dječjih igračaka, a inspiraciju i uzore crpili su iz neposredne okoline. Motivi koje su izrađivali uvijek su bili konjići (jednopreg, dvopreg), plesači na štapu, leptiri na štapu, akrobati, zrakoplovi, svirale, čekići i ptice koje klucaju. S vremenom, na početku 21. stoljeća pojavile su se neke druge, mnogima zanimljivije igračke, pa su malobrojni izrađivači igračaka prestali s radom. I tako su, nakon stoljeća proizvodnje i izrade dječjih igračaka, na ovim prostorima ostali samo muzejski primjerci u Etnografskom muzeju u Splitu i Zagrebu.

POVEĆAVANJE ASORTIMANA

U selima Hrvatskoga zagorja, zahvaljujući upornosti pojedinaca koji su svoj asortiman proizvoda prilagođavali novim naraštajima, izrada igračaka uspjela se održati. Naselja Laz Bistrički, Laz Stubički, Gornja Stubica, Tugonica, Turnišće, Marija Bistrica, Globočec, Jerovec, Bedenec, Dubravec nalaze se u istočnome dijelu Hrvatskoga zagorja na putu prema najvećem hodočasničkom mjestu u Hrvatskoj – Mariji Bistrici, a to je jedan od važnih razloga njihova opstanka.

Spretniji muškarci rezbarili su drvo. Izrađivali su svirale - *žveglice* - u početku jednostavnije jedinke i dvojnice, koje su ukrašavali paljenjem drvene površine te na taj način dobivali šare na instrumentu. S vremenom povećavaju asortiman svirala, izrađujući ih u obliku pije-tla, ptice, ribe, čekića, pištolja, violončela, trubice i oslikavaju veselim, najčešće crvenim bojama na koje nanose raznobojne šare. Zbog interesa tržišta proširuju asortiman, izrađuju konjiće raznih veličina koje oslikavaju crnom bojom, ukrašavaju crvenom i bijelom, dodajući im i grivu i rep od krzna. Osim ko-

Konjić i kola, izradio Jakov Delaš iz Zelova

njića rade konjske zaprege, jednopreg, dvopreg, četveropreg, mljekarska kola s konjem, konje i kola za sijeno, volovske zaprege, magarce. Zbog što bolje prodaje prilagodili su se i gradskoj djeci pa su u proizvodnju uveli motive poput automobila, kamiona, zrakoplova, vlaka ili tramvaja. Sve do današnjih dana, ali s ponekim vrlo zanimljivim izmjenama, zadržala se izrada dječjeg namještaja: stolova, stolaca, *rifljača* – daske za pranje rublja, ormara, kreveta i zipki u raznim veličinama prilagođenim današnjim većim lutkama. Zagorske igračke uvijek su obojene živim bojama poput crvene, plave, žute, zelene ili crne, dok se sve češće koristi ružičasta i ljubičasta. Zanimljive su i igračke koje se pokreću s pomoću kotačića i štapa pričvršćenog za tijelo igračke, poput leptira, plesača koji se vrte i plešu, vrtuljka, konja skakača ili konjića – *škrebetalke*.

GOTOVO UNIKATNI PRIMJERC

Igračke izrađuju muškarci, a najčešće ih oslikavaju žene. Svaka njihova igračka, kako nekada tako i danas, zapravo je ručni rad, gotovo unikatni primjerak. Iako se u početnoj fazi izrade danas već koriste i strojevima za grublju obradu, ipak se svaki dio i dalje doraduje ručno, oblikuje nožićem, pili i sastavlja čavlicima ili ljepljivom te uvijek kreativno oslikava.

Glazbeni instrumenti, poznatiji kao dječje igračke tamburice (male, srednje i velike bisernice, dangubice i brač), izrađivali su se isključivo u Tugonici, a istovjetan način rada prenosi se i u selo Turnišće. Od odabira drva u šumi, sječe, sušenja, tesanja, piljenja, crtanja, dubljenja, lijepljenja, poliranja, oslikavanja, izrezivanja, stavljanja pragova i žica, do ugađanja instrumenta. Tamburice još uvijek oslikava-

ju na način koji se uobičajio prije više od stotinu godina u Tugonici. Stražnju stranicu i bočne stranice instrumenta oslikavaju žutom bojom, a rubove i vrat crnom. Prednji dio je neobojen i oslikan biljnim motivima, poput cvijeta ili cvjetne grančice. Završni postupak je stavljanje žica, konjića i ugađanje instrumenta. Uobičajeno je da tada majstor i zasniva. Ti instrumenti imaju vrlo kvalitetan zvuk pa iako su to samo dječje igračke ipak su mnogu djecu potaknuli da nastave glazbenu izobrazbu u tamburaškim zborovima.

KERAMIČKE IGRAČKE

Na temeljima bogate tradicije lončarstva Hrvatskoga zagorja razvila se izrada keramičkih igračaka. Već od pradavnih vremena u ovoj regiji bilo je zastupljeno lončarstvo, što dokazuju i arheološki nalazi. Na tim su se prostorima, gdje je oduvijek bilo dovoljno potrebne sirovine - gline, razvila lončarska središta. Uz izučene majstore, bilo je i samoukkih vještih rukotvoraca koji su se bavili lončarstvom kao domaćom radinosti. Najpoznatije središte lončarstva bilo je i ostalo područje oko Ivanca i to u selima: Jerovec, Bedenec i Dubrave te Globočec pokraj Marije Bistrice. Izrađivali su se predmeti za svakidašnju uporabu poput lona-

Supruga majstora Joča oslikava igračku, Laz Bistrički

ca, zdjela, vrčeva, tanjura, a uz njih su poneki spretniji majstori radili i gline figurice, svirale u obliku ptice koje su napunjene vodom imitirale cvrkut, a nazivali su ih i *žlaburačima*, vrčice, razne životinjske likove, *okarine* – svirale duguljastog oblika i drugo. Još uvijek rade na nožnome lončarskom kolu koje su prilagodili današnjem vremenu pa ga često pokreće i električna energija, pri izradi koriste glinu, a igračke glaziraju uglavnom zelenim i smeđim tonovima, karakterističnim za keramiku zagorskoga kraja.

Dječje igračke koje su izrađivane ili se još uvijek izrađuju u hrvatskim selima pripadaju dijelu iznimno bogate tradicijske kulture i povijesti u kojima se odražava autohtonost hrvatske tradicijske kulture i danas, u 21. stoljeću. ■

Pokućstvo

ENG The children's toys once or still crafted in Croatian villages are a part of the exceptional wealth of Croatian culture and history, continuing to reflect the indigenous Croatian traditional culture in the 21st century.

Njemački Hrvati kod Majke Božje Tješiteljice žalosnih

“Učite svoju djecu hrvatski jezik. Govorite s njima hrvatski u svojoj obitelji. Učite ih ljepoti i ljubavi prema našoj domovini – Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini”, poručio je hrvatskim vjernicima u Njemačkoj nadbiskup Devčić

Napisaao i snimio: **Adolf Polegubić**

Tradicionalno 34. hodočašće Hrvata iz hrvatskih katoličkih misija iz regije Sjeverna Rajna i Vestfalija organizirano je u subotu 5. listopada u marijansko svetište Gospe Tješiteljice žalosnih u Kevelaeru, u organizaciji HKM Moers i njezina voditelja fra Luke Šarčevića. Svečano misno slavlje u Gospinoj bazilici u svetištu predvodio je riječki nadbiskup mons. Ivan Devčić u zajedništvu s o. Šarčevićem, predstavnikom regije i voditeljem HKM Wuppertal fra Josipom Repešom, tajnikom Riječke nadbiskupije vlč. Velimirom Martinovićem te s još osam svećenika, koji su došli na hodočašće s vjernicima iz svojih misija. Hrvatskim vjernicima iz Njemačke pridružili su se i Hrvati iz Hrvatske katoličke župe sv. Nikole Tavelića iz Nizozemske sa sjedištem u Rotterdamu, predvođeni župnikom fra Jurkom Tokalićem. Na misnom slavlju bilo je i više hrvatskih redovnica koje djeluju na području Gornje Rajne i Vestfalije.

Na početku misnog slavlja sve je pozdravio u ime organizatora o. Šarčević koji je pritom izrazio radost što su se vjernici i ove godine okupili u velikom broju kod Majke Božje Tješiteljice žalosnih kako bi ponovno osjetili u njezinu okrilju trenutke svoga vjerskog i narodnog zajedništva.

Mons. Devčić, koji je i 2007. godine predvodio misno slavlje i propovijedao na hrvatskom hodočašću u Kevelaeru, u uvodnoj riječi istaknuo je kako se u hrvatskih vjernika posvuda osjeća pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji. “Živimo u vremenima koja su teška i koja nadilaze naše ljudske mogućnosti. Hvala nam strah, beznade. Znamo da ćemo

Hrvatski vjernici u svetištu Gospe Tješiteljice žalosnih

i u takvim situacijama dobiti pomoć od Nebeske Majke Marije.”

Na kraju misnog slavlja mons. Devčić poručio je vjernicima: “Učite svoju djecu hrvatski jezik. Govorite s njima hrvatski u svojoj obitelji. Učite ih ljepoti i ljubavi prema našoj domovini – Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Neka vaša djeca kad dođu u domovinu govore sa svojim našim lijepim hrvatskim jezikom. Ustrajte u podučavanju svoje djece hrvatskim običajima, hrvatskom jeziku, kulturi i ljubavi prema domovini.”

Misno slavlje, koje je završilo zahvalnom pjesmom “Te Deum”, uveličali su članovi zborova iz nekoliko hrvatskih misija pod orguljskom pratnjom Jozе Jerkovića.

Prije misnog slavlja vjernici su imali

prigodu za ispovijed i osobne molitve, a sudjelovali su organizirano u pobožnosti križnoga puta, koji je predvodio voditelj HKM Siegen vlč. Vinko Puljić. Tom prigodom molio se “Hrvatski iseljenički križni put” autora dr. Adolfa Polegubića uz sudjelovanje Jozе Čirka, autora, i drugih vjernika.

Kevelaer je danas, nakon Altöttinga, drugo po veličini marijansko svetište u Njemačkoj. Godine 1889. podignut je i veliki Križni put na rubu grada gdje se proteže i ulica nazvana *Kroatenstrasse* - Hrvatska ulica, koja završava spomenikom kamenoga križa koji se naziva *Kroatenkreuz* - Hrvatski križ pred kojim se posebno hrvatski vjernici pomole na kraju hodočašća, a tako je bilo i ove godine. ■

ENG The traditional 34th pilgrimage of Croatians from the Croatian Catholic Missions (CCM) of the North Rhine-Westphalia region was organised on Saturday, 5 October at the Marian shrine of Our Lady Consoler of the Afflicted in Kevelaer by CCM Moers and its leader Fra' Luka Šarčević.

Romanizirane tegobe migrantskoga života

Središnjica za političko obrazovanje u Berlinu koristi knjigu *Susjeda strankinja* za obrazovanje emigranata. Ta je knjiga ocijenjena kao autentična slika svakidašnje šarene berlinske raznolikosti. Knjiga opisuje radost, razočaranje, čežnju, iznenađenja – i puno životne hrabrosti

Razgovarala: **Vesna Kukavica**

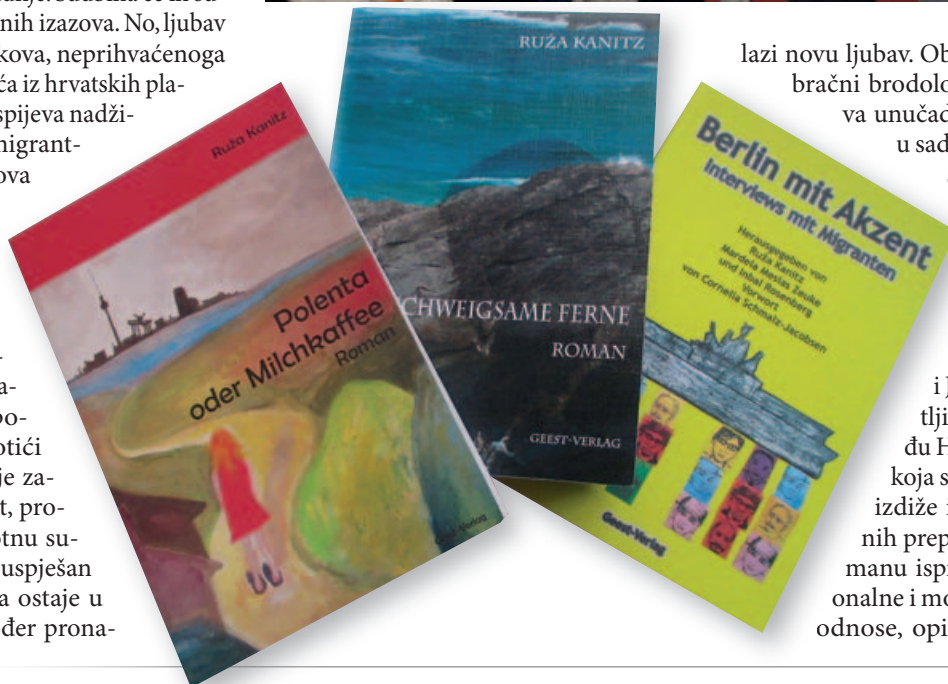
Spisateljica Ruža Kanitz, rođena Rončević, promovirala je 21. rujana u Berlinu svoju treću proznu knjigu pod naslovom *Schweigsame Ferne*/Šutljiva daljina. Tim povodom zamolili smo je za razgovor o njezinu spisateljskom djelu i planovima za budućnost.

Što je tema Vaše nove knjige pod naslovom Šutljiva daljina, o kojoj je književnoj vrsti riječ i kako je protekla promocija?

— Tema moga novog romana je (ne) uzvraćena ljubav, koju na različite načine proživljavaju četiri djevojke iz jednog maloga hrvatskog mjesta odselivši se u svijet sa sedamnaest godina. Riječ je o svojevrsnoj modernoj bajci! Bezbrižno prijateljstvo djevojaka iz maloga mjesta polazna je točka radnje. Sudbina će ih suočiti s nizom životnih izazova. No, ljubav između Mare i Jakova, neprihvaćenoga siromašnoga mladića iz hrvatskih planinskih krajeva, uspijeva nadživjeti sve tegobe migrant-skog života. Njihova ljubavna nezgoda čini okosnicu fabule ovog romana. Označuje je neuspjoh pokušaj zajedničkoga bijega u Kanadu. Tek Jakovu polazi za rukom otići preko oceana, gdje započinje novi život, pronalazi drugu životnu sugutnicu i postaje uspješan poduzetnik. Mara ostaje u svome selu i također prona-

Druženje nakon promocije knjige u Berlinu

lazi novu ljubav. Oboje proživljavaju bračni brodolom dok se njihova unučad - koja odrastaju u sadašnjem društvu - slučajno susreću i postaju sretan par. Poruka romana je u neraskidivoj sudbinskoj povezanosti Mare i Jakova unatoč "šutljivoj daljini" između Hrvatske i Kanade, koja se svojom snagom izdiže iznad svih životnih prepreka. U svom romanu ispreplićem tradicionalne i moderne društvene odnose, opisujem slabljenje

rodbinskih veza, ali i favoriziram sudbinsku predodređenost velikih ljubavi. Roman je pisan njemačkim jezikom u koji sam utkala karakteristične posuđeno-vice iz hrvatskoga leksika, koje prakticiraju naši migranti. Vremenske razine se mijenjaju, snovi se izmjenjuju s realnim događajima. Svaki lik u romanu razvija svoj vlastiti karakter, strukturirajući napetu fabulu romana. U ova teška vremena književni kritičari i čitatelji mi kažu da im se sviđa na koji način otkrivam bajkovite elemente stvarnosti, dopuštajući im da zajedno patimo i sanjamo. Na promociji je bilo iznenađujuće lijepo. Bila sam počašćena nazočnošću mnogobrojnih poznatih i nepoznatih ljudi, bilo je zaista divno! Za pisca je susret s čitateljima uvijek veliki događaj.

Vratimo se vašim počecima! Kako ste se odlučili objaviti razgovore s migranticama u prvoj knjizi?

— Knjiga *Susjeda strankinja* je zbirka intervjua sa strankinjama u Berlinu, koja na vjerodostojan način opisuje životni put 23 strankinje iz različitih zemalja svijeta koje žive u tome njemačkome megapolisu. Htjela sam javnosti predložiti buran misaoni i emotivni svijet tih žena te čitateljima približiti stajalište strankinja prema Njemačkoj i vlastitom emi-

grantskom putu. Knjiga se s jedne strane obraća “njemačkim susjedima” koji čitajući je imaju mogućnost informirati se o “stranoj susjedi” pokraj sebe. S druge strane, nastojala sam tu knjigu učiniti svojevrsnim priručnikom strankinjama koje su već stigle u Njemačku ili su na putu prema njoj – kako bi se što bolje osjećale u toj golemoj zemlji. Sve intervjuirane strankinje u knjizi dijele zajedničku želju, bez obzira s koje strane svijeta potječu, da budu prihvaćene u novoj domovini, da ih nova sredina razumije i da budu priznate u njemačkom društvu. Središnjica za političko obrazovanje u Berlinu koristi tu knjigu za obrazovanje emigranata. Ta je knjiga ocijenjena kao autentična slika svakidašnje šarene berlinske raznolikosti. Knjiga opisuje radost, razočaranje, čežnju, iznenađenja – i puno životne hrabrosti!

Vaš prvi roman temom je vezan uz vaše podrijetlo. Kako je strukturiran roman i što su glavni motivi u fabuli?

— Roman *Palenta ili bijela kava* opisuje s puno pažnje emocionalnu situaciju mlade Lucije koja se nekom slučajnošću nađe između dvaju svjetova. S jedne strane je njezin težak život s mužem njemačkog podrijetla u Berlinu, s druge strane razdire je čežnja za hrvatskom domovinom. Retrospektivno Lucija pokušava bolje razumjeti svoje djetinjstvo i mladost u Hrvatskoj. U središtu obitelji nalazila se njezina pobožna majka čiji je život sveden na borbu za kruh i žrtvovanje za djecu. Lucijin otac je doduše ugledan poštari u selu, ali se odaje alkoholu. Mukotrpan život s braćom i majkom ima za Luciju i nezaboravnih trenutaka. Želja za lakšim životom i bijeg od složenih obiteljskih prilika Luciju dijele od obitelji pa upoznaje mladića iz Berlina. Ali već na samome početku u novoj okolini primjećuje da je taj korak bio zloko-ban. U romanu oživotvorujem lik Lucije koja nam slikovito i dojmljivo otkriva svoj život između dviju kultura.

Gdje je počelo Vaše školovanje? Navedite Vaš kratak životopis od RH do Berlina!

ENG Writer Ruža Kanitz, née Rončević, presented *Schweigsame ferne* (*Silent Distance*), her third book of prose, in Berlin in 2013. We spoke with her on the occasion about her work as a writer and her plans for the future.

Ruža Kanitz objavljuje pjesme i priče na njemačkome jeziku te postiže zapažene uspjehe. Prva knjiga “*Susjeda strankinja*”, objavljena 2006. godine, propituje izazove migrantica. Spisateljica je, naime, u knjigu ukoristila razgovore s 23 žene iz cijeloga svijeta koje su pripovijedale potresno o svojim sudbinama, prisjećajući se raznih barijera s kojima se susreću iseljenice. Zanimljiv je i autoričin roman “*Polenta oder Milchkafee*”, koji već u naslovu povezuje autoričin lički zavičaj i njemački Berlin, dom i izmještenu domicilnu sredinu. Glavna junakinja romana je Lucija, koja dolazi u Berlin i ondje u migrantskim prilikama stječe nova bolna i manje bolna iskustva - pa se čini da je fabula mjestimice autobiografska.

— Rođena sam 1961. godine u Kutevu u Lici. Nakon srednje škole odlazim u Koper u Sloveniju, gdje nastavljam školovanje za tehničkoga crtača. Godine 1982. dolazim u Berlin zbog obiteljskih razloga. Nastavljam školovanje za financijsko poslovanje i u tom zanimanju radim više godina. Od 2006. godine počinjem objavljivati knjige. Sve knjige su mi izašle u izdavačkoj kući Geest-Verlag. Održala sam mnogobrojna čitanja u Berlinu i izvan Berlina. Udana sam i imam jednoga odraslog sina. ■

Hrvatsko srce kuvalo je i za Argentinu

Ivana-Juana Mustapić, od milja zvana Jasminka, bila je liječnica. S ljubavlju je obavljala svoju liječničku službu. U nju je unosila ono što je od majke Ružice i oca Marijana-Mire od djetinjstva upijala - hrvatsku otvorenost za svakoga u nevolji.

Napisao: **Fra Zlatko Špehar**

Ta zemlja nepreglednih prostranstava: od prašuma na sjeveru s najvećim i najljepšim vodopadima na svijetu – Iguazu, preko stepskih pašnjaka, bogatih polja, pustinskih patagonskih visoravni sve do zelenog obruba na krajnjem jugu svijeta okrunjenom vječnim ledom – Argentina, u svoja njedra primila je mnoge pustolove, znatiželjnice, istraživače, nevoljnike i one koje nitko nije htio imati u svojim granicama – prognanike iz Hrvatske. Među posljednjima je bila i obitelj Mustapić-Knežević, kojoj je bilo uskraćeno živjeti i graditi nakon II. svjetskoga rata svoju Hrvatsku.

Marijan Miro Mustapić i Ružica Knežević smjestili su se u najjužniji - zadnji grad na svijetu – u Ushuaia. Imali su četvero djece. Jedna od njih, Ivana-Juana Mustapić, od milja zvana Jasminka, bila je liječnica. S ljubavlju je obavljala svoju liječničku službu. U nju je unosila ono što je od majke Ružice i oca Marijana-Mire od djetinjstva upijala - hrvatsku otvorenost za svakoga u nevolji. Mjesni župnik

Ivana Mustapić na prvoj pričesti

mi je o njoj s ljubavlju govorio: "Bila je velika u svome predanom služenju čovjeku u njegovoj boli, bila mu je prijateljica, liječnica i majka... Prerano je otišla. Valjda Bog hoće imati dobre ljude uz sebe? Pomagala je kao liječnica, dobar

prijatelj, vjernik s dušom za Boga i čovjeka. Pomagala je i duhovno i materijalno. Velika je praznina ostala iza nje. Takvih se malo rađa. Takvo se dijete, žena, osoba, liječnica mogla roditi samo u Mustapićima. Nedostaje nam."

Majka Ružica nije dopustila da joj netko utječe na čvrsta stajališta. Zadržala je svoj hrvatski ponosni ja, poštovala je Argentinu koja im je omogućila pristojne životne uvjete, a ostala je u njoj do uskrsnuća. "Sa mnom će u ovu argentinsku zemlju, tu na kraju svijeta, poći moje hrvatsko srce... Neće se pokopati Hrvatska, već Hrvatica koja je bila kao mlada biljka iz svoje zemlje istrgnuta – namjerno i s mržnjom. Ova blaga zemlja dala mi je mjesto gdje sam se usadila. I to je to...". energično je izjavila majka Ružica. "Neka Vas Bog čuva i blagoslovi. Učinili ste nam ove dane lijepima. Vratili ste nam Hrvatsku. Nemojte nas zaboraviti. Molite se za nas, za moju Jasminku, neka joj dragi Bog pomogne...", potekla je suza na rastanku. Ja sam svoju skrio u njedru oka. Da sam jednu pustio, bujica bi potekla. *Nisam suzu htio ostaviti na kraju svijeta. Ponio sam je u Hrvatsku...*

Grad Ushuaia

Pionir zdravstvene statistike u pokrajini Ognjena zemlja

Argentinsko Ministarstvo zdravlja javno je priznalo rad dr. Ivane Mustapić koja se ubraja u pionire zdravstvene statistike pokrajine Ognjene zemlje. Posebno su istaknuli profesionalnost, upornost i predanost dr. Mustapić, koja je započela istraživanje epidemioloških podataka za analitičku obradu zdravstvenoga stanja populacije Ognjene zemlje. Njezinim zalaganjem Ognjena zemlja ima najveći udio u cijepljenju populacije u Argentini.

Ivana Mustapić rodila se u Buenos Airesu 10. rujna 1957. Medicinski studij završila je na Nacionalnom sveučilištu u Buenos Airesu, gdje je započela svoju liječničku praksu, a profesionalno ju je nastavila od prosinca 1986. u Ognjenoj zemlji. Potpuno je posvetila svoju profesionalnu karijeru javnom području epidemiologije i informacije o zdravstvenom stanju na terenu, sve do odlaska u mirovinu prije pet godina zbog bolesti koja ju je odvela u smrt.

Od 1951. izlazi mjesečnik Hrvatske matice iseljenika

MATIČIN VREMEPLOV

Pronašli smo u Matici za mjesec **studeni** godine...

Priprema: **Hrvoje Salopek**

USPOMENI FRANE PETRINOVIĆA

PRILIKOM SAHRANE NJEGOVIH POSMRTHNIH OSTATAKA U SUPETRU NA BRAČU

Jugoslavenska je zemlja primila u svoje krilo balsamovano tijelo Frane Petrinovića, čovjeka koji je svoje rodne obale napustio u mladim godinama — da ne bi morao služiti austro-ugarsku vojsku — preselivši na južnoameričko kapno puna pola vijeka prije svoje smrti u Santiago de Chile.

Izaslanci Matice iseljenika Hrvatske dočekali su njegov lijes u Rijeci (kamo je stigao iz Južne Amerike našim brodom) i postarali se da bude dostojno ispraćen

do lada za Split. Ispraćen je bio zatim u splitskom Pomorskom muzeju do polaska posebnog parobroda — koji je naša Pomorska uprava stavila na raspolaganje

pokojnikovoj obitelji i rođini s ostalom pratnjom — u Supetar na Braču 22. rujna o. g.

Veličanstvenom ispraćaju od supetarskog pristaništa do grudi pridružilo se čitavo pučanstvo njegova rodnog mjesta. I maše je, po želji njegove najuže rodbine, prijenos ulijedio liho, bez ikakva društvenog izražaja dušne pobasti, sprovodu su prisustvovali — pored izaslantstva splitskog i mjesnog odbora i zagrebačkog izvrsnog odbora Matice iseljenika Hrvatske, dra Ljubo Leontić i Ive Račić — i predstavnici mjesne vlasti, predsjednik NO općine Supetar Koltan Baković i drugi, i narodni poslanik za kotar Brač dr Jerko Radmilović, predsjednik Zakonodavnog odbora Savezne narodne skupštine.

Velik broj vijenaca nosili su daci mjesnih škola, koje su toga dana obustavile predavanja, da

trajala je i rodbinja Frane Petrinovića koračala je ispružena: nigdje posmrtni ostaci sahranjeni su u obiteljskoj grobnici u Supetru na Braču. Sahrani je prisustvovalo narod cijelog mjesta sa Supetarskim drcem, koje su među liosm nosila i vijenac Matice iseljenika Hrvatske (gorjila ošila). Na donjoj slici: Član izvršnog vijeća Matice iseljenika Hrvatske, predsjednik prijelaz dr Ljubo Leontić govori pred grobnicom. □ The definite wish of the parish.

1961.

Posmrtni ostaci hrvatskoga iseljenika iz Čilea, imućnoga poduzetnika i velikoga rodoljuba položeni su u raskošni obiteljski mauzolej u Supetru na otoku Braču. Na veličanstvenome pogrebu govorio je i tadašnji predsjednik Izvršnoga odbora Matice i pokojnikov prijatelj dr. Ljubo Leontić.

Mjenovo - najselo 2000

čelničar nagrada za kulturu
selima HMI u te godine dodijelio
gradišćanskohrvatskom selu Mjenovu (Kroatisch Minihof)
u austrijskome Gradišću. Nagradu je čelnici sela uručio
tadašnji ravnatelj Boris Maruna.

Dijelom iz Zagreba prema Mjenovu u
srednjem Gradišću, dionici su izvođenja
posrednik knjižarica koji je bio
svega lipo uvertira za svčanost koja je u
selu u slavljeničkom selu. Mjenovo
(Kroatisch Minihof) je ove godine
proglasilo Najselo 2000, dobivši nagradu
za kulturu koja Hrvatska matica iseljenika
svake godine dodjeljuje najuspješnijem
selu hrvatskih iseljenika u Europi. Budući
da je selo hrvatskih iseljenika u proslavi
i u skladu s od pravašnjim značenjem
za čuvanje hrvatskih iseljeničkih zajednica,
odjel za hrvatske iseljenike pri HMI-u 1996.
odjel ustanovio je za nagradu kao posrednik

glatu se celovito HMI-u potkrovi da to
sve poglase Najselom za ovu godinu. S
to u selu valja naglasiti kako Mjenovo
bilo čvaga svoje materinske raje, dno
nepodizakomatska čvaga iu, kojim
u selu stari, ali i mladi nastoje. Pročvati
u selu Mjenovo bitan činbenik uro
mo bogatog kulturno-društvenog života
u Mjenovu posebice gaie selika ljubni
poma amaterskom kazalištu, koje je otpo
čvati nakon još 80-ih godina, se nakon pre
lazi uindom 60-ih. Društvo "Mlada so
nacija", nastavlja tradiciju amaterskog
društva u Mjenovu. Čvaganje kulturnog
selništva u ovaj selište ima uočeno
vaga slaga. Tako je ovde onim
u iznimka, ali se premda i u selu
tako vicaoci, među kojima se posebi
vaga vicanje tambura.
Vaga vikanje valja naglasiti i do
tako selu nastojanje mjenovskih zajednica
trajanje 1996. koji dionici

Mjenovcima je nagradu uručio Boris Maruna, ravnatelj Hrvatske Matice iseljenika.

2000.

1981.

Tih godina Matica je redovito donosila note i tekstove popularnih hrvatskih narodnih i zabavnih pjesama. Rubrika se zvala "Pjesme iz Staroga kraja". Osim hrvatskih stihova pjesma je prevedena i na engleski kako bi bila razumljiva i iseljenicima koji više nisu razumjeli hrvatski.

Pjesme iz Starog kraja

Cvita, Cvita, cvite moj

Stihovi: Gordas Franje
Glazba: Teo Trambić

T² di Fox

simile

Kreni-ja je brod preko mo- ra
No- si- je na bu- ro 7. ne- ve- re —

es- la- ja je Cvi- ta i- za. Kleja Kleja san se i ne te- la
ma- ni- ja ma li- ke južnih mo- ra u- cu- laš su sol- ra- le gi-

tri- i- li da me se- ka da da vi- ran bi- i- iz,
bi- a- re os- la- lo je tr- ca i- za.

2. Dm A7 Dm C

Fjo- ja. A- li nakon pustih da- ra lamo pri- ka o- ce- a- u

Dm A7 Dm C

u svi- la- nje litnje zo- re osva- ni- lo mo- je mo- re.

Cvita, Cvita, cvite moj

Nosile me bure i nevere,
mamile me luke južnih mora,
uzalud su svirale gitare,
ostalo je sreće iz lokoja.

Krenija je brod preko mora,
ostala je Cvita iz lokoja.
Kleja san se i ne teli kriti,
da me žeka, da tu viran bit.

Ali nakon pustih dana,
tamo preko oceana
u svitanje litnje zore
osvanulo moje more.

Cvita, Cvita, cvite moj,
evo san ti dala,
da te doma tođin,
da ti ruku prošim.

Oprosti mi cvite moj,
ča si sama bila,
odnad čemo ikupa
otat sve do vika!

Svoju godišnju nagradu za kulturu najuspješnijim manjinskim selima HMI je te godine dodijelio gradišćanskohrvatskom selu Mjenovu (Kroatisch Minihof) u austrijskome Gradišću. Nagradu je čelnici sela uručio tadašnji ravnatelj Boris Maruna.

Davni grad na Pakri

Prostor Pakraca po svome položaju tijekom povijesti bio je graničnoga karaktera zbog podijeljenosti između utjecaja većih susjednih središta Bjelovara i Požege

Središte grada

Nekada je grad bio poznat po mnogim obrtnicima

Piše: Zvonko Ranogajec

Pakrac je grad u Požeško-slavonskoj županiji i središte je zapadne Slavonije. Leži u dolini gornjega toka rijeke Pakre na sjeverozapadnim obroncima Psunja i južnim obroncima Pakračke gore na 178 metara nadmorske visine. Pakrac je jedan od pet gradova Požeško-slavonske županije koji graniči na zapadu s gradom Lipikom, a na istoku s općinom Brestovac. Na sjeveru graniči s gradom Daruvarom u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, dok se na jugu nalaze općine Okučani i Cernik u Brodsko-posavskoj županiji. Površina lokalne samouprave iznosi 358 četvornih kilometara. Na tom relativno velikom prostoru nalaze se čak 42 naselja od kojih je većina nakon ratnih razaranja u Domovinskoj ratu vrlo slabo naseljena.

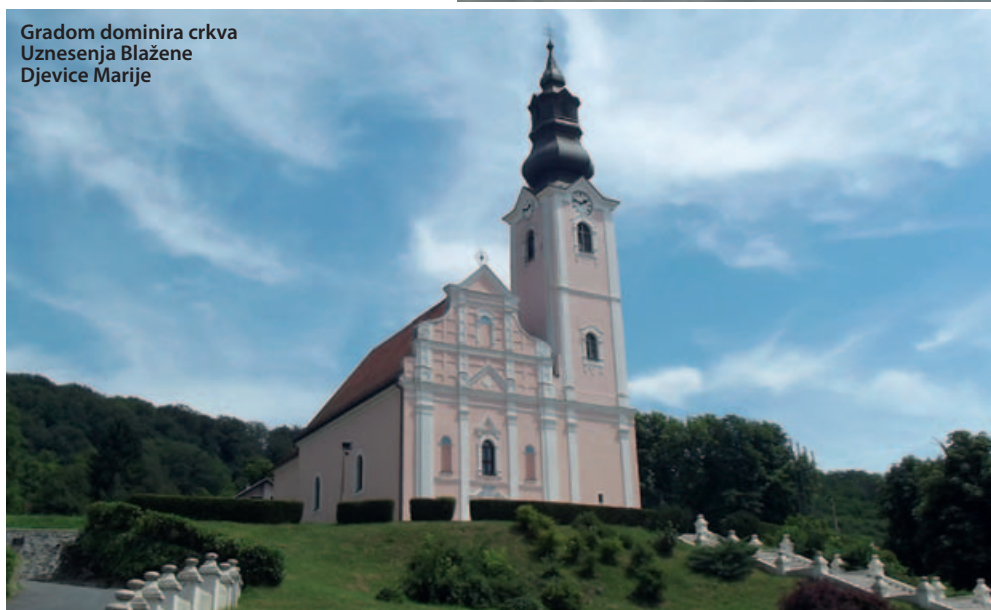
NAJZAPADNIJI GRAD SLAVONIJE

Prostor Pakraca po svome položaju tijekom povijesti bio je graničnoga karaktera zbog podijeljenosti između utjecaja većih susjednih središta Bjelovara i Požege. Tako je u vremenu bivše države pripadao Zagrebačkoj makroregiji i Bjelovarskoj regiji odnosno zajednici općina Bjelovar. Ponovnim ustrojem županija kao jedinica regionalne samouprave

Pakrac 1993. godine ulazi u sastav Požeško-slavonske županije sa sjedištem u Požegi. Pakrac tako uz Lipik postaje najzapadniji grad županije, a zajedno s Viroviticom, Daruvarom i Novskom Pakrac čini graničnu liniju između velike hrvatske povijesne regije Slavonije i sjeverozapadne Hrvatske odnosno Moslavine, Lonjsko-ilovske zavale i bilogorske Podravine.

Pakrac leži u dolini istoimene rijeke Pakre čijom je dolinom u smjeru njezi-

Gradom dominira crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije

Pakrac ujutro 20. kolovoza 1991., pripadnici postrojbe Omega iz Bjelovara ulaze u grad (Braniteljski portal)

na izvora najlakši prijelaz prema Požeškoj kotlini. Južni dio područja grada dominantnog je planinskog reljefa Psunja s najvišim vrhom Brezovim poljem (984 m.n.v.) te Ravnom Gorom na sjeveru s vrhom Velikim Javornikom 718 m.n.v. Područje je bogato šumskim pokrovom bukove šume s primjesama hrasta i graba, dok je klima kontinentalna.

Naseljenost na području grada datira još od antičkih vremena, a prvi spomen imena Pakrac datira iz 1229. godine. Pakrac se kao posjed viteškog reda ivanovaca, nasljednika templara, spominje u dokumentima kralja Bele IV. iz 1237. godine. Njihova je tadašnja utvrda bila u obliku nepravilnoga peterokruga, sa sedam okruglih kula na rubovima i velikom branič-kulom, opasana tvrdim zidinama na kojima su bile puškarnice. Oko utvrde su bili ukopi s vodom. Godine 1242. u Pakrac provaljuju Tataři, a već 1256. godine u Pakracu je boravio ban Slavonije Stjepan i osnovao prvu kovnicu novca banovca. Bila je to prva kovana moneta u Hrvatskoj na kojoj je bila otisnuta kuna zlatica koja se danas nalazi na grbu grada Pakraca. Grad je u sastavu Otomanskog imperija od 1544., a od 1566. do 1592. sjedište je sandžaka. Grad je konačno oslobođen turske vlasti 1691. godine te pripojen civilnom sektoru Habsburške monarhije, a 1756. godine ulazi u sastav novoutemeljene Požeške županije.

PLEMIČKA OBITELJ JANKOVIĆ

Najveći utjecaj na razvoj grada imala je plemićka obitelj Janković, čiji rezultati djelovanja i graditeljstva i danas daju

značajan pečat gradu. Kralj Franjo I. Habsburški proglasio je Pakrac trgovištem s pravom održavanja četiriju sajмова godišnje. U gradu bujaju trgovina, obrt, manufaktura. Godine 1794. otvara se manufaktura za proizvodnju stakla, 1862. otvara se prva ljekarna, 1826. gimnazija te 1875. i sinagoga. Gradom dominira crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, a Pakrac sve više dobiva oblike i značajke urbane sredine. Gradi se bolnica, hotel, sud, privatna električna centrala. Pakrac postaje i značajno prometno središte gradnjom željezničke pruge 1885. godine i cestovnih pravaca prema Daruvaru, Požegi, Novskoj i Okučanima. Drvena industrija počinje gradnjom pilane 1892. godine. Pakrac je od 1708. godine postao i značajno središte

u shematizmu Srpske pravoslavne crkve, Slavonske eparhije.

Razdoblje Prvoga i Drugoga svjetskog rata, kao i Domovinskoga rata, u znatnoj mjeri su pridonijeli nazadovanju grada i uništavanju kulturne baštine. Posebno je razoran bio zadnji Domovinski rat koji je u Pakracu započeo 1. ožujka 1991. godine kada su policajci srpske nacionalnosti zauzeli policijsku postaju koja je kasnije vraćena. Tijekom okupacije većeg dijela područja grada pobunjeni Srbi i JNA počinili su velika zvjerstva nad nesrpskim stanovništvom, posebno u Kusunjama, a u Bučju je bio logor za zatočene Hrvate. Grad je tijekom Domovinskoga rata bio prva crta bojišnice i sve do oslobođenja u Bljesku u svibnju 1995. godine bio je devastiran.

PLANINSKI TURIZAM

Nekada grad obrta i trgovine, danas Pakrac razvija lovni i planinarski turizam na izletištu Omanovcu. Turistički potencijali leže u vlastelinskome kompleksu obitelji Janković, Spahijskome podrumu, kao i u vezi s turističkim sadržajima obližnjega Lipika. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine područje grada Pakraca ima 8.460 stanovnika, što je smanjenje za oko 400 stanovnika u odnosu na popis iz 2001. godine. Hrvati čine 6.168 stanovnika, Srbi 1.340, Talijani 403 i Česi 207. Naselje Pakrac ima po posljednjem popisu 4.842 stanovnika, što je povećanje u odnosu na prethodni popis za 70 stanovnika. ■

Još uvijek su vidljivi ožiljci rata

ENG Pakrac is a town in Požega-Slavonia County and the hub of western Slavonia. It lies on the upper stretches of the Pakra River on the northwest slopes of the Psunj highlands.

**Božićni
popust na
lasersku
korekciju
vida**

Nemojte propustiti najljepše trenutke u životu!

Sigurno već planirate Božićni odmor i jedva čekate vidjeti svoje najmilije. Ako razmišljate o najljepšem poklonu kojeg želite dobiti ili darivati, možda mi možemo pomoći!

Što mislite o Božiću uz novi pogled na svijet?

Optical Express centar za lasersku korekciju vida u Zagrebu pripremio je **poseban Božićni popust za sve koji obave zahvat od 15.11.2013. do 01.01.2014. godine. Na 50% popusta na sve metode laserske korekcije vida dobivate dodatnih 1.000 kn (135 EUR) popusta (za oba oka).**

Riječ je o kratkotrajnom i potpuno bezbolnom zahvatu. Potrebno je obaviti samo jedan pregled kako bismo utvrdili da li ste dobar kandidat, a dan nakon pregleda možemo raditi zahvat. Zahvat traje tek petnaestak minuta a već idući

dan možete obavljati sve svakodnevne aktivnosti tako da ne morate brinuti da će ova odluka na bilo koji način utjecati na vrijeme koje ćete provesti na odmoru. Štoviše, vaš će odmor biti kvalitetniji i ispunjeniji a uspomene trajne!

Optical Express centar u Zagrebu je dio Optical Express grupe koja je broj 1 u Europi za lasersku korekciju vida sa iskustvom od preko 1.200.000 zahvata i surađuje s vrhunskim oftalmolozima i stručnjacima za lasersku korekciju vida. Svi Optical Express centri koriste isključivo Advanced CustomVue i IntraLase tehnologiju koja zbog svoje preciznosti i brzine dovodi lasersku korekciju vida na višu razinu sigurnosti i kvalitete. Možete biti mirni da ste u izvrsnim rukama!

Naručiti se možete na broj telefona **00 385 (0)1 48 60 644** ili putem e-mail adrese visumed.opticalexpress@gmail.com.

Apel za očuvanje hrvatskoga identiteta, tradicije i pisma

Nakon četverogodišnje pauze, Herman Hemetek ponovno se predstavlja zagrebačkoj publici izložbom u Hrvatskoj matici iseljenika. Izložba u prostorima Matice otvorena je za javnost do kraja studenoga

Ravnatelj Knezović govori na otvaranju izložbe

Herman Hemetek na izložbi u HMI-ju

Tekst: Uredništvo Snimke: Hrvoje Salopek

Upredvečerje 23. listopada u Hrvatskoj matici iseljenika otvorena je izložba bečkoga Hrvata Hermana Hemeteka. Okupljene je najprije pozdravila organizatorica izložbe Marija Hećimović, voditeljica Matičina Odsjeka za hrvatske manjine, a zatim je pozdravio slovo održao i ravnatelj mr. sc. Marin Knezović. - Ova izložba je poziv na raznolikost koja nam je tako svima potrebna. Raznolikost koja je u temeljima ustanove kojoj sam na čelu. Bez prihvatanja različitosti nema budućnosti ove zemlje, ovog naroda i njegovih izdanaka izvan matičnoga državnog teritorija. Zato su ova zgrada i ovaj prostor kao stvoreni za ovu izložbu, kao stvoreni za raznolikost - rekao je u svome pozdravnom govoru ravnatelj Knezović.

EKSPRESIJA BOJE I SNAŽNI POTEZI

Izložene radove i autora iscrpno je predstavila povjesničarka umjetnosti iz Sušice Olga Šram.

- Mala retrospektiva koju je priredila Hrvatska matica iseljenika u Zagrebu obuhvatila je odabrana djela iz značajnijih faza slikara Hermanna Hemeteka. Potvrdila je ovog autora kao zanimljivog i radoznalog umjetnika koji se otisnuo u avanturu slikarstva u kojoj je sam stjecao potrebna iskustva, sigurnost i zrelost neprestanim istraživanjem i radom. Pripadnik je generacije koja je na likovnu scenu kročila u vremenu sve učestalijih i radikalnijih promjena u svijetu umjetnosti i tendencija individualizacije vizualnog izražavanja, što će se znatno odraziti i na njegovu stvaralačkom putu. Zbog toga u Hemetekovu doista opsežnom opusu nailazimo na raznolikost izraza i razno-

Herman Hemetek rođen je 1944. u Korenjaku, a odrastao je u Zagrebu, Bjelovaru i Velome Lošinj. Godine 1974. trajno se naselio u Beču. Iako je Hemetek završio Nautičku akademiju, slikanjem se bavi od djetinjstva i prvu izložbu imao je prije pola stoljeća, 1962. godine. Redovito, od 1987. godine, izlaže na skupnim ili individualnim izložbama u Austriji i Hrvatskoj, a rad mu karakteriziraju različiti stilovi i tehnike. Hemetek je politički aktivan u Ligi za ljudska prava, radu nacionalnih manjina Austrije i posebno gradišćanskih Hrvata.

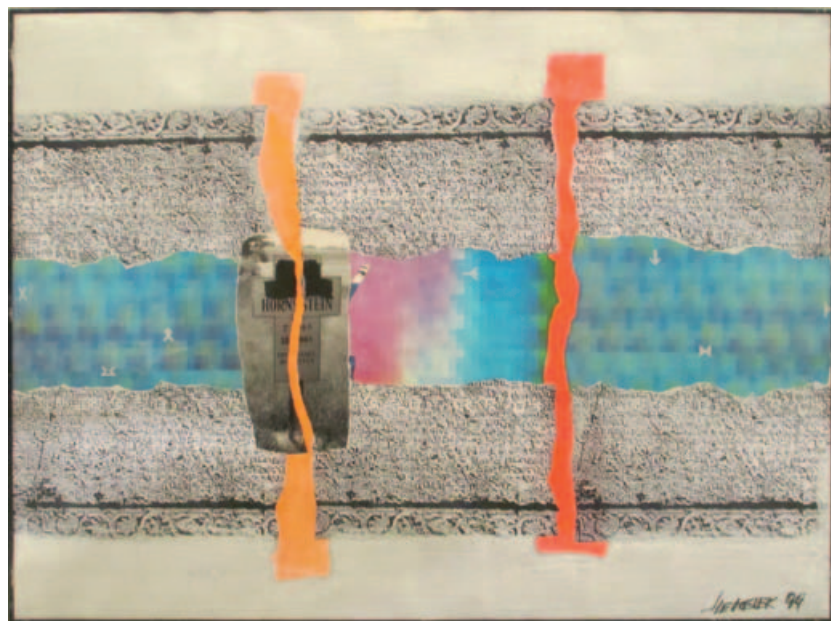

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

rodnost tema kakvu rijetko susrećemo u većine umjetnika. Dobro poznavanje dvaju kulturnih prostora, hrvatskoga - kojeg doživljava intimistički i austrijskoga - u kojem prepoznaje izrazitija europska strujanja, objašnjava autore orijentacije, osobito one prema ekspresiji boje i snažnim potezima. Većinu njegovih djela odlikuje neobična i slobodna interpretacija motiva te otvorena i dinamična kompozicija. Međutim, pojedine cikluse stvarao je s točno određenom porukom. Ovdje trebamo posebno istaknuti svojevrstne likovne montaže koje su njegov osobni apel za očuvanje hrvatskoga identite-

ta, tradicije i pisma. Također, i impresivna djela s nizom simboličnih prikaza križa kojima reagira na patnju, rat i progonstvo. Istodobno, mnogobrojna putovanja diljem svijeta, morem i kopnom, bila su mu često inspiracija za nastanak pojedinih djela ili ciklusa. Posebno zanimljiv te prepoznatljiv po jarkom i otvorenom koloritu jest onaj s Tibeta – rekla je Olga Šram.

Nakon četverogodišnje pauze Herman Hemetek ponovno se predstavlja zagrebačkoj publici izložbom "Retrospektive" u Hrvatskoj matici iseljenika. Izložba u prostorima Matice otvorena je za javnost do kraja studenoga. ■

ENG An exhibition featuring the work of Viennese Croatian Herman Hemetek opened at the Croatian Heritage Foundation. Hemetek has lived in Vienna since 1974. Since 1987 he has regularly staged solo and group exhibitions in Austria and Croatia. His work is characterised by a diversity of styles and techniques.

Sveti Nikola jedan je od najčašćenijih ljudi na našem planetu, kako u pravoslavnom tako i u katoličkom svijetu. Njega časte čak protestanti i ostali kršćani "zaboravljajući" u ovom slučaju svoje protivljenje čašćenju svetaca, a ljudi koji nisu organizirani vjernici vesele se Nikolinju sa svojom djecom. Ostao je glasovit po svojoj dobroti i pomaganju djece i siromaha, a čime, evo, već šesnaest stoljeća nadahnjuje svijet i podsjeća nas na to svakoga svog blagdana. Nacionalni je zaštitnik Rusije i Grčke, a sve manje ljudi zna da je to glasoviti biskup grada Mire u Siriji iz IV. stoljeća. Važno je za dječji zdravi rast da dječje radosti i u našem narodu upotpunjujemo toplinom, darovima, igrokazima, pjesmama i blagoslovima sv. Nikole. Takav njegov duh ne njegujemo samo na Nikolinje 6. prosinca, nego kad god učinimo dobro djelo djeci i siromasima.

Nedavno sam primijetio kako smo u našem narodu u jednom važnom slučaju zaboravili velike i sudbonosne dječje darovatelje i tako ostali zakinuti i danas toliko potrebnim nadahnućem sv. Nikole. Dogodilo se to u Sisku, mjestu osnovanom prije Krista, sjedištu hrvatskoga kneza Ljudevita Posavskog u 9. stoljeću, gradu pod kojim je 1593. odlučujućom pobjedom zaustavljeno širenje krvave turske agresije prema zapadnoj Europi. Naime, u Sisku je 1942. i 1943. postojalo "Prihvatilište za djecu izbjeglica". U bitci partizana i njemačke vojske 1942. na Kozari, uglavnom strateškom pogreškom Tita, poginulo je 3.500 partizana pretežno srpske nacionalnosti i oko 8.000 zarobljeno. I upravo je s

Nikolinje za svaki dan i NDH

Krajnje je vrijeme da svi u našoj javnosti (posebice političari, a ne samo rijetki publicisti i povjesničari!) počnu diferencirano, od činjenice do činjenice, od slučaja do slučaja, govoriti o događajima u vremenu NDH, a ne da se sve svodi pod otrcane komunističke etikete zla i pod zločine koji su se događali

tog područja dovezeno najviše djece u sisačko prihvatilište. Stizala su djeca bez roditelja i s drugih strana. Već u prvome tjednu osnutka prihvatilišta, kad su sirota djeca počela pristizati, nadbiskup Stepinac piše u duhu sv. Nikole svim župnicima da u svojim župama po obiteljima smjeste tu djecu, a on će im od Nadbiskupskog Karitasa namiriti sve troškove. Pri tome je sam u svoju nadbiskupsku kuću u Brezovici uzeo na skrb 80 djece. Ni dva tjedna nakon toga Stepinac piše ponovno okružno pismo u kojem traži pomoć za tu djecu pa naglašava: "Hiljade je obitelji unesrećenih. Hiljade domova spaljenih. Hiljade djece ne zna ni za oca ni za majku."

DJECA SMJEŠTENA PO OBITELJIMA

U nadbiskupa Stepinca ugledali su se mnogi pa je tako među prvima Crveni križ NDH na čelu s prof. Kamilom Broslerom slao djeci u Sisak odjeću, hranu i lijekove. Sisački kateheta Petar Žagmeštar gotovo svakog dana obilazio je sisačke obitelji, prosio mlijeko i druge životne namirnice za djecu u prihvatilištu. Posebice je Ministarstvo udružbe NDH, na čelu s učiteljem Antunom Dumbovićem, uspješno smještalo djecu po obiteljima. Dr. Julije Budisavljević sa suprugom, pravoslavac i veliki Stepinićev prijatelj, zajedno sa Stepincem pomagao je pri udomljivanju djece. Razne udru-

ge NDH kao što je "Ženska loza" također su sudjelovale u tome, a liječnik iz Sunje dr. Antun Najžar medicinski se brinuo za tisuće djece. I tako redom.

Glasoviti odvjetnik u političkim procesima Ivo Politeo dokumentirano je tvrdio da je Stepinac zaslužan za spas 7.000 partizanske djece. Jedan od Stepinčevih životopisaca, Vladimir Horvat, piše da je zaslugom Stepinca spašeno od gladi i smrti poimence 6.717 djece, pretežno pravoslavnih roditelja, te da je to jedno od najplemenitijih Stepinčevih djela u to ratno vrijeme. A nedavno je bila, čitam, komemoracija na sisačkome dječjem groblju za u ratu umrlu i tamo pokopanu djecu. Redali su se govornici, ali čak od političara ni slova o svim tim dobrim ljudima duha sv. Nikole. Jedino su spomenuli suprugu dr. Budisavljevića, Dijanu. Ali komunističke vlasti osudile su Stepinca nakon rata na 16 godina zatvora, a dr. Budisavljeviću nisu dopustili da svjedoči u njegovu obranu. Dr. Najžara su osudili na smrt i strijeljali, kateheta Žagmeštra odveli su iz kuće u svibnju 1945. i ni danas mu se za grob ne zna.

Za vrijeme komunističke jugo-države za sve zlo u Drugome svjetskom ratu okrivljivala se ratna država NDH i Katolička crkva. Po navedenome slučaju izgleda da i danas vlada isto informativno gebelsovsko nasilje te da se puna istina o stvarnim činjenicama ne smije i ne može ni danas iznijeti. A znamo

da samo zlu koristi ta lažna promidžba i ciljano prešućivanje istine. Odgovorni za to daleko su od promicanja osnovne ljudskosti i istinoljubivosti, koje su danas toliko potrebne našem narodu, a da duh svetoga Nikole i ne spominjemo.

DIFERENCIRAMO O DOGAĐAJIMA U NDH

Ovaj slučaj pokazuje da je krajnje vrijeme da svi u našoj javnosti (posebice političari, a ne samo rijetki publicisti i povjesničari!) počnu diferencirano, od činjenice do činjenice, od slučaja do slučaja, govoriti o događajima u vremenu NDH, a ne da se sve svodi pod otrcane komunističke etikete zla i pod zločine koji su se događali. Toliko toga je u te četiri godine apokaliptičkih ratnih vremena, kad je na prostorima NDH ratovalo šest-seдам različitih vojska, i plemenitoga i vrijednoga bilo! Zašto, primjerice, gledati samo crno-bijeli profil čovjeka, književnika i političara Mile Budaka i ne znati punu istinu o njemu?! Nobelovac Vladimir Prelog, po vlastitom svjedočenju, izravnom je Budakovom pomoći preko Njemačke dospio u Švicarsku?! A do stoje je i pravedno priznati svačije dobro! I vragu priznaj, kaže mudrost, nešto dobra ako je tu, barem da ima oštre rogove! Ali izgleda da ćemo morati još dugo patiti i izdržavati da nas ogrije takvo sunce slobode i osnovnog poštenja. Radi sadašnje, buduće i bivše djece vrijeme bi bilo da nas stvarno ogrije, jer uistinu "...mogla bi nam s malo duha i širine, golubinjim letom i trešnjevim cvijetom osvitati jutro. I u miru svatko svoj kruh da lomi i živi bez zebnje, malo bi svima bilo ljepše!". ■

**Priznaj tuđe dobro,
pa i vragu da ima barem oštre rogove!**

Antika kao arkadijsko utočište

Izložba donosi više od 130 djela najutjecajnijih hrvatskih slikara i kipara toga razdoblja. Posebnu atrakciju izložbe predstavlja "Kirka" Bele Čikoša Sesije, koja se nalazi u fundusu galerije *Magyar Nemzeti* u Budimpešti

Petra Vugrinec govori na svečanom otvaranju izložbe

Bakanal, 1893., FC Medović, Moderna galerija, Zagreb

Tekst: **Uredništvo**

Snimke: **Hina i Klovievi dvori**

U zagrebačkoj galeriji Klovievi dvori može se pogledati izložba "Alegorija i arkadija - antički motivi u umjetnosti hrvatske moderne" posvećena hrvatskoj modernini. Izložba donosi više od 130 djela najutjecajnijih hrvatskih slikara i kipara toga razdoblja. Posebnu atrakciju izložbe predstavlja "Kirka" Bele Čikoša Sesije, koja se nalazi u fundusu galerije *Magyar Nemzeti* u Budimpešti. Mađarska vlada otkupila ju je na Milenijskoj izložbi u Budimpešti, davne 1896., za fundus Nacionalne galerije i od tada nije izlagana u Hrvatskoj. Uz slike iz Bugarske i Mađarske izložba će predstaviti dosad

Kraljica ruža, 1902., R. Auer, privatno vlasništvo

Mlada patricijka A. B. Bukovac, 1890., Moderna galerija, Zagreb,

Oplemenjivanje svakidašnjega života

Antički motivi prisutni su jednako u slikarstvu, skulpturi i primijenjenoj umjetnosti te su dio sveopćega aktualnog duha vremena, od klasicizma i romantizma preko secesije i simbolizma. Antika postaje ambijent za mnogobrojne žanrovske prizore, scenografija za temeljna pitanja ljudskog postojanja, izgovora za ženske aktove u kulturi koja je njegovala kult tijela za kulturu koja ga se sramila. To je vrijeme kada umjetnost nastaje isključivo da bi oplemenila svakidašnji život. U europskoj umjetnosti pojava antičkih tema i motiva sredinom 19. stoljeća događa se u sklopu pokreta nazvanog esteticizam u Engleskoj, larpurlartizma (*L'art pour l'art franc.* – umjetnost radi umjetnosti) izlaganog na izložbama pariškog Salona, a u zemljama srednje Europe u sklopu pokreta simbolizma i secesije. Jedan od najpoznatijih predstavnika *neo-grec* umjetnosti je slavni slikar Sir Lawrence Alma - Tadema. Antika je služila kao arkadijsko utočište tadašnjem čovjeku na pragu suvremenog doba, jedino čvrsto uporište u vrijeme kada se svijet sasvim mijenjao. Izložbom u Galeriji Klovićevi dvori koja predstavlja mahom remek-djela antičke motivike i inspiracije i to najznačajnijih umjetnika hrvatske moderne želi se istaknuti iznimno kvalitetan korpus u sklopu ovoga specifičnog fenomena europske umjetnosti na prijelazu stoljeća.

neizlagani i gotovo nepoznati veliki Bukovčev akt "Andromeda" iz Narodne galerije u Ljubljani.

Atraktivnosti izložbe zasigurno pridonose i remek-djela koja rijetko napuštaju svoje matične muzeje i galerije poput "Bakanala" Mate Celestina Medovića ili velikih alegorijskih kompozicija Vlahe Bukovca iz Umjetničke galerije u Dubrovniku, koja je samo za tu priliku restaurirana i predstavljena javnosti. Izložba donosi i neotkrivena djela iz pri-

vatnih kolekcija, a uz slike predstavljene su skulpture najvažnijih hrvatskih kipara Roberta Frangeša Mihanovića, Rudolfa Valdeca, Ive Kerdića i Ivana Meštrovića. Također, izloženi su i sadreni odljevi antičkih skulptura poput Apolona Belvederskog ili Venere Milske, prema kojima su se ravnali estetski kanoni u 19. stoljeću.

ENG Zagreb's Klovićevi Dvori gallery is hosting *Allegory & Arcadia – Antiquity Motifs in Croatian Modern Art*, an exhibition focusing on Croatian modern art.

NOVA OTKRIĆA

Izložba je autorski projekt kustosice Klovićevih dvora Petre Vugrinec, napravljena u suradnji s Irenom Kraševac s Instituta za povijest umjetnosti i Darijom Alujević iz Arhiva za likovne umjetnosti HAZU-a. Vugrinec je objasnila kako je izložba proizašla iz studijskoga projekta koji je rezultirao velikom izložbom i nekim novim otkrićima koja bi mogla biti prepoznata u širem europskom kontekstu. "Pokazalo se da je riječ o najplodnijem razdoblju njihove umjetničke produkcije, da su upravo kroz antičke motive nastajali gotovo pa vrhunci opusa tih umjetnika", istaknula je.

Izložba u Zagrebu valorizira domaće priloge umjetnosti antičke inspiracije, a da je tema značajna i aktualna svjedoče i mnogobrojne publikacije i izložbe koje se posljednjih godina bave ovom temom od kojih je najpoznatija ona održana 2011. godine u Victoria & Albert muzeju u Londonu pod nazivom: "The Cult of Beauty - The Aesthetic movement 1860. – 1900." Mnogobrojna remek-djela naših slikara i kipara svjedoče o jednako relevantnoj hrvatskoj dionici esteticizma. ■

“Domovina uvijek srcu nedostaje”

“Hrvate koji su stalno naseljeni u Luandi mogli bismo nabrojiti gotovo na prste jedne ruke. Međutim, ima dosta naših ljudi koji rade u Angoli. Većinom obavljaju poslove vezane uz naftu odnosno tzv. *off shore bussiness*”, kaže Ante Čipčić

Obitelj Čipčić

Razgovarala: Željka Lešić

Splićanina Antu Čipčića život je odveo u daleku egzotičnu Angolu, gdje duboko u srcu čuva svoju Hrvatsku kojoj se jednog dana želi vratiti. Rođen je 1965. u Splitu, a osnovnu školu završio je u Dugopolju, zatim Klasičnu katoličku gimnaziju u Splitu te studira u Zagrebu na Filozofsko-teološkom fakultetu. Ante je u sretnom braku s Angolkom Natalijom i imaju troje djece: Antonelu (19), Mari-
na (18) i Mariju Carmen (13).

Kada ste otišli u Angolu i koji su bili razlozi Vašeg odlaska?

— U Angolu smo otišli početkom 1998. g. Razlog odlaska bio je poduprijeti privatno/obiteljsko poslovanje. Naime, otac moje supruge je Angolac, što je objašnjenje zašto smo se odselili u Angolu. Ina-

če, on je stomatolog s diplomom Zagrebačkog sveučilišta. Prije našeg odlaska iz Hrvatske ostavili smo otvorene dvije opcije: da se uskoro vratimo ili da ostanemo na dulje vrijeme. I, eto, ostali smo.

Kako ste se snašli u novoj domovini?

— Budući da sam stalno bio u obiteljskom okruženju, snašao sam se dosta dobro. U početku, dok ne naučite jezik, svakako je malo teže. Zatim je potrebno ući u duh naroda, “angolanizirati se” na neki način. Ali, moram priznati da se nisam u potpunosti uklopio u njihov mentalitet u smislu da bih stvorio jaka prijateljstva s Angolcima.

U kojem gradu živite i ima li ondje Hrvata?

— Živimo u glavnome gradu koji se zove Luanda. Hrvate koji su stalno naseljeni tu mogli bismo nabrojiti gotovo na prste jedne ruke. Međutim, ima dosta Hrvata koji rade u Angoli. Većinom obavljaju poslove vezane uz naftu odnosno tzv. *off shore bussiness*. Većinu tih Hrvata poznajem, a s nekima sam se zaista dobro prijateljičio.

Opišite nam grad u kojem živite? Kako su Vas prihvatili?

— Luanda je priobalni grad Angole, nekadašnje portugalske kolonije, te ga stoga karakterizira portugalska arhitektura, u novije vrijeme pomiješana s modernom gradnjom. Tu je velika luka, stara tvrđava San Miguel, lijepo zdanje Nacionalne banke, kao i nekoliko starih katoličkih crkava. Državna bolnica “Maria Pia” jedna je od najstarijih u Africi. Luanda je grad kontrasta, od luksuznih rezidencija do oskudnih četvrti u koje su se ljudi useljavali spašavajući glavu od višegodišnje-

Sestre Antonela i Maria Carmen

ga građanskog rata. Danas se grad brzo i konstantno širi, a neki od novih dijelova mogu se uspoređivati s Europom. Prema posljednjim procjenama Luanda ima oko sedam milijuna stanovnika. Trenutno je drugi najskuplji grad na svijetu. Stalne gužve u prometu ometaju normalan život i poslovanje. Korupcija je veliki problem. Velike su socijalne razlike. Mentalitet ljudi u Luandi u mnogočemu je drukčiji od onog u drugim dijelovima Angole. Rekli bismo da su ljudi u provinciji dosta opušteni i skromni. Luanda plaća cijenu milijunskoga grada. Ja sam u biti zadovoljan kako su me primili Angolci koji me dobro poznaju. Drukčije me gledaju od ostalih stranaca koji su tu samo s radnom vizom. Žao mi je što je za većinu stranaca Angola samo izvor dobre zarade, područje gdje "miriši novac". Mnogi identificiraju Angolu s glavnim gradom Luandom, što je pogrešno. Na taj način dobiva se i u svijet prenosi pogrešna slika o ovome narodu.

U uvodnome razgovoru pohvalili ste se da su vam djeca izvrsni sportaši...

— Marin i Maria Carmen su angolski reprezentativci u plivanju. Najjača im je disciplina prsno plivanje, a Marinu i leptir. Ove godine oborili su rekorde za svoju dob. Ipak je to daleko od afričkih, a kamoli od europskih podija: Marin 100 m prsno (1.10.06) i Maria 50 m prsno (35.82). Važnost koju država pridaje ovome sportu je mala. Uvjeti za treniranje i napredovanje nisu na zadovoljavajućoj razini. Unatoč tome, oni koji vode plivanje, kao i plivači, entuzijasti su koji zaista naporno rade. To nam je važnije od rezultata i rekorda. Marin i Maria do

Marin Čipčić na takmičenju u Dubaiju

Maria Carmen s ponosom nosi hrvatski dres

sada su skupili dosta medalja i ponešto pokala s nacionalnih i afričkih natjecanja. Trenutno se pripremaju za Juniorsko svjetsko prvenstvo u Dubaiju za koje Marin trenira na poljudskim bazenima u Splitu, u klubu Grdelin.

Hoće li sudjelovati na predstojećim Hrvatskim svjetskim igrama?

— To bi svima nama bila ne samo velika želja, već i velika čast, a iznad svega ponos. O tome ne treba trošiti previše riječi.

Koliko djeca znaju o Hrvatskoj i znaju li hrvatski jezik?

— Moja djeca o Hrvatskoj znaju dosta. Vole slušati našu glazbu. Svi troje odlično razumiju hrvatski. Antonela najbolje govori, a onda Marin i Maria. Dakle, od starijih prema mlađima.

Koliko često dolazite u Hrvatsku?

— Godišnji odmor koristim samo u Hrvatskoj. Nastojim ga uskladiti sa školskim praznicima tako da uvijek povedem barem jedno od moje djece. Svi dođemo u Hrvatsku jedanput na godinu ili dvije. Domovina uvijek srcu nedostaje.

Kako liječite nostalgiju za domovinom?

— Tu nostalgiju za domovinom liječim tako da je što više 'uključim' u svoj život ovdje u Africi. U autu slušam jednu od hrvatskih radiopostaja uživo, Internet je stalno pri ruci za sve prilike. Kuhamo našu hranu. Na primjer, u dvorištu

sam napravio kamin u dalmatinskome stilu. Često vrtimo ražanj, pripremamo jela ispod peke. Vegete u kuhinji nikada ne nedostaje. Zna se okupiti nas 10-ak i više Hrvata na takvim druženjima. Jednom smo proslavili Dan državnosti u vrtu jednog restorana koji smo iznajmili za tu večer. U stalnom smo kontaktu s rodbinom i prijateljima u Hrvatskoj. Pratimo sve što se tamo događa. Hrvatska je stalno uz nas.

Namjeravate li se vratiti u Hrvatsku i razmišljate li o povratku?

— Želja za povratkom stalno postoji. Želio bih doživjeti starost i zatim sklopiti oči u Hrvatskoj. Hoće li to tako biti ovisit će o mnogim čimbenicima. Na kraju, o tome ponajprije odlučuje Bog.

Usporedite život u Hrvatskoj s onim u Angoli.

— Hrvatska je općenito sigurnija zemlja u kojoj je manje kontrasta, što je svakako prednost. Globalizacija čini svoje pa se i Angola dosta otvorila. Mlađi naraštaji iz Europe i ovi odavde "govore i pjevaju" istim jezikom. No, razlike su još uvijek vidljive. Dosta toga teško je uopće uspoređivati između Europe, Hrvatske i Afrike odnosno Angole. Novopridošli u Angolu se čudom čude, a mi koji smo već dulje tu navikli smo se na ove prilike i u čudu gledamo njih. Neki u načinu angolskoga života ne vide logiku, a drugi vide bogatstvo u različitosti. ■

ENG Split native Ante Čipčić now lives in distant Angola where he works for an oil company. He is married to Angola native Natalia with whom he has three children: Antonela (19), Marin (18) and Maria Carmen (13).

Prsten mira i majčinske ljubavi

“Ova knjiga je svjedočanstvo o teškim vremenima, ali isto tako i vremenima zajedništva i hrabrosti epskih razmjera. Ona ujedno pokazuje da je pokret Bedem ljubavi u temeljima hrvatske pobjede u Domovinskome ratu”, naglasio je na promociji dr. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskoga rata

Predstavljanje knjige
u Velikoj dvorani
Matice hrvatske

Napisala: **Lada Kanajet Šimić**

Snimila: **Snježana Radoš**

“D rama devedesetih godina 20. stoljeća bitno je obilježila naše živote. U njoj su veliku ulogu imali mnogobrojni, javnosti nepoznati, muškarci i žene, te ona ‘tiha’ većina dobrih ljudi koji su se angažirali iz najdubljih uvjerenja i s osjećajem obveze za vrijeme i prostor u kojemu su živjeli, spašavajući mnoge mlade živote”, napisala je u svome uvodnom tekstu knjige *Prsten mira i majčinske ljubavi* Slavica Bilić, jedna od osnivačica i prva predsjednica antiratnog pokreta majki *Bedem ljubavi*.

Velika dvorana Matice hrvatske bila je 11. listopada 2013. prepuna majki, sestara i supruga, članica legendarnoga Bedema ljubavi i drugih, kako je gđa Bilić zapisala, “javnosti nepoznatih dobrih ljudi” koji su nazočili predstavljanju ove dugoočekivane knjige, svjedoka bur-

nih događaja s početka Domovinskoga rata. Uz autoricu, o knjizi su govorili doc. dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskoga rata; Vladimir Bogdanić,

recenzent knjige; Smilja Dedić, članica Pokreta majki Srпкиnja za mir; Željka Križe, urednica knjige te Mate Maras, hrvatski pjesnik i prevoditelj.

MAMA, MIR I LJUBAV

“O ovom autentičnom pokretu majki, koji je djelovao 1990. - 1995. godine, do danas se nije previše pisalo, a ni razgovaralo te će nas objavljivanje ove knjige obraniti i ohrabriti, pomoći nam da sjećanja ne izbljede”, istaknuo je u svome pozdravnom slovu potpredsjednik Matice hrvatske Stjepan Sučić.

Zahvaljujući Hrvatskome memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskoga rata, koji uz primarne povijesne izvore prikuplja i javnosti predstavlja memoarsko gradivo, knjiga *Prsten mira i majčinske ljubavi* (prilozi za povijest Bedema ljubavi – pokreta majki za mir u Domovinskome ratu 1991. - 1993.) izašla je kao sedma u nizu. “Ova knjiga je svjedočanstvo o teškim vremenima, ali isto tako i vremenima zajedništva i

hrabrosti epskih razmjera. Ona ujedno pokazuje da je pokret Bedem ljubavi u temeljima hrvatske pobjede u Domovinske ratu", naglasio je na promociji dr. Ante Nazor, ravnatelj Centra, prisjetivši se legendarnog skupa na Krešimirovu trgu i jednako tako legendarnog govora Vlade Gotovca u kojemu je istaknuta oružana i nenaoružana Hrvatska, muška i ženska Hrvatska.

"Snaga majke je nevjerojatna! Najvrjednije u Bedemu ljubavi upravo su čiste i trajne emocije te univerzalne vrijednosti - mama, mir i ljubav - koje su izdržale teret bremenitih vremena", nadahnuto je govorio recenzent knjige Vladimir Bogdanić, koji se također ubraja u onu većinu angažiranih dobrih ljudi koji su svesrdno pomagali pokretu.

O svojoj pomoći Bedemu ljubavi emotivno je govorila gđa Smilja Dedić, članica Pokreta majki Srпкиnja za mir, koja je kao prognanica iz Hrvatske Kostajnice 1990-ih, unatoč mnogobrojnim prijetnjama i uvredama, svojim djelovanjem pridonijela puštanju iz Jugoslavenske narodne armije mnogobrojnih mladića srpske nacionalnosti te, zajedno s još nekolicinom istomišljenica, prikupila potpise majki srpske nacionalnosti koje traže priznanje Hrvatske.

EMOTIVNA PRIČA MAJKE

Kako su u Predgovoru napisale urednice knjige Željka Križe i Julija Barunčić Pletikosić, ova knjiga autobiografski, u dnevničkim zapisima, donosi sjećanja o djelovanju i radu Bedema ljubavi u prijelomnim godinama stvaranja moderne i neovisne hrvatske države. To je

Bedem ljubavi, Karlovac, ljeto 1991.; snimio Dinko Neskusil

ponajprije emotivna priča majke koja se kao i mnogobrojne majke u to vrijeme svojim jednim "oružjem" – snagom svoje ljubavi, volje, dostojanstva i upornosti, zalagala za mirno rješavanje jugoslavenske političke krize i zaustavljanje rata. No, sjećanje Slavice Bilić iznimno je važno jer je ona bila jedna od onih majki i žena koje su se 1991. javno usprotivile uplitanju JNA i uvlačenju njihovih sinova, tada mladih ročnika, u rješavanje jugoslavenske političke krize. Majke u Hrvatskoj snažno su zagovarale mirno rješavanje političkih sukoba, pokrenuvši tako prvu pravu antiratnu kampanju na prostoru bivše Jugoslavije.

Predstavljajući knjigu urednica Željka Križe naglasila je da je ovo prva knjiga iz serije HMDCCR-a *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990. - 1995. - Memoarsko gradivo* čiji je autor žena i samim time je drukčija. "To nisu samo memoari, po literarnim vještinama knjigu može-

mo svrstati u dokumentarni roman", naglasila je Križe. Sadržaj knjige obogaćen je fotografijama i novinskim člancima iz toga vremena te apelima i dopisima Bedema ljubavi koji su kronološkim redom prepisani u posebnom prilogu knjizi.

"ZNAM ŠTO OSJEĆAM"

O velikim i malim događajima, velikim i malim mjestima, velikim i malim ljudima u životu Slavice Bilić nadahnuto je govorio ugledni hrvatski pjesnik i prevoditelj te prijatelj gospođe Bilić, Mate Maras. "Niko ti ne može zajahati na leđa ako nisu pognuta - poznate su riječi Martina Luthera Kinga koje kao da su pisane za Slavicu Bilić", slikovito je opisao svoju dragu prijateljicu.

I na kraju, prekidana čestim pljeskom, okupljenima se obratila sama autorica. "Prošlo je puno vremena, isprva mi je bilo teško vratiti se u te dane, ta stresna vremena. Nisam književnica, no znam što osjećam i u knjizi sam to otkrila", rekla je Bilić.

Prikazujući jedan od autentičnih antirratnih pokreta, knjiga *Prsten mira i majčinske ljubavi* značajan je prilog našoj povijesti koji svjedoči o otporu agresoru one druge, civilne Hrvatske koja je jednako kao i braniteljska Hrvatska pridonijela stvaranju slobodne države. Kako je lijepo rekao Stjepan Sučić - pokret Bedem ljubavi bio je i ostao hrvatski branitelj, liječnik, veleposlanik, majčino krilo i zaštita. ■

ENG Slavica Bilić's book *Prsten mira i majčinske ljubavi* (*Ring of Peace and Motherly Love*) was presented in Zagreb. Mrs Bilić was one of the founders and the first president of the anti-war group Ramparts of Love.

Bedem ljubavi na Trgu sv. Petra, nakon primanja kod pape Ivana Pavla II.

Slom francuskih Ilirskih pokrajina

Poslije Napoleonova poraza u Rusiji austrijska vojska zaposjela je u jesen 1813. Ilirske pokrajine južno od Save pod francuskom vlašću, čime je teritorij današnje Hrvatske, iako i dalje podijeljen na povijesne pokrajine, prvi put poslije srednjega vijeka okupljen u jednoj državi – Austrijskoj Carevini

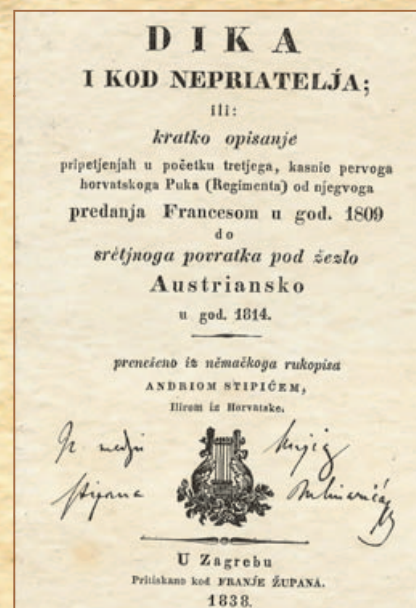
Piše: **Željko Holjevac**

“**I**lirske provincije, zbir pokrajina, jedne nekoć mletačke, a druge austrijske, razlikuju se međusobno po klimi, jezicima, po naravi stanovništva, napokon po svim osobinama koje tvore različitost među narodima. Od sjevera do juga duge su dvije stotine i trideset milja. Njihove granice na sjeveru dopirale su do Tirola, a na jugu završavale na granici skadarskog pašaluka. Sačinjene od sudskih kotareva Lienza i Lilliona u Tirolu, okruga Villach u Koruškoj, Kranjske, goričke grofovije, Trsta, civilne i vojne Hrvatske na desnoj obali Save; mletačke i austrijske Istre, Rijeke, Dalmacije, države Dubrovnik i pokrajine Boke kotorske, brojile su gotovo dva milijuna duša što Nijemaca, Ilira, Talijana, Albanaca i konačno pojedinaca iz svih

ovih krajeva koji su se okupili u Trstu. S toliko običaja koliko i pokrajina, s toliko proizvoda koliko i lokaliteta, a osobito po različitom načinu življenja nisu imale ništa zajedničko. Zato ni zakoni ni uprava nisu mogli biti jednoobrazni, niti je isti režim mogao odgovarati stanovnicima Vojne Hrvatske koji čuvaju granice, ili trgovcima grada Trsta, kranjskim plemićima, rudarima Idrije i Bleiberga, odnosno pomorcima Dalmacije i Albanije”, zabilježio je u svojim uspomenama maršal Marmont, upravitelj Ilirskih pokrajina u sastavu Francuskoga Carstva pod Napoleonovom vlašću.

PODRUČJE JUŽNO OD SAVE

Početkom 19. stoljeća Francuzi su pod vodstvom svoga vojskovođe i cara Napoleona Bonaparte zauzeli Dalmaciju i Istru, ušli u Dubrovnik i proširili svoju vlast na dio Hrvatske južno od Save, a zavlada li su i dijelom slovenskih zemalja. Sve te krajeve Napoleon je 1809. ujedinio kao Ilirske pokrajine. Sastojale su se od pet civilnih i jedne vojničke pokrajine: Koruška, Kranjska, Istra, Dalmacija (s Dubrovnikom i Bokokotorskom), Civilna Hrvatska (između Zagreba i Rijeke) i Vojna Hrvatska (Karlovački generalat i Banska krajina). Središte Ilirskih pokrajina bilo je u Ljubljani. Za upravitelja je postavljen maršal Marmont. Pokušao je provesti građanske reforme, ali u tome nije imao većeg uspjeha jer je francuska vlast u Ilirskim pokrajina-

Hrvati kao “dika i kod neprijatelja”

ma bila kratkotrajna. Na njegov poticaj izdao je filolog i lički svećenik Šime Starčević 1812. u Trstu gramatiku *Novu ričoslovicu iliričku*, rani pokušaj standardizacije hrvatskoga jezika na štokavskoj ikavici. U Rijeci je 1809. osnovana trgovačka komora, a 1811. dovršena je nova cesta Karlovac - Rijeka, koja je po Napoleonovoj ženi Mariji Lujzi nazvana Lujzinskom cestom. Oko 200 Hrvata upućeno je u francuske vojne škole, a Marmont je ustrojio šest “ilirskih” (hrvatskih) pukovnija. Pješačke pukovnije iz Vojne Hrvatske, u kojoj su Francuzi zadržali vojni ustroj, sudjelovale su 1812. u Napoleonovu pohodu na Rusiju. Oko dvije trećine ljudstva nije se vratilo kući. U ožujku sljedeće godine ustrojena je u Karlovcu prva hrvatska konjanička pukovnija u sastavu francuske vojske. Ona je kasnije razoružana, a ljudstvo raspoređeno u druge postrojbe.

SLOM 'MALOG KORZIKANCA'

Potpuno uništenje francuske vojske u Rusiji 1812. nagovijestilo je slom "malog Korzikanca", kako su Napoleona zbog njegova niskog rasta podrugljivo zvali njegovi europski protivnici. Europske monarhije – Austrijska Carevina, Kraljevina Pruska i Rusko Carstvo – udružile su se u borbi protiv francuske prevlasti, a pridružila im se i Velika Britanija s Irskom. "Napoleon od Rusov skoncsan da se proti njima, i Prajsom osveti 1812 i 1813 nesamo od Francie nego i po svih osvojenih derxavah silno nishta manje po broju nego biashe pervo na novo kod rike Rhona hitro sakupio jest vojstvo. Alli niti Rusi i Prajsi, i najposlie i Austrianci, niesu drjemali, nego za ovoga nemirnoga csovika docsekati pripravnijesu stajali, i joshter vechma za rath se pripravljali", napisao je 1824. svećenik Juraj Antun Belić Ligatić u Bribiru iza Novog u Vinodolu.

U završnom ratu saveza europskih država protiv Francuske austrijska vojska je pod zapovjedništvom podmaršala Franje baruna Tomašića u drugoj polovici 1813. zaposjela Ilirske pokrajine. U kolovozu su Austrijanci ušli u Karlovac i Ogulin, u rujnu su potisnuli Francuze iz Rijeke i prodrli preko Istre u sjevernu Italiju, a nakon Napoleonova poraza u "bitci naroda" pokraj njemačkoga grada Leipziga sredinom listopada počele

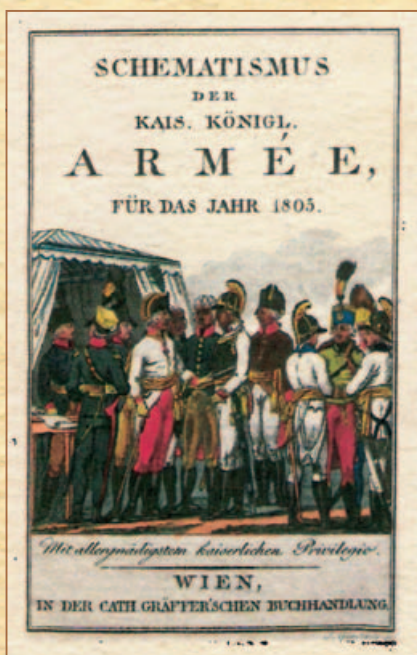
su u hrvatskim krajevima u sklopu Ilirskih pokrajina izbijati pobune i ustanci protiv Francuza. Belić Ligatić o tome piše: "Kad Napoleonovo vojstvo u Njemačkih darxavah jest bilo skoncsano, iz Tirolja takogdjer Korushke, Kranjske, i Horvatske Zemlje i Dalmatie, i Ugarskoga primorja etc. svikoliki Francuzi bili su iztjerani, jerbo i drugde i ovde u primorju od Gradov Senya, Novoga, Bribira, Grixan, Drivenika i Hrelina Bakra etc. i Istrie svekoliko ljudstvo na oruxje jest skocsilo, ter ono po suhu, a iz mora Inglesi sloxno Francuze jesu gonili, zasuxnyivali i koji se nehotihu pridati ubijali."

POBUNA HRVATSKIH VOJNIKA

Nakon što su austrijske snage pod zapovjedništvom podmaršala Tomašića krenule prema Dalmaciji i Boki kotorskoj, a Britanci s uporišta na Visu, gdje su se iskricali još prije pet godina, stavili pod svoj nadzor otoke Lastovo, Korčulu, Mljet i Ugljan, u rujnu 1813. pobunili su se hrvatski vojnici u francuskoj posadi u Budvi. Ubili su svoga satnika francuske narodnosti i ranili još nekoliko osoba, a zatim su krenuli u pljačku i paljevinu kuća francuskih pristaša. Na kraju su nestali iz Budve, u koju su bez ikakva otpora ušli Crnogorci. Posada od 300 ljudi u Herceg Novom položila je u listopadu 1813. oružje pred britanskom fregatom kojom je zapovijedao kapetan sir William Hoste. S preostalim snagama, pretežno talijanskim vojnicima, Francuzi su uspjeli još neko vrijeme zadržati Kotor u svojim rukama. Englezi i Hrvati

pod bojničkom Slossorom iskricali su se 10. studenoga 1813. na Hvaru i oduzeli taj otok Francuzima, a u Zadru se početkom prosinca pobunila bojna Ličke pukovnije, smještena u gradskoj posadi, nakon čega je taj grad pao u austrijske ruke. Budući da su Hrvati u Dalmaciji i Boki kotorskoj napuštali svoje dojučerašnje gospodare Francuze i prelazili Austrijancima ili Englezima, u siječnju 1814. svladana je uz pomoć vatrene potpore britanskih brodskih topova francuska posada u Kotoru kojim su privremeno zavladaali Crnogorci, a 26. siječnja iste godine francuski general Montrichard predao je Dubrovnik austrijskome generalu Todoru Milutinoviću. U lipnju je Milutinović s hrvatskim vojnicima prešao preko turskog područja kraj Debeloga brijega, istisnuo Crnogorce iz Kotora i zaposjeo Boku kotorsku s Budvom u ime austrijskoga cara.

Budući da se Francuska mirom u Parizu u svibnju 1814. odrekla Ilirskih pokrajina, koje je odmah pripojila Austrijska Carevina, odlukom kongresa europskih sila u Beču u lipnju 1815. potvrđena je austrijska vlast na području bivših Ilirskih pokrajina. Diplomatski pokušaj obnove Dubrovačke Republike nije uspio, a Britanci su se povukli s Visa i drugih hrvatskih otoka na južnome Jadranu. Na taj način je prije 200 godina teritorij današnje Hrvatske, iako i dalje podijeljen na povijesno oblikovane pokrajine, prvi put poslije srednjega vijeka okupljen u jednoj državi – Austrijskoj Carevini. ■

Austrijska vojska početkom 19. stoljeća

ENG In the autumn of 1813, following Napoleon's defeat in Russia, the Austrian army occupied the Illyrian provinces to the south of the Sava River under French control – marking the first time since the medieval period that the territory of modern Croatia has been under one authority, that of the Austrian Empire.

Suvremena proza čileanskoga pisca hrvatskih korijena

Sveučilišni profesor Oscar Andrés Barrientos Bradasic rođen je u Punta Arenasu 1974. godine. Doktorat je stekao na Sveučilištu u Salamanci. Živi u Valdiviji gdje radi kao sveučilišni profesor književnosti. Nagrađivan je za poeziju i prozu

Napisala: **Vesna Kukavica**

Perspektivnome čileansko-me piscu hrvatskih korijena Óscaru Andrésu Barrientosu Bradasicu (39) ovih dana u Zagrebu je objavljen prijevod prvoga romana i šest pripovijesti u zajedničkoj nakladi AGM – podružnice Zagrebačkoga holdinga i Hrvatske matice iseljenika. Prijevod sa španjolskoga jezika potpisuje dobra poznavateljica čileanske literature dr. sc. Željka Lovrenčić, koja je lani na *Hrvatskim studijima* u Zagrebu obranila doktorsku disertaciju iz područja španjolske *Croatice*. Riječ je o zanimljivoj suvremenoj prozi naslovljenoj *Vjetar je zemlja koje više nema*, čija fabula opisuje događaje u gradu na krajnjem jugu Čilea nazvanom *Hodočasnika Luka*, gdje snažan vjetar nosi sve

pred sobom. Glavni lik je ukleti pjesnik Aníbal Saratoga, koji ondje živi i nastoji upoznati njegove mitske korijene kako bi se bolje nosio s izazovima današnjice. Saratoga saznaje za legendarni ep *Azimut* i kreće u potragu za njim. Središnja figura epa je junak León de Abril i njegovi ratnici koji vjeruju u osvetničku prirodu vjetra.

KNJIŽEVNA ZVIJEZDA U USPONU

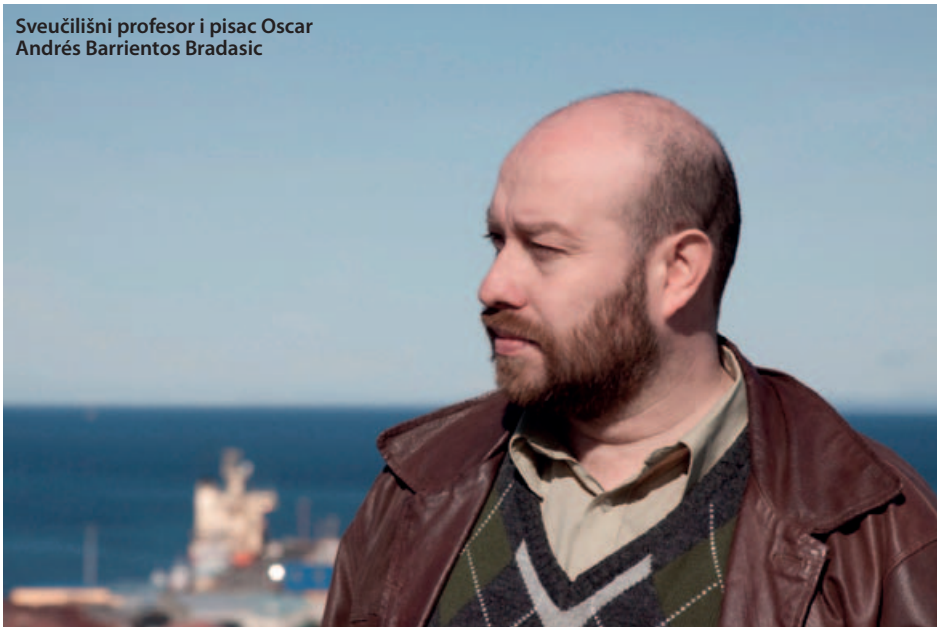
Ovaj roman na jedinstven način upozorava da je suvremeni svijet izgubio iluzije. Sveučilišni profesor i pisac hrvatskih

korijena Oscar Andrés Barrientos Bradasic rođen je u Punta Arenasu 1974. godine. Doktorat je stekao na Sveučilištu u Salamanci. Živi u Valdiviji gdje radi kao sveučilišni profesor književnosti. Nagrađivan je za poeziju i prozu. Objavio je dosad i pet knjiga pripovijesti.

Prepoznavši u Bradasicu književnu zvijezdu u usponu direktor AGM-a Božo Čović i glavna urednica te ugledne zagrebačke nakladničke kuće Grozdana Cvitan prihvatili su Matičinu inicijativu za daljnjom afirmacijom u domovinskoj javnosti suvremene proze pisaca hrvat-

Oscar Bradasic živi u Valdiviji gdje radi kao sveučilišni profesor književnosti

skih korijena. Dosad su u toj hvalevrijednoj književnoj inicijativi objavljeni prijevodi romana njemačko-hrvatske autorice Jagode Marinić (2009.), čileansko-hrvatskoga pisca Ramóna Díaza Eterovića (2010.), Juana Mihovilovića (2007.) i Eugenia Mimice Barasija (2006.) te australske književnice hrvatskih korijena Morgan Yasbinček (2011.). Inicijativa je izravan rezultat Matičina šestogodišnjega projekta *Hrvatske knjige izvan Hrvatske* koji u sklopu knjižnične djelatnosti prezentira svake godine na zagrebačkom međunarodnom sajmu knjiga Interliberu recentnu knjižnu produkciju hrvatskoga iseljništva iz prekoceanskih zemalja, hrvatskih manjina iz srednje i jugoistočne Europe te Hrvata iz Bosne i Hercegovine.

MORSKE PUSTOLOVINE BOEMA

- Óscar Barrientos Bradasic je autor dvaju vrlo neobičnih romana, i za latinsko-američke prilike. Prvi od njih koji smo ovom prigodom preveli, naslovljen *El viento es un país que se fue* (*Vjetar je zemlja koje više nema*, 2009.), vodi nas u daleke mitske predjele u koje se može putovati samo iz *Hodočasničke Luke*. S toga fiktivnog mjesta pratimo pustolovine i u drugome Bradasicevu romanu *Quimera de nariz larga* (*Dugonosa neman*, 2011.).

U njemu je, kao i u Bradasicevim sjajnim pripovijestima sabranim u *Trilogiji iz Hodočasničke Luke*, glavni junak okorjeli pijanac i pjesnik, boem koji obožava noćni život i epsku poeziju, Aníbal Saratoga. On je ujedno smiješni zabavljač i neumorni istraživač ulica toga grada smještenog vjerojatno u Mageljano-voj tjesnacu.

Roman pripada istodobno i regionalnoj i nacionalnoj književnosti, ali je ujedno "i simbol hispanoameričkoga jedinstva, neka vrst pandana Panamskome kanalu čime se naglašava povijesno-kulturno jedinstvo Latinske Amerike", suglasna sam s tamošnjim čileanskim kritičarom Marcelom Melladom. No, budući da slijedi najbolju tradiciju svjetske književnosti o morskim pustolovinama i ne samo nju, prevedeni Bradasicev roman *Vjetar je zemlja koje više nema* još je više od toga - univerzalno djelo. Pomalo podsjeća na Melvilleove i Conradove knjige, na one Francisca Coloanea, na Homerovu *Odiseju*. Sličnosti ima i s

Oscar A. B. Bradasic: *Vjetar je zemlja koje više nema*

U knjizi Óscara Barrientosa Bradasica na hrvatskome jeziku, uz roman *Vjetar je zemlja koje više nema*, objavljeno je šest odabranih pripovijesti i to: *Čovjek s dvije sjene*; *Muza i strašilo*; *Smrt ima kopčeva krila*; *Razbijanje tužnih zrcala*; *Let onkraj otoka* i *Simbolična strвина*.

Roman se sastoji od četiriju dijelova: *Azimut*, *Na području gdje puše pedeset bijesnih vjetrova*, *Kerguelen* i *Epilog*. Nakon pustolovina Aníbala Saratoga za *Azimutom* u *Epilogu*, naš pjesnik vraća se tamo odakle je krenuo - u *Hodočasničku Luku*. Njegovim povratkom završava roman s višeslojnom simbolikom kojom se čitateljstvu poručuje da je mit jedino što preživljava u književnosti; samo se njime može održati utopija. Budući da je riječ magičnom i oniričnom putovanju, grad na kraju svijeta - *Hodočasnička Luka* predstavlja vrata prema mitu o kojemu saznajemo u knjizi *Azimut* čiji je protagonist León de Abril. Mit se obnovio preko te knjige. Kritičar Adolfo Couve smatra da se u ovome djelu prije svega govori o čileanskoj književnosti koja razgovara s arhetipovima; to je djelo koje u izrazito lirskoj formi raspravlja o umjetnosti i umjetniku dok nam se pred očima nižu besmrtni mornari, izgubljeni gradovi i barovi u kojima plešu odaliske poput one u koje se zaljubio pjesnik Saratoga.

Kazantzakisovom i s Borgesovim djelima te s *Pustolovinama Artura Gordona Pyma* Edgara Allana Poea. Ovo zamišljeno putovanje je oda Čileu i njegovoj ljepoti, kritika njegova društva kao i osvrt na ne uvijek lijepu prošlost te zemlje. Ili, kao što kaže autor Óscar Barrientos Bradasic "priča o jednoj knjizi, jednoj ženi i jednomo brodu" - izjavila je prevoditeljica Željka Lovrenčić.

GALERIJA NEOBIČNIH LIKOVA

U Bradasicevu drugome romanu *Quimera de nariz larga* nastavlja se fantastično ozračje iz autorovih pripovijesti i njegova prvijenca. Susrećemo galeriju neobičnih likova kao što su podebeli ufo-log, fatalna žena s mačkom na ramenu,

suludi susjed saksofonist, ugledni ekonomist, okrutni operetni diktator i pjesnik koji živi u blizini Antartika, dodaje prevoditeljica Lovrenčić.

Drugim riječima, romanopisac Bradasic nastoji izgraditi prepoznatljive i stilski skladne mostove između poezije i fantastike, između priča o morskim pustolovinama i znanstvene fantastike te gotškoga romana i dnevnika. I u ovome romanu pjesnik Aníbal Saratoga luta ulicama grada na krajnjem jugu Chilea, na prostoru mnoštva legendi koje su oduvijek postojale na području Magallanesa. Ali, ni ovo djelo ne govori samo o tajanstvenome ludičkom prostoru. I u njemu se spominje čileanska povijest i stvarnost te vječna borba za vlast. ■

ENG The translations of the first novel and six short stories by promising Chilean writer of Croatian extraction Óscar Andrés Barrientos Bradasic (39) were recently promoted in Zagreb by joint publishers AGM and the Croatian Heritage Foundation. The works are translated by Željka Lovrenčić DSc.

UZ BLAGDAN SV. MARTINA

Sveti je Martin već stoljećima jedan od popularnijih svetaca u Katoličkoj crkvi. Rodio se na prostoru na kojem danas žive potomci sudionika velikoga hrvatskoga egzodusa u zapadnu Ugarsku u 16. stoljeću. Danas je to grad u jugozapadnoj Mađarskoj u blizini kojega su sela nastanjena Hrvatima, odakle su mnogi preselili u sam grad. Hrvati u polutisučljetoj dijaspori taj grad nazivaju Sambotel, a Mađari Szombately. U prošlosti je to bila rimska Sabaria, u kojoj se Martin rodio oko g. 315. U katoličkoj se hagiografiji naglašava kako je sveti Martin prvi svetac koji je imao svoj blagdan premda nije bio mučenik, nego se istaknuo svojim milosrdnim djelima, biskupskom službom i kršćanskim životom. Njegov blagdan, koji se slavi 11. studenoga, među kajkavcima i dijelom štokavaca poznat je pod imenom *Martinje*, a među čakavcima u inačici *Martinja*. Rjeđe se rabe glasovne inačice *Mertinja* i *Mrtinja* (npr. ponegdje u srednjem Gradišću u Austriji i u zapadnoj Mađarskoj), a još rjeđe inačica *Mratinja* (potonja je npr. zabilježena u Smokvici na Korčuli). Ta stara blagdanska imena zapravo znače Martinovo (slavlje, svečevanje), odnosno Martinova (svetkovina, fešta i sl.). Zato se kasnije pojavljuju i inačice blagdanskoga imena *Martinovo*, odnosno *Martinova*. Rjeđe je u Hrvata složeno ime *Martindan*, koje rabe pojedini štokavci. Uz blagdan svetoga Martina vezan je i naziv *martinsko lito* za razdoblje lijepoga vremena između blagdana Svih svetih i blagdana sv. Martina (npr. u Poveljani na Pagu, na otoku Vrgadi kraj Šibenika).

Piše: Sanja Vulić

U hrvatskim su govorima nazivi mjeseca studenoga često motivirani blagdanom koji je u pojedinom kraju u tom mjesecu važan. Najčešće se nazivaju po blagdanu Svih svetih, ponegdje i po blagdanu sv. Katarine, ili sv. Andrije. U Istri se pak ponegdje 11. mjesec naziva po blagdanu sv. Martina, npr. *martinščak* u Orbančićima kraj Žminja i u Labinu, *martišnjak* u Brseču, itd. Među hrvatskim pučkim nazivima motiviranim imenom blagdana svetoga Martina, spomenut ćemo ovom prigodom i povijesni pojam *martinščina*, kao naziv za raznovrsne kmetske daće kojih je rok za isplatu istjecao 11. studenoga. Među frazemima u kojima se spominje sveti Martin zanimljiv je usporedbeni frazem *nosi ka sveti Martin tikvicu*, koji se npr. rabi u Vinišćima kraj Trogira. Postanak toga frazema vezan je uz običaj nošenja pića težacima i pastirima u polju. Bilo je važno nositi piće oprezno, da se ne prolije. Taj frazem valja razmatrati u kontekstu vinske komponente koja se u puku povezuje s blagdanom sv. Martina. Upravo je ta komponenta posljednjih desetljeća u javnosti prevagnula kada se govori o sv. Martinu. Da sveti Martin nije "vinski svetac" samo na srednjoeuropskom prostoru nego i na mediteranskom, pokazuje npr. pučko ime *Sveta Martine-la* kao podsmješljivo ime ulice u gradu Hvaru u kojoj su stanovale žene sklone piću. Današnja komercijalizacija Martinja još više naglašava takav pristup tomu blagdanu, pa je na žalost sve manje onih koji znaju koliko je sveti Martin bio važan u razvoju zapadnoeuropske i srednjoeuropske kulture i promicanju duhovne baštine. ■

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Ugledni prof. gastronomije Božo Lučić ponovno nas dariva jednim starim receptom koji pokušava sačuvati od zaborava. Evo kako nam ga je predstavio: "Još jedno skoro zaboravljeno jelo izlazi na svjetlo dana, recept koji sam pronašao u Konavlima sasvim slučajno. Ovdje je vrlo bitno pripomenuti da je ovaj kolač/torta rađen za vrijeme i po završetku berbe grožđa. Ovo je recept za kolač siromašnih težaka i ribara napravljen kako bi se reciklirali suhi kruh i voće. Dakle, ne postoji neka izričita verzija i precizan recept, već ljudi koriste ono što imaju kod kuće. Ja sam jednostavno ostavio prostora vama da možete dodati što god želite, dodavanjem drugog voća ili čokolade, ili oraha, ili likera..."

Vrijeme pripreme:
60 min

SASTOJCI

500 g suhog kruha (po želji birate vrstu kruha)
5 dcl mlijeka
2 jaja
2 žlice domaćeg brašna

1 žlica kukuruznog brašna
1 limun (sok i naribana korica)
2 jabuke (ili 1 jabuka i 1 kruška)
1 šačica bijelog grožđa
1 šačica crvenoga grožđa
50 g suhih grožđica

50 g šećera ili dvije žlice meda
prstohvat soli
žlica maslinova ulja
šećer u prahu
orasi
bademi
pinjoli

Torta od suhog kruha

PRIPREMA Isječeni kruh na kockice namočiti s mlijekom i izraditi kruh rukama dok se ne dobije homogena smjesa. Ako se čini da je nešto više mlijeka, pritisnuti masu među rukama ili na cjedilu. Dodati prstohvat soli. Oljuštiti i isjeckati jabuke (ili jabuku i krušku), dodati u smjesu i preliti limunovim sokom. Oprati grožđe, izrezati bobice na pola, izvaditi sjemenke i po želji ih još usitniti i dodati u masu. Zatim dodati prethodno natopljene (u malo tople vode) grožđice, šećer ili med, oba brašna i limunovu koru, sjeckane orahe i bademe te na kraj jaja i promiješati lagano drvenom žlicom. Namazati uljem kalup i posuti s malo kristal šećera. Uliti smjesu u kalup i glazirati površinu s uljem, posuti s malo sitno sjeckanog ružmarina i ukrasiti pinjolima ili oljuštenim bademima. Torta se nekada pekla ispod sača/peke. Peći u pećnici zagrijanoj na 180 °C oko sat vremena. Kad se ohladi izvaditi je iz kalupa, posuti šećerom u prahu i poslužiti.

Gospić konačno dobio svoju knjigu

Kako je napomenuo dr. Rogić, u Gospiću je vidljiv nerazmjer između njegovih funkcija tijekom povijesti i demografskog stanja, negativna pogranična konotacija i usporen razvoj urbane strukture

Predstavljanje monografije u Gospiću

Razrušeno središte Gospića u jesen 1991. godine

Napisaao: **Zvonko Ranogajec**

U četvrtak 10. listopada u Gospiću je predstavljena monografija grada Gospića pod nazivom "Gospić, grad, ljudi, identitet", koju je izdao Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Gospić i Grad Gospić, dok je glavni urednik dr. sc. Željko Holjevac, voditelj Područnoga ureda Instituta Pilar u Gospiću. Predstavljanju knjige nazočili su mnogobrojni Gospićani, a među njima bio je i gospićko-senjski biskup mons. dr. Mile Bogović.

Biskup Bogović, autor jednog članka za knjigu, istaknuo je: "Veliku zahvalu izražavam Institutu Ivo Pilar i njegovu voditelju dr. Vladi Šakiću što je otvorio područni ured u Gospiću, a posebno što je na njegovo čelo stavio dr. Željka Holjevca, stručnu osobu koja voli ovaj kraj. Nakon što je Institut prije šest go-

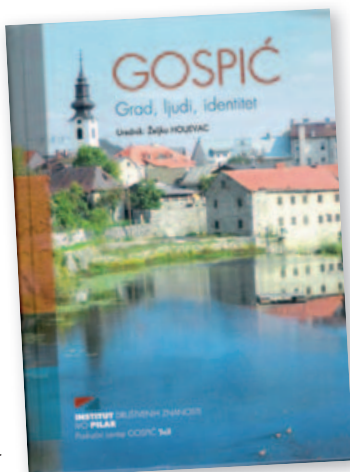
dina na temelju održanoga znanstvenog skupa izdao dvije knjige o identitetu Like, sada je Gospić konačno za svojih 400 godina dobio knjigu o sebi. Dovođeno je monumentalno djelo zbog čega bi trebala zazvoniti sva zvona u gradu. Knjiga ima i praznina koje se trebaju popuniti, a potpunije treba obraditi kraj 2. svjetskoga rata i poraća. To je zadatak gradu i kraju koji naknadno treba riješiti", zaključio je biskup Bogović.

Osim biskupa o knjizi su govorili gradonačelnik Gospića Petar Krmotić, ravnatelj Instituta Ivo Pilar dr. Vlado Šakić i predsjednik županijske skupštine Ličko-senjske županije te saborski zastupnik mr. Darko Milinović, dok su knjigu predstavili recenzenti dr. Zlatko Matijević, dr. Ivan Rogić, autori dr. Ante Bežen i sam urednik dr. Željko Holjevac. Knjiga ima 700 stranica, sastoji se od osam dijelova, ima 30 radova

38 autora. Kako je napomenuo dr. Rogić, u Gospiću je vidljiv nerazmjer između njegovih funkcija tijekom povijesti i demografskog stanja, negativna pogranična konotacija i usporen razvoj urbane strukture. Uz snažnu kulturnu tradiciju prisutno je i endemsko siromaštvo, kao i oprečni politički procesi integrativne jugoslavenske linije dijela srpskog stanovništva s elementima protudruštva.

Grad ima poput Vukovara dobar simbolički kapital i knjiga je dobra podloga za razvojne analize u kojima je vidljiva skromna poduzetnička kultura jer nema jakog tržišta. Dr. Ante Bežen istaknuo je da knjiga potvrđuje postojanje snažnoga ličkog identiteta za što ističe potrebu izrade leksikona Ličana i istaknutih Gospićana, kao i podizanje Parka ličkih velikana. Urednik dr. Holjevac zahvalio je gradu Gospiću na davanju prostorija za rad Instituta, kao i za pomoć u tiskanju knjige. Veliko je bogatstvo što Institut postaje rasadnik mladih intelektualaca i znanstvenika. ■

ENG *Gospić, the City, People and Identity* is a monograph presented recently in the town of Gospić. Many of the town's citizens turned out for the event, including Bishop of Gospić and Senj Monsignor Mile Bogović.

Naslovnica monografije Gospića

Ovdje nebo nije plavo

Listopadski dan u Berlinu. Sunčano i vjetrovito. Na ulicama susrećem ljude u kaputima. Hladnoća se pomalo uvlači pod kožu. Danas je ipak ljepše nego proteklih dana kad su se izmjenjivali kiša i magla. U zraku je bio neki čudni pritisak. Ljudi su se tužili na bolove glave. Danas se lakše diše. U "Esbanu" grobna tišina. U kupeima toplo. Uključeno je grijanje. Netko čita novine, netko knjigu, studenti i đaci unose matematičke račune u svoje bilježnice, netko drži psa na uzici, ili pridržava svoj bicikl.

Iz susjednog vagona harmonikaš ide ravno k nama i pjeva ruske pjesme. Za uzvrat mu ljudi ubace koji cent u plastičnu šalicu. Prepoznah među putnicima Mericu. Pitam je za zdravlje i kako podnosi promjene vremena. Odgovara mi riječima svoje prijateljice: "Ovdje nebo nije plavo i sunce ne isijava toplinu kao u mome rodnome gradu." Bio sam iznenađen, jer nebo je danas bez oblaka, a sunce u ovo doba godine ne može tako jako stopliti zemlju kao u ljetnim danima. "Možda ti je prijateljica bolesna, pa je i vrijeme za nju bolesno?" upitah Mericu. Tada mi je stala pričati kako joj je prijateljica došla u ovu njemačku metropolu prije desetak godina iz prekrasnog grada na Neretvi. Ona ga zove "Bijeli grad". Tada je bio crn jer se smrt nadvila nad njim da ga skroz satre, ali oni što hode kao "svjetlo svijeta i sol zemlje" nisu dali da mrak pobijedi. Došla je kaže iz pakla u "raj", samo je veliko pitanje koliko je ono bio pakao, a ovo "raj", jer "nije zlato sve što sjaj."

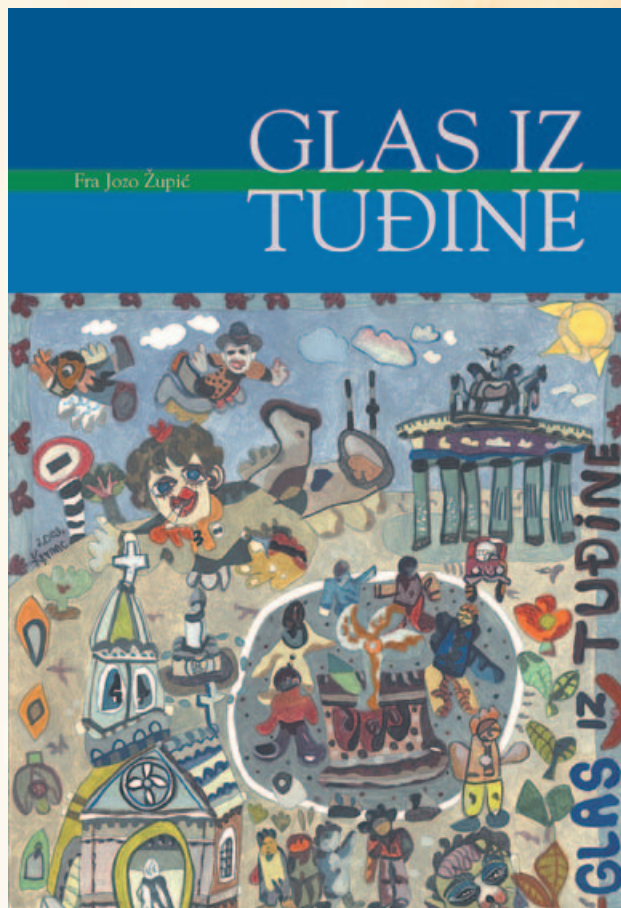
Uspjela je poslovno, proširila horizont, nešto je postigla i financijski, no nakon te "kalvarije" u srcu i dalje tinja želja i nemir za onim tamo, za "Bijelim gradom". Budi se čežnja

za toplinom, čistoćom srca, žuljevitim rukama naših starih, cvijećem koje uvijek miriše, pa i onda kad je već uvenulo, ali najviše za poznatim kišama koje padaju iz sveg srca i tope onu škrtu hercegovačku zemlju. Te su kiše opjevane u mnogim pjesmama. Merica već dugo poznaje svoju prijateljicu i gleda taj nemir i tugu, sreću zbog uspjeha koja traje jako kratko. U njoj gleda cvijeće koje je netko silom iščupao i presadio u hladnu, neplodnu zemlju, pa ne cvjeta jer su mu korijen i svi životni sokovi ostali tamo gdje cvijeće miriše, kiše padaju iz svega srca i sunce grli zemlju svojom toplinom.

Valja se Neretva i priča svoju priču. Oni tamo nemaju volje ni želje zastati i saslušati što im ima reći, a ovi ovdje osluškuju njene riječi udaljeni milijune godina, i tako uvijek u raskoraku, nikad zajedno. Ponekad ode svojim u posjet, pa se ponovno vraća, još tužnija, još nesretnija, jer odlazeći stavlja sebi sol na živu ranu, pa kad se vrati još više boli, još više peče. Ponese u srcu svoje najbliže, mirise grada, poneku pjesmu za nesretne trenutke kada čežnja postane nesnošljiva, novci bezvrijedni, a suze zamagle pogled. Prebire zrnca krunice moleći "Kraljicu Mira" za još malo snage, za

trunku, za mrvicu. Odgajana u kršćanskom duhu, nosi se s ovim "modernim vremenom" s krilaticom "neka, dat će Bog i Gospa, bit ćemo jednom svi svoji, a ne tuđi, svi na svome, a ne na tuđem. Nećemo prodavati svoj život u besćenje, za koju marku."

Merici se roje misli u glavi. I o svome životu mogla bi napisati knjigu. A i život prijateljice je poput romana. Nedavno ju je sreća. Nije sama. Ima muža i prekrasnog sina. Naprosto cvjeta. Možda joj više nije važno gdje je, jer tamo gdje je obitelj, tamo je srce. Smilovala se, kaže, "Kraljica Mira", pa makar na samo jedno zrnice.

Anin grijeh

Tekla je bistra Una. Ni slutila nije što se u njenoj blizini događa. U gluhoj noći ubijena su dva tvornička noćna stražara. Tvornica je bila vlasništvo Nijemaca. U njoj je Anin otac podučavao šegrte. Nisu ga svi voljeli, jer je bio dobar, strog i točan. Jedan od ubijenih stražara bio je otac Aninog najboljeg prijatelja i susjeda. Uboden je bio s 32 uboda nožem. Htjeli su ubiti i Aninu obitelj, ali ih je kako reče "sam Bog čuvao." Još joj u ušima odzvanjaju riječi "babe Stane", Srpkinja, koje je izgovorila Aninoj mami, uvijek spremnoj pomoći "babi Stani": "Gospoja, ja bih te mogla sada zaklati i piti tvoju toplu krv iz svojih ruku, samo zato, što si se udala za Švabu."

Otac je uvijek tješio svoju obitelj: "Idemo doma". Tako su pošli "trbuhom za kruhom" i došli 20. srpnja 1940. u Berlin na Anhalter Bahnhof, izlaz Stresemannstr. Ani je bilo osam godina. Najprije su stanovali u domu, u jednoj sobi za četiri osobe. U školi je bila ista pjesma kao u Dvoru na Uni. Trideset učenika potjerali su Anu u kut učionice, pljuvali po njoj i gazili je nogama. Priznaje da ju je to više boljelo nego provedene godine u Dvoru na Uni.

Ani je osam godina, a njenoj sestri jedanaest. Majka ih šalje u Internat da što prije nauče njemački jezik, jer sama nije znala. I tu joj je bilo strašno. Nije smjela govoriti "materinskim jezikom". Ako je netko primijetio i javio odmah bi bila kažnjena. Krevete su pravili kao vojnici. Podloga od tri dijela morala se dizati i zračiti. Prozori su se širom otvarali. I zimi. Rano ujutro od 5.30 do 6 sati trčanje u košuljici i kratkim jogging-hlačama. Na red je došlo tuširanje, popravljjanje kreve-

ta, što često nije stizala, pa bi dobila koju pljusk, a ne bi dobila ni doručak, ukoliko nije popravila krevet. Mnogo je puta i gladna otišla u školu. Odlazak u crkvu bio je zabranjen. Kad su ulazili u blagovaonicu koračali su kao vojnici. Dobivala je kazne zbog toga što je zamijenila lijevu nogu za desnu. Još joj i danas u ušima zvuče riječi: "Links, links, links, zwo, drei, vier."

Stolovi za jelo bili su okrugli. Okolo stola trinaest stolica. Svaki novi koji je dolazio za stol slušao bi dvanaest puta riječ. Npr. "Brot bitte". Trinaesti put morao je ponoviti tu riječ. Ako bi sutradan zaboravio tu riječ ne bi dobio kruha. Svaki put je bila nova riječ. Grupe djece bile su između desete i četrnaeste godine, te četrnaeste i šesnaeste godine. Za djecu ispod deset godina nije bilo ništa.

Ana je iz Hrvatske došla s povrijeđenim zglobovima. To ju je smetalo u hodanju. Odgojiteljica je na nju jako vikala i bila je bijesna. Od straha nije ništa govorila o sebi, ali je ipak morala poći u bolnicu i odležati šest nedjelja. U bolnici

je upoznala djevojčicu, kćerku jedne liječnice. Jednoga dana liječnica je donijela svojoj kćerki čokoladu u usta. Ana se pravila kao da ništa ne vidi. Djevojčica je pitala mamu, zašto joj to radi, a ova, sva ljuta, odgovorila je, da više ne smije davati čokoladu Ani. Onda se djevojčica ohrabrila i rekla: "Onda ne ću ni ja jesti." I Ani je mama došla u posjet. Za vrijeme šetnje htjela je ispričati mami kako je vidjela kozu, ali se nije mogla sjetiti hrvatske riječi koza, pa je to rekla opisno: "Znaš mama, vidjela sam onu bijelu s četiri noge, a ima rogove." Mama se počela smijati, a Ana je zaplakala i u sebi mislila: "Kako ću se s mamom sporazumijevati kad zaboravim hrvatski, a ona ne zna njemački."

Nakon godinu i pol dana Internat je morao biti zatvoren i postao je bolnica za ranjene vojnike. Za Anu je to bila sreća, jer ipak nije sasvim zaboravila hrvatski jezik. Nažalost, opet je morala napustiti roditelje. Smršavila je. Bila je kost i koža, pa su je liječnici poslali u Švicarsku, u njemačko govorno područje. Dospjela je u lječilište. Ujedno je dobila i nove odgojitelje s kojima je također proživljavala teške dane, sve do dana kad joj je jedna žena dojavila, a upravo se Ana vraćala iz škole: "Mala, došla je tvoja majka." Ana nije mogla vjerovati, jer je u Berlinu bilo veliko bombardiranje. Ana, sva napeta i uzbuđena potrčala potražiti svoju mamu. Tražila ju je po svim prostorijama. Na kraju sva u plaču pođe u svoju sobu i baci se u zagrljaj mami koja ju je čekala. Po velikoj studeni, a bilo je minus deset stupnjeva, Anina mama pješačila je do svoje Ane, jer nije bilo vlaka. Pošla je s mamom, ali ne u Berlin nego iza rijeke Odre gdje joj se otac već preselio i dobio novi posao.

Pjesnici, dođite u Rešetare 2014.!

Književno-likovno društvo "Rešetari" iz Rešetara organizira XVII. rešetarački susret pjesnika 12. rujna 2014. Susret će započeti otvorenjem izložbe radova s XVII. međunarodne likovne kolonije "Petrović – Rešetari 2013." U subotu, 13. rujna, održat će se promocija VI. zbornika mladih pjesnika, kao i susret mladih pjesnika s učenicima osnovnih škola iz zapadnoga dijela Brodsko-posavske županije. Također, održat će se predstavljanje XVII. zbornika pjesama Rešetaračkoga susreta pjesnika i Zbornika pjesama hrvatskih pjesnika iz iseljeništa.

Organizator objavljuje Natječaj za VI. zbornik pjesama mladih hrvatskih pjesnika koji žive u iseljeništvu i mladih članova Književne sekcije 292 KLD "Rešetari" iz Rešetara. Autori trebaju biti mlađi od 18 godina. Svaki pjesnik može poslati tri pjesme. Pjesme trebaju biti pisane standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskoga jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Mogu biti napisane na računalu i poslane e-mailom ili pisačim strojem na papiru A 4 formata. Broj objavljenih pjesama u zbirci isključivo ovisi o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljeni kriterij, neće biti objavljeni. Radovi prispjeli na natječaj neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoje podatke (godinu rođenja, školu i razred koji pohađa, adresu stanovanja).

Mlađi pjesnici svoje radove mogu slati najkasnije do 15. veljače 2014., na adresu: KLD "Rešetari", Ulica Vladimira Nazora 30, 35 403 Rešetari, Hrvatska.

Pokrovitelji Zbornika pjesama su Hrvatska matica iseljenika, Republika Hrvatska, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske,

Brodsko-posavska županija i Anton Kikaš iz Toronta, a supokrovitelj Općina Rešetari i Tvornica koža "Psunj" Rešetari.

Izdavač zbornika bit će KLD "Rešetari" Rešetari, urednik Ivan De Villa (devillaivan@gmail.com), a radove će odabrati prof. Morana Plavac, dr. Radomir Dumičić i Snježana Josipović.

Organizator objavljuje i Natječaj za XVII. zbornik pjesama hrvatskih pjesnika koji žive u iseljeništvu i članova Književne sekcije 292 KLD "Rešetari" iz Rešetara.

Svaki pjesnik može poslati tri pjesme. Pjesme trebaju biti pisane standardnim hrvatskim književnim jezikom ili dijalektom hrvatskoga jezika kojim se govori u kraju gdje živi pjesnik. Mogu biti napisane na računalu i poslane e-mailom ili pisačim strojem na papiru A 4 formata (jedna pjesma - jedna stranica).

Broj objavljenih pjesama u zbirci isključivo ovisi o kvaliteti dostavljenih pjesama. Radovi koji svojom kvalitetom ne zadovolje postavljene kriterije, neće biti objavljeni. Radovi prispjeli na natječaj neće biti vraćeni. Uz pjesme svaki autor treba poslati svoj kratki životopis - do šest rečenica (datum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji trenutno radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi i adresa stanovanja).

Svoje radove autori trebaju slati na adresu KLD-a "Rešetari" najkasnije do 1. siječnja 2014.

Pokrovitelji Zbornika pjesama bit će HMI i Brodsko-posavska županija, a supokrovitelj Poglavarstvo općine Rešetari.

Izdavač će biti KLD "Rešetari" iz Rešetara, a urednik Ivan De Villa. Radove će odabrati mr. Ivan Slišurić, mr. Stjepan Blažetin i prof. Đuro Vidmarović.

Napustio nas je 'trogirski slavuj'

Samostalnu karijeru Vinko Coce započinje 1991. godine pjevajući zabavnu glazbu. Dvije godine kasnije snima svoj prvi album *Mirno spavaj, ružo moja* koji je donio nekoliko velikih hitova

Tekst: Uredništvo Snimke: Hina

U splitskome Kliničkome bolničkom centru u nedjelju 27. listopada u 59. godini umro je naš istaknuti pjevač Vinko Coce, 'trogirski slavuj', kako su ga zvali ljubitelji lake glazbe. U svibnju ove godine završio je u teškom stanju u bolnici zbog infekcije. Iako se počeo oporavljati, bolest je ipak bila jača. Coce je poznat po mnogobrojnim hitovima koji su obilježili hrvatsku glazbu.

Rođen je u Trogiru 1954. godine. Posvećen glazbi, postao je tenor u kvintetu *Mali Kanti* već s petnaest godina. Klapi Trogir priključio se 1972. godine. Paralelno je završio glazbenu školu i kao prvi vokal klape obišao Europu. Primljen je konačno u zbor kazališta u Splitu. Pet godina izvodio je cjeloviti operski repertoar pritom ne zapuštajući svoju klapu. Veliko priznanje stiglo je iz Firence: Vinko Coce dobio je ponudu asistirati u zboru teatra Komunale. Tamo je u operi "Boris Godunov" pjevao s Lucianom Pavarottijem. Samostalnu karijeru Vinko Coce započinje 1991. godine pjeva-

Vinko Coce kakvog ćemo pamtiti

jući zabavnu glazbu. Dvije godine kasnije snima svoj prvi album *Mirno spavaj, ružo moja* koji je donio nekoliko velikih hitova. Iste godine osvaja i Grad Prix na Splitskome festivalu zabavne glazbe s pjesmom *Sićaš li se, Lungomare*. Zajedno s klapom Trogir dobiva i nagradu Porin.

Snimio je nekoliko antologijskih kompozicija karakterističnoga dalmatinskog melosa, uključujući nenadmašne *Ribare*. Posebno je oduševio duetom sa Zoricom Kondžom i pjesmom *Sto mandolina*. Zbog uspješne solističke karijere Coce 2000. postaje član Hrvatske glazbene unije te dobiva status slobodnoga umjetnika. Bio je i stalni član komornoga zbora samostana benediktinki i sv. Nikole u Trogiru.

U lipnju 2003. u Trogiru je organiziran samostalni koncert *Vinko i prijatelji* na kojem nastupaju i Oliver Dragojević, klapa Trogir, klapa Tragos i, kao pratnja, grupa Delfini. U kolovozu 2003. Coce organizira predstavljanje svjetskih manje poznatih tenora - *Prvo međunarodno natjecanje mladih tenora*. Ove godine izašao je njegov novi album *Morska svitanja*. ■

Više od 10.000 ljudi na sprovodu

Nikad takvog mnoštva na pogrebu i tolike tišine na vječnom okupljalištu Dalmacija nije vidjela! Više od deset tisuća ljudi na trogirskom groblju na posljednji počinak ispratilo je svog slavuja Vinka Cocu. Neutješni članovi najuže obitelji - supruga Janja, brat Duje, sestra Đina, Vinkovi omiljeni nećaci, mnoštvo prijatelja, mnogobrojni estradni kolege, poštovatelji njegova izvanserijskoga glasa iz cijele zemlje i inozemstva nisu skrivali suze. Dobri trogirski duh otišao je naglo, prebrzo, prerano, unatoč nadi kako će se izvući nakon višemjesečne borbe s teškom bolešću. Otišao je sa svojom najdražom pjesmom 'Mirno spavaj, ružo moja' koju su samo za njega otpjevali dragi kolege iz kaštelanske klape Cambi i njegovi Trogirani iz klape Tragos te dio legendarne klape Trogir. Pridružilo im se mnoštvo, s njima je glas pustilo cijelo groblje, zaječalo je tiho, skladno ispod krošnji trogirskih čempresa, uz baklje Torcide. Na onaj svijet svi oni otpratili su čovjeka koji je više od svega volio ljude. (*Slobodna Dalmacija*)

Pogreb na trogirskom groblju

ENG Popular Croatian singer Vinko Coce passed away in Split at the age of 59. The Nightingale of Trogir, as fans of light contemporary music dubbed him, was known for his many hits on the Croatian pop music scene.

Ovacije opernoj bajci

Opera-bajka "Ivica i Marica" njemačkoga skladatelja Engelberta Humperdincka, inspirirana bajkom braće Grimm, odvodi publiku Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu na putovanje u svijet mašte, a njezin bajkovit sadržaj, scenografija, glazba i izvedba nagrađeni su na kraju snažnim pljeskom i ovacijama.

Djela inspirirana Jadranom

Američki časopis posvećen promicanju umjetnosti *NY Arts magazine* posvetio je veliki članak izložbi u New Yorku hrvatskoga slikara Davora Vukovića, koji u galeriji Broadway u Brooklynu predstavlja svoja najnovija djela inspirirana Jadranskim morem. Izložba pod nazivom "Adriatic Wonder" (Čudo Jadrana) Vukovićeva je druga samostalna izložba u toj galeriji, a njezino otvorenje prošli tjedan postiglo je veliki uspjeh i iznimnu posjećenost.

Ženina bezvremenska ljepota

22. Schwarzkopf Cro A Porter i ovaj put predstavio je publici željnoj novih modnih trendova mnogobrojne domaće dizajnere među kojima su *ELFS*, *Hippy Garden*, *Linea Exclusive*, *Zigman* i drugi. Pod nazivom *Timeless*, kojim se slave ženina bezvremenska ljepota i senzualnost, na Zagrebačkome velesajmu održan je novi Cro A Porter. Cilj najnovije kampanje ove modne institucije su istinske vrijednosti u pristupu ljepoti svake žene.

Novi uređaj za zagrebačku bolnicu

U Kliničkoj bolnici Dubrava u Zagrebu ministar zdravlja Rajko Ostojić pustio je u rad novi uređaj za izvantjelesno razbijanje bubrežnih kamenaca Litotriptor ESWL, sofisticirani uređaj na principu udarnih valova, čime je potreba za otvorenim kirurškim zahvatima svedena na najmanju moguću mjeru. Investicija je vrijedna sedam milijuna kuna i financirana je sredstvima Ministarstva zdravlja.

Zlatna kolica Ivanu Sikavici

Jedanaesto izdanje Zagreb film festivala zaključeno je večeras svečanom dodjelom nagrada u prepunom kinu Europa. Prva ovogodišnja Zlatna kolica te iznos od 10.000 kuna koje osigurava Društvo hrvatskih filmskih redatelja dodijeljena su najboljem filmu iz programa Kockice u kojem je ove godine prikazano devet kratkometražnih igranih filmova. Žiri u sastavu: Hana Jušić, redateljica i pobjednica prošlogodišnjih Kockica, Alexandra Schmidt, programska selektorica festivala kratkoga filma u Dresdenu i Jožko Rutar, producent i ravnatelj Slovenskoga filmskog centra, najboljim kratkim filmom mladih domaćih filmaša proglasili su *Ko da to nisi ti* autora Ivana Sikavice.

Rijeke ljudi za Svi svete

Na blagdan Svih svetih Zagrepčani obilaze groblja, pale svijeće i polažu cvijeće na počivalištima svojih najmilijih kojih više nema. I ove godine rijeke ljudi slijevale su se prema grobljima. Uz odličnu organizaciju i izvanredne linije javnoga prijevoznika ZET-a izbjegnute su velike gužve. Na slici građani čekaju u redu za izvanrednu ZET-ovu liniju koja je besplatno vozila tijekom Svih svetih od Kaptola do groblja Mirogoja.

SJAJNE JUNIORSKE JUDAŠICE

Hrvatska ženska juniorska reprezentacija u judu osvojila je brončanu medalju u ekipnoj konkurenciji na Svjetskom prvenstvu u Ljubljani, čime je osvojila povijesnu prvu ekipnu medalju za Hrvatsku ikada. Hrvatska je u borbi za brončanu medalju bila bolja od Rusije s 4 : 1. U prvoj borbi natjecanja Hrvatska je svladala Veliku Britaniju također s 4 : 1, u drugom kolu Brazil s 3 : 2, a uslijedio je 1 : 4 poraz od Japana u polufinalu. Hrvatska reprezentacija nastupila je u sljedećem sastavu: -52kg – Beata Guszak, -57kg – Tena Šikić, -63kg – Maja Blagojević, -63kg – Ana Kokeza, -70kg – Barbara Matić, +70kg – Brigita Matić, +70kg – Ivana Šutalo.

KOSTELIĆ: OVO JE VIŠE NEGO ŠTO SMO OČEKIVALI

Najbolji hrvatski skijaš Ivica Kostelić zadovoljan je otvaranjem sezone i 11. mjestom u veleslalomu u Söldenu, prvoj utrci sezone Svjetskoga kupa. "Mogu reći da je ovo više nego što smo očekivali. Drugu vožnju sam vozio bez bolova, što me posebno veseli. Problem je što podsvjesno pazim na nogu nakon mučenja u prošle tri sezone. Veleslalom je bio ok, stvarno mogu biti zadovoljan. Prva vožnja je bila bolje nego druga. Staza je bila dobra, drago mi je što je nisu posve zaledili kao prijašnjih godina", rekao je Kostelić. Pobjeda je pripala Amerikancu Tedu Ligetyju ispred Francuza Alexisa Pinturaulta i Austrijanca Marcela Hirschera. Drugi hrvatski predstavnik na današnjoj utrci Filip Zubčić nije se plasirao u drugu vožnju jer je prvu završio na 58. mjestu.

ČILIĆ TRAŽI ISPRIKU

U svome prvom obraćanju javnosti u Hrvatskoj nakon pozitivnog nalaza na dopinškoj kontroli, zbog kojeg je pauzirao četiri mjeseca, a na kraju se ispostavilo da pozitivni nalaz nije ni postojao, što je potvrdio Sud sportske arbitraže (CAS), Čilić je zatražio ispriku od ITF-a. Naime, Međunarodna teniska federacija je, nakon njegova povlačenja iz Wimbledona, objavila da je u njegovu dopinškom nalazu od 1. svibnja iz Muenchena pronađen nedopušteni sastojak niketamid. Čilić je tvrdio kako je nehotice unio zabranjenu supstanciju u svoj organizam koristeći tablete glukoze koje je kupio u ljekarni. ITF je kaznio Čilića s devet mjeseci zabrane nastupa, ali je nakon Čilićeve žalbe u petak Arbitražni sud za sport (CAS) tu kaznu smanjio na četiri mjeseca pa se prošlog ponedjeljka Čilić vratio tenisu nastupivši na ATP turniru u Parizu.

STUBLIĆ 12. NA MARATONU U NEW YORKU

Najbolja hrvatska maratonka Lisa Stublić (29) osvojila je 12. mjesto na jednom od najuglednijih maratona na svijetu u New Yorku. Stublić je istrčala stazu za dva sata, 34 minute i 49 sekundi zaostavši za pobjednicom Kenijkom Priscah Jeptoo nešto manje od devet minuta. Lisino najbolje vrijeme na maratonu je 2:25.44 koje je postavila u Zürichu ove godine. Podsjetimo, Lisa Stublić je Hrvatica rođena u SAD-u koja živi u Hrvatskoj gdje ostvaruje sjajnu sportsku karijeru.

RIJEKA REMIZIRALA - DINAMO OSTAO BEZ 'PROLJEĆA'

U dvoboju 4. kola Europske lige nogometaši Rijeke i Lyona odigrali su 1 : 1 pa su Riječani došli do drugog boda u ovome natjecanju, a Dinamo je na gostovanju u Eindhovenu izgubio od PSV-a 0 : 2 i definitivno ostao bez izgleda za plasman u drugi krug natjecanja. Rijeka na Kantridi nije uspjela pobijediti oslabljeni Lyon i zabilježiti prvu pobjedu u Europskoj ligi, ali momčad Matjaža Keka nije ni izgubila protiv ugledne francuske momčadi te je zadržala nade u prolazak skupine. Dinamo je treći put poražen u skupini uz samo jedan osvojeni bod protiv PSV-a u Zagrebu i negativnu razliku pogodaka 1 : 7. Plavi su u Eindhovenu imali posljednju priliku za ostanak u igri za 'europsko proljeće', no hrvatski prvak pružio je još jednu očajnu predstavu i na kraju može biti sretan što je primio samo dva gola.

RAGBIJAŠI PORAŽENI U SPLITU OD ŠVICARSKJE

Hrvatski ragbijaši izgubili su u 5. kolu skupine A2 Europskoga kupa nacija u Splitu pred 2.500 gledatelja, od Švicarske s 11 : 26 (11 : 18). Švicarci su na Starome placu vrlo brzo probili našu obranu i povelili sa 7 : 0. Debitant iz Južnoafričke Republike, čija je majka Hrvatica, Jason Newton smanjio je prednost iz kaznenoga udarca na 3 : 7, a ubrzo je pogodio još jedan kojim je smanjio na 6 : 10. No, svojim drugim polaganjem Švicarci su povelili s 15 : 6 prije nego što je Popović pobjegao, a Šuta položio za 11 : 15. Na žalost, odmah na početku drugog poluvremena gosti su i treći put položili, za 23 : 11, i tu su prednost očuvali do kraja iako su naši pritiskali te pred kraj imali i igrača više. Poredak skupine je: 1. Nizozemska 18 (4), 2. Švicarska 18 (5), 3. Hrvatska 7 (5), 4. Malta 5 (4), Litva 4 (4).

CROATIAN WORLD GAMES

Zagreb, 21. do 26. srpnja
Zagreb, July 21-26

atletika | boćanje | judo | karate | košarka | nogomet | tenis
odbojka | plivanje | rugby | rukomet | taekwondo | vaterpolo

«Svijetom je bijelim poći,
al' doma je uvijek doći,
nikad ne zaboravi...»
(Iz himne Hrvatskih svjetskih igara:
fra Šito - Škoro - Thompson)

Prijavi se i ti!

Organizator:
Hrvatski svjetski
kongres
Član Ujedinjenih naroda

Suorganizatori:
Državni ured za
Hrvate izvan
Republike Hrvatske

Grad Zagreb

Hrvatska matica
iseljenika

Ured Hrvatskih svjetskih igara
Trg Stjepana Radića 3
10 000 Zagreb
T: +385 (0) 1 6115 116
T: +385 (0) 1 7787 726
W: www.igre-zagreb2014.com
E: ured@igre-zagreb2014.com
info@igre-zagreb2014.com
ravnatelj@igre-zagreb2014.com
F: www.facebook.com/crowc.org

37 zemalja

16 sportova

Zagreb, 21.-26. srpnja 2014.

Dobrodošli kući

www.igre-zagreb2014.com

Hrvatske svjetske igre održavaju se
pod visokim pokroviteljstvom
dr. sc. Ive Josipovića,
predsjednika Republike Hrvatske

Pozivaju se Hrvati iz svih krajeva svijeta da se prijave za natjecanje na Hrvatskim svjetskim igrama koje će se od 21. do 26. srpnja 2014. godine održati u Zagrebu.

Organizator ovog značajnog projekta je Hrvatski svjetski kongres, krovna udruga hrvatskih iseljenika diljem svijeta, koja kao međunarodna, neprofitna, nevladina i nestranačka organizacija, članica Ujedinjenih naroda, povezuje Hrvate i Hrvate, hrvatske udruge i ustanove izvan Domovine i tako stvara bolje uvjete za interese Hrvatske i hrvatskog izvandomovinstva.

Igre se održavaju pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske te ostalih resora i institucija Republike Hrvatske. Suorganizatori igara su Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Grad Zagreb i Hrvatska matica iseljenika, a partneri Turistička zajednica grada Zagreba, pojedine županije, gradovi, Hrvatski olimpijski odbor te mnogobrojni sportski nacionalni savezi.

Igre se održavaju u sljedećim ljetnim sportskim disciplinama: atletika, boćanje, judo, karate, košarka, nogomet, mali dvoranski nogomet (futsal), nogomet, odbojka na pijesku, odbojka, plivanje, rugby, rukomet, stolni tenis, taekwondo, tenis, vaterpolo. Točan broj disciplina odredit će se prema broju prijava.

Pored sudionika izvan Domovine, na Igrama sudjeluju i sudionici iz Hrvatske te Bosne i Hercegovine.

Sudionici ne trebaju biti članovi niti jedne kulturne, sportske ili druge udruge. Nastup na Igrama je u svojstvu nacionalnih momčadi. Prijave za nastup ostvaruju se preko nacionalnih organizacijskih odbora, koji su uspostavljeni u svim zemljama sudionicama. Na Igrama mogu nastupiti i veterani, osobe starije od 35. godina u svim gore navedenim disciplinama.

Javiti se izravno na mrežnu stranicu igara www.igre-zagreb2014.com, svom nacionalnom koordinatorskom ili na email:

ured@igre-zagreb2014.com
info@igre-zagreb2014.com
ravnatelj@igre-zagreb2014.com

Zagreb
THE CAPITAL OF CROATIA

Turistička zajednica grada Zagreba - Hrvatske igre

**Kontakt podatci nacionalnog
koordinatora:**

37 zemalja
16 sportova
Zagreb, 21.-26. srpnja 2014.

Online prijava:

www.igre-zagreb2014.com/predprijava-sportovi

